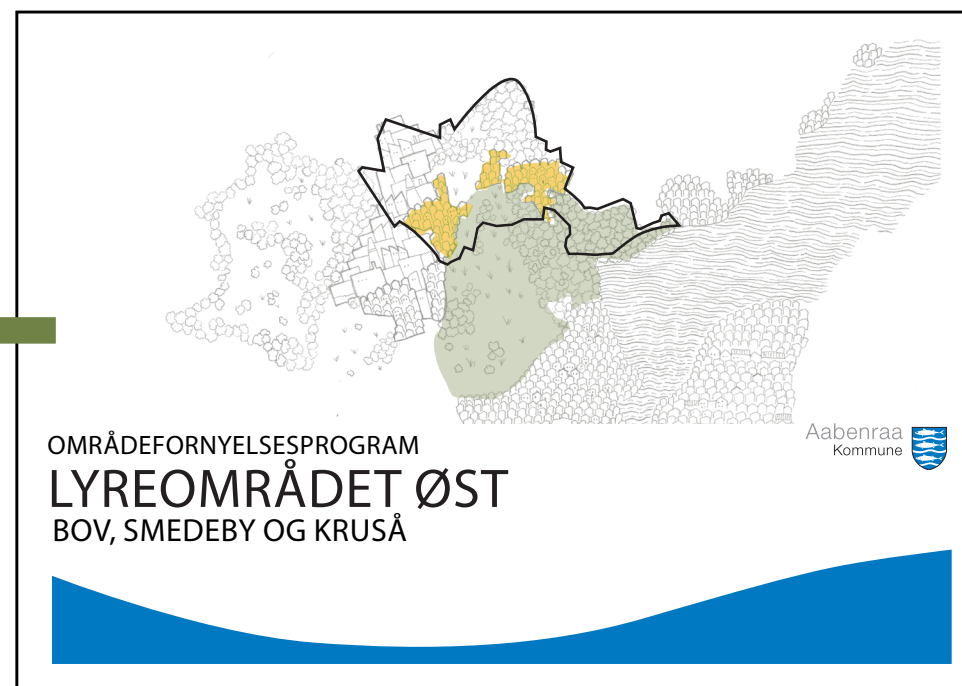
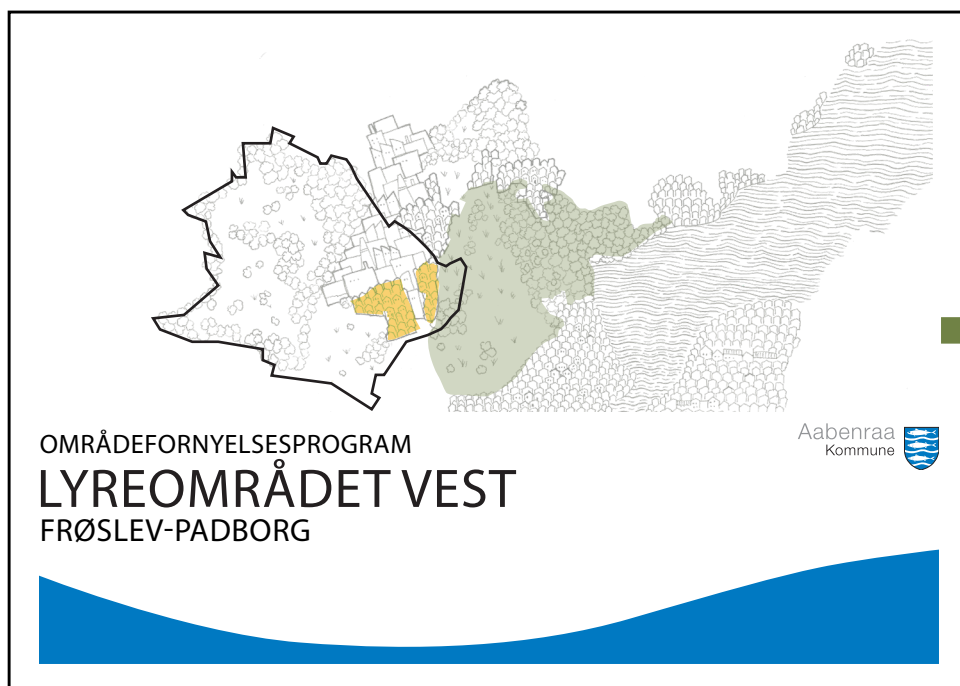

TO OMRÅDEFORNYELSESPROGRAMMER I ET SAMLET HÆFTE

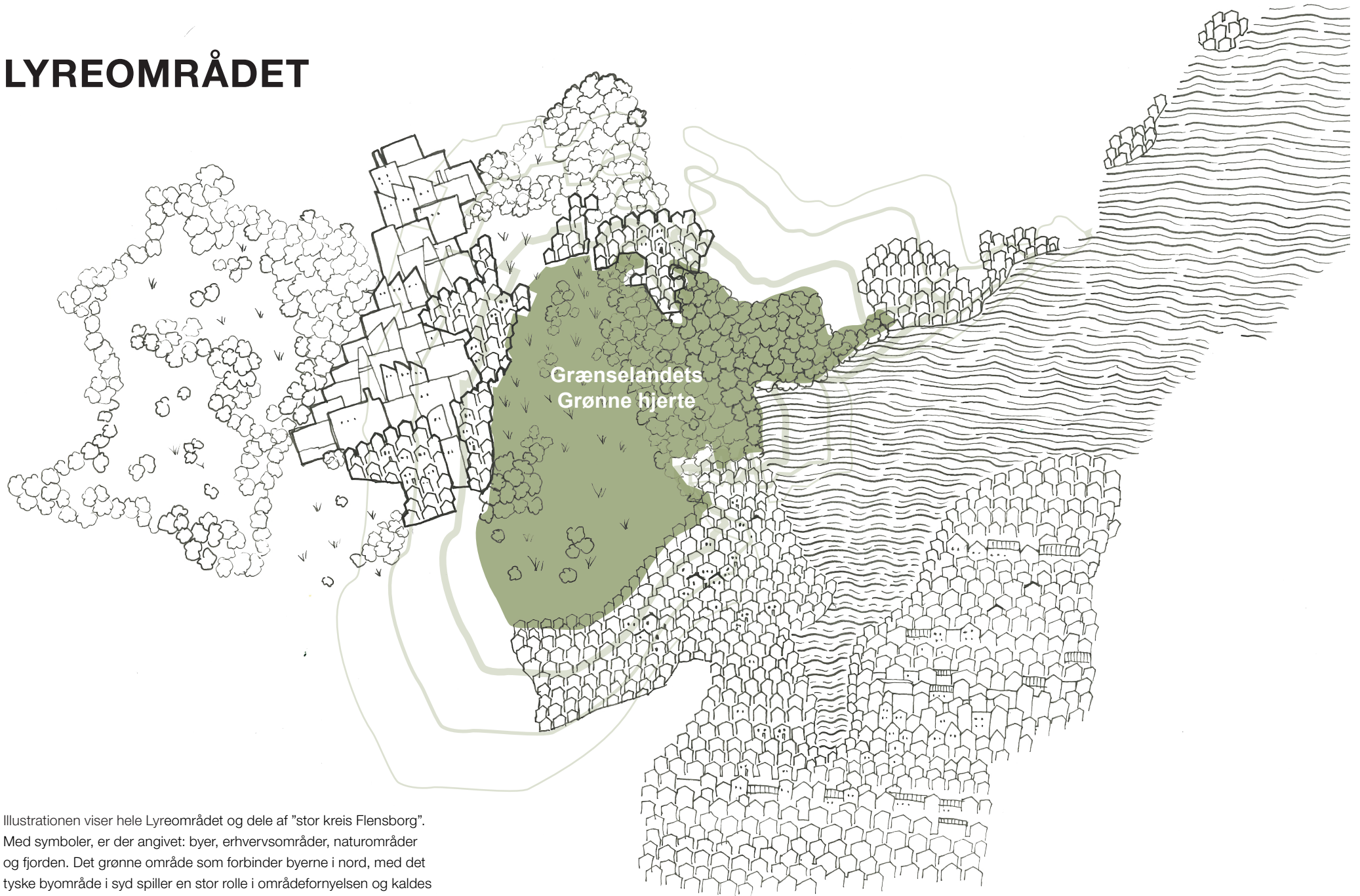
OMRÅDEFORNYELSE I LYREOMRÅDET

EN DEL AF GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

Aabenraa
Kommune

LYREOMRÅDET

Illustrationen viser hele Lyreområdet og dele af "stor kreis Flensborg". Med symboler, er der angivet: byer, erhvervsområder, naturområder og fjorden. Det grønne område som forbinder byerne i nord, med det tyske byområde i syd spiller en stor rolle i områdefornyelsen og kaldes for "Grænselandets Grønne Hjerte"

LÆSEVEJLEDNING

Du skal til at læse den samlede beskrivelse af områdefornyelsen i Lyreområdet - en del af Grænselandets Grønne Hjerter. Produktet her er et samlet hæfte med to selvstændige programmer for henholdsvis Lyreområdet Vest (Frøslev-Padborg) og Lyreområdets Midt (Bov, Smedeby og Kruså). Områdefornyelsesprogrammerne er udarbejdet i tæt dialog og samarbejde mellem lokale og Aabenraa Kommune.

Det samlede hæfte starter med et fælles politisk og lokalt perspektiv, hvorefter der gives en introduktion til hvad områdefornyelse er. Efter en kort indflyvning til Lyreområdet, introduceres programmernes grundlag, som dels består i Aabenraa Kommunes overordnede strategier og planer - herunder vækststrategien og Handleplanen for Landdistrikter. Dernæst beskrives det fælles lokale og kommunale afsæt i form af udviklingsperspektiver og visionsplan, som udgør et vigtigt fælles udgangspunkt for arbejdet med områdefornyelserne.

Dette efterfølges af en beskrivelse af baggrunden for valget af at samle to områdefornyelsesprogrammer i et hæfte.

Herefter fastsættes de to selvstændige programmets afgrænsning, hvorefter der er en fælles beskrivelse af Lyreområdet samt dets potentialer og udfordringer. Det munder ud i den fælles vision og de fire fælles mål, som de to programmer deler.

Efter vision og mål, følger en beskrivelse af den fælles programtilgang. Først beskrives "det strategiske spor" og de tilhørende indsatser og dernæst "det fysiske spor". Indsatserne i den samlede udgivelse består af fælles såvel som individuelle indsatser. Efter indsatserne følger succeskriterier, organisering samt budget og tidsplan.

Flere steder henvises der til projekter, planer eller andet. Disse er beskrevet nærmere i investeringsredegørelsen på side 56.

God læselyst.

INDHOLD

FORORD	5
INTRODUKTION	6
FORSTÅ OMRÅDEFORNYELSEN	6
BAGGRUND FOR OMRÅDEFORNYELSEN	7
TO OMRÅDEFORNYELSESPROGRAMMER I ET SAMLET HÆFTE	9
OMRÅDEAFGRÆNSNING	10
LYREOMRÅDET VEST	10
LYREOMRÅDET MIDT	11
DET SAMLEDE LYREOMRÅDE VEST OG MIDT	12
LYREOMRÅDET	13
FUNKTIONER OG KVALITETER	13
RESSOURCER OG POTENTIALER	14
VISION OG MÅL	16
TILGANG	18
STRATEGISK SPOR	20
INDSATS 1: UDVIKLINGSPLAN 2048	20
INDSATS 2: INITIATIVPULJE	26
FYSISK SPOR	30
INDSATS 3: FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER	32
INDSATS 3V: LYREOMRÅET VEST	36
INDSATS 3M: LYREOMRÅET MIDT	37
INDSATS 4: LYREOMRÅDETS PORTALER	40
INDSATS 4V: PADBORG GRÆNSEOVERGANG	42
INDSATS 4M: KRUSÅ GRÆNSEOVERGANG	43
INDSATS 5V: PADBORG TORVECENTER	45
MÅLSÆTNINGER OG SUCCESKRITERIER	51
INVOLVERING I PRE- OG PROGRAMFASEN	52
ORGANISERING I PROJEKTFASEN	53
BUDGET & TIDSPLAN	54
LYREOMRÅDET VEST	54
LYREOMRÅDET MIDT	55
INVESTERINGSREDEGØRELSE	56

POLITISK OG LOKALT FORORD

AABENRAA KOMMUNES PERSPEKTIV PÅ OMRÅDEFORNYELSEN

Der er mange smukke områder i Aabenraa Kommune, med særlige naturværdier og naturtyper som ålbø, skove, enge, heder og moser. Der er heldigvis også mange steder i Aabenraa Kommune, hvor de lokale ildsjæle er med til at drive udviklingen, og tålmodigt og viljestærkt har blikket rettet mod netop det, som er væsentligt for, at lokalområdets unikke forer og potentialer kommer bedst i spil. Vi har i Aabenraa Kommune også museer og kulturinstitutioner, som formidler stærkt og relevant om tidspunkter og begivenheder knyttet til lokalområdernes, grænselandets samt den europæiske historie. Aabenraa Kommune er ligeledes begunstiget af gode naboer på den anden side af både kommune- og landegrænse, med Flensborg som nærmeste storby mindre end seks kilometer fra den dansk-tyske grænse. Og så skaber den overordnede infrastruktur, både motorvej og jernbane, særligt gode vilkår for intern og ekstern mobilitet. Dette gør også, at der flere steder i Aabenraa Kommune er driftige og innovative erhverv i erhvervsområderne.

Kort sagt byder Aabenraa Kommune på en stor alsidighed i kultur, natur, virksomheder og med høj grad af mobilitet – rigtig gode betingelser for Det Gode Liv.

Det er dog de færreste steder i Aabenraa Kommune, for ikke at sige Sønderjylland - eller måske Danmark - at et område nærmest har pladen fuld. Men det har Lyreområdet. Derfor ser vi i Aabenraa Kommune frem til at igangsætte områdefornyelsen.

Vi glæder os særligt over det lokale engagement i indsatser og projekter af denne type.

Derfor glæder vi os til i et stærkt partnerskab med både lokale og relevante faglige og politiske samarbejdspartnere at afsøge og udvikle en stærk Fælles Fysisk Fortælling og en robust Udviklingsplan for et samlet område på tværs af interesser.

Kort sagt vi glæder os meget til at følge og engagere os i realiseringen af områdefornyelsesprogrammerne og særligt til at understøtte etableringen af et stærkt samarbejde i og omkring Lyreområdet og Grænselandets Grønne Hjerter.

Jan Riber Jacobsen
Borgmester

BOV LOKALRÅDS PERSPEKTIV PÅ OMRÅDEFORNYELSEN

Lyreområdet dækker den sydøstlige del af Aabenraa Kommune. Området strækker sig fra Frøslev Plantage i vest til Rønshoved i øst. Mod syd grænser området i vest op til grænsen mellem Danmark og Tyskland, og mod øst op til Flensborg Fjord. Padborg er trafikknudepunkt og centerby i et sammenhængende bybånd: Frøslev, Padborg, Bov, Smedeby og Kruså hver med deres særlige kendetegn. Byerne deler fælles infrastruktur som skoler, fritidstilbud og handel.

Lyreområdet har siden den nye grænse mellem Danmark og Tyskland blev etableret i 1920 været et vækstområde for private virksomheder. En vækst skabt af beliggenheden ved grænsen, særligt inden for transport og handel. Grænsen og nærheden til Tyskland betyder helt unikke muligheder for uddannelse, oplevelser og sameksistens i regionen. For unge kan det betyde nye spændende muligheder i et internationalt miljø.

Grænselandets Grønne Hjerter er et naturområde, vi deler med vores nabokommune syd for grænsen, Harreslev. Det Grønne Hjerter illustrerer på spændende måde Lyreområdets særlige kvaliteter og potentialer: Her er Kruså Tunneldal, Krusåen og Kollund Skov. Krusåen var del af den tidlige industrialisering i Danmark, her lå Kruså vandmølle og Kobbermølle, hvor Christian den 4. etablerede en kobberindustri.

To historiske infrastrukturer skærer gennem området: Gendarmstien, engang den rute gendarmene fulgte, når de skulle håndhæve grænsen, og Hærvejen, i tidligere tider en vigtig handelsrute. I dag giver de to historiske ruter spændende muligheder for grænseløse oplevelser i internationalt format.

Områdefornyelsesprogrammerne for Lyreområdet er udviklet i et samarbejde mellem Aabenraa Kommune og Bov Lokalråd. De to selvstændige programmer sætter tilsammen en fælles ramme for realisering af Lyreområdets grænseløst mange muligheder.

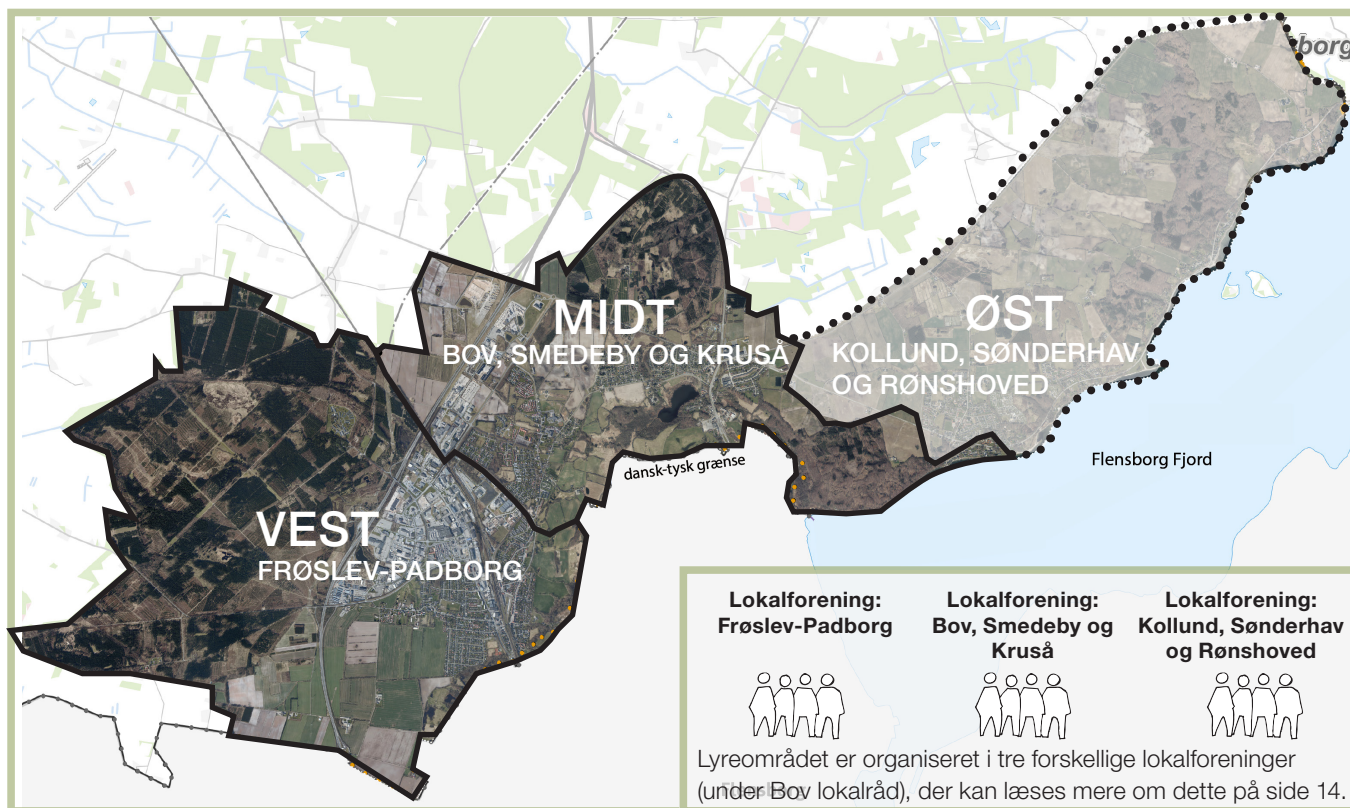
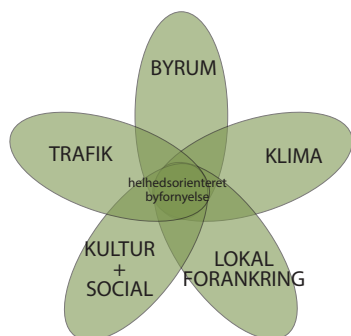
Jens Boddum
Formand for Bov Lokalråd

INTRODUKTION

FORSTÅ OMRÅDEFORNYElsen

Denne publikation adskiller sig fra tidligere områdefornyelsesprogrammer ved at være et samlet hæfte med to programmer under titlen: Områdefornyelse i Lyreområdet - en del af Grønselands Grønne Hjerter. De to programmer er hhv. områdefornyelsesprogram for Lyreområdet Vest (Frøslev-Padborg) og områdefornyelsesprogram for Lyreområdet Midt (Bov, Smedeby og Kruså). Når de to programmer er samlet skyldes det, at de har væsentlige overlap. Dette samlede hæfte beskriver på tværs af de to programmer Lyreområdets særlige udfordringer og potentialer. Under "vision og mål" samt "indsatser" beskrives hvordan potentialerne kan realiseres og udfordringerne adresseres. Indsatserne er de initiativer og projekter, som skal gennemføres.

Områdefornyelsen i Lyreområdet er en femårig kommunal og lokal indsats med statslig medfinansiering, hvor der arbejdes med indsatser, initiativer og projekter i Lyreområdet Vest og Midt. Indsatserne vedrører; byrum, særlige trafikale foranstaltninger, klima, bolig, sociale og kulturelle indsatser samt indsatser, som har til formål at skabe lokal forankring. Initiativerne er beskrevet i 'Blomsten' som ses nedenfor. På tværs af de to programmer, er der prioriteret 15,3 millioner, kr. til gennemførelse frem til 2027. Heraf er 11,3 mio. kr. til indsatserne i Lyreområdet Vest og 4,0 mio. kr. er til indsatserne i Lyreområdet Midt. Områdefornyelsen er drevet af Aabenraa Kommune, men bygger på en høj grad af involvering af borgere og interessenter i programudarbejdelse såvel som i gennemførelse.

LYREOMRÅDET

Lyreområdet ligger i den sydøstlige del af Aabenraa Kommune, som grænser op til Tyskland. Lyreområdet er en fælles betegnelse for et større geografisk område, der omfatter byer, erhvervsområder og naturområder. I Lyreområdet er der i alt otte byer: Frøslev, Padborg, Bov, Smedeby, Kruså, Kollund, Sønderhav og Rønshoved. Organisatorisk omfatter Lyreområdet tre forskellige lokalforeninger, som dækker hver deres del af det samlede Lyreområde. Opdelingen af programmerne svarer til lokalforeningernes "lokalområde".

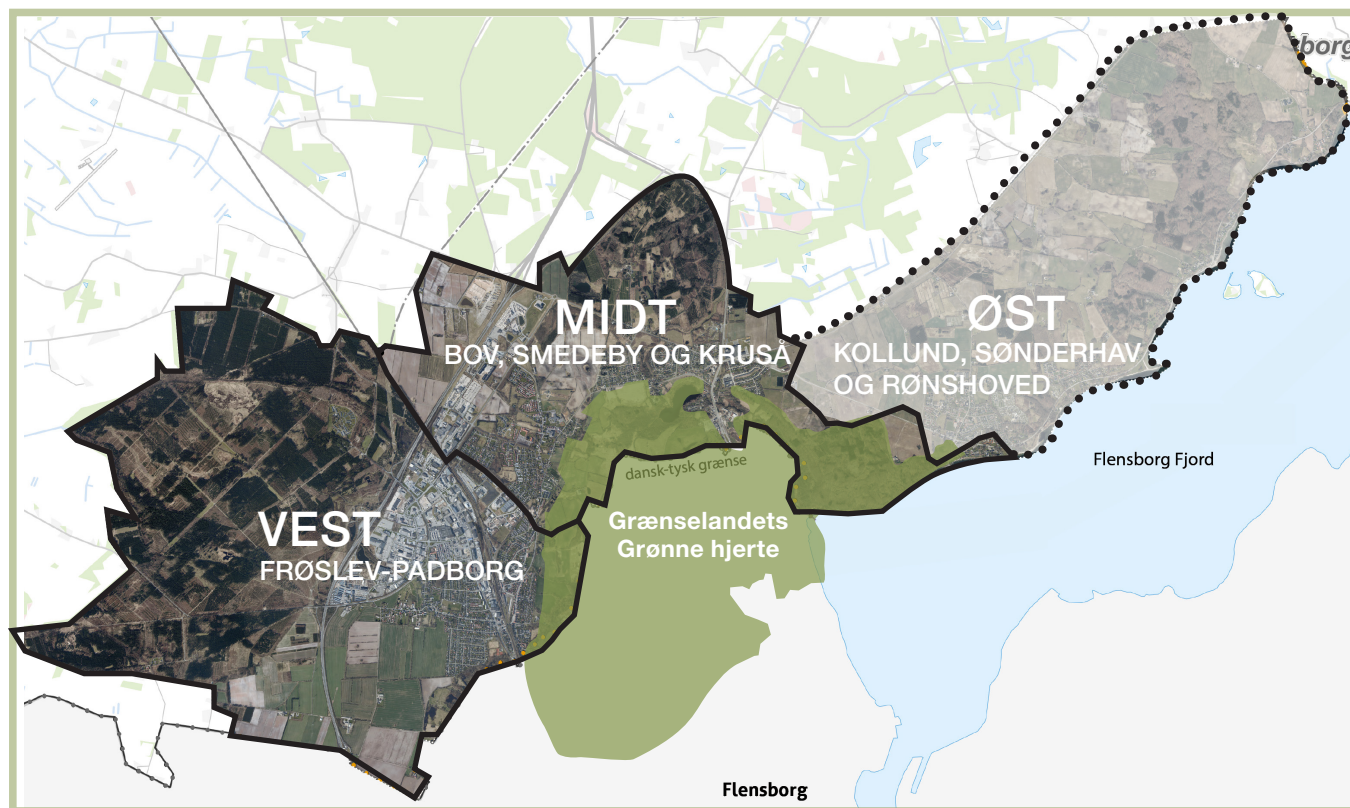
Det samlede hæfte under titlen: Områdefornyelse i Lyreområdet - en del af Grønselands Grønne Hjerter

omfatter ikke hele Lyreområdet, men kun den vestlige del (Frøslev-Padborg) og den midterste del (Bov, Smedeby og Kruså). Det skyldes at områdefornyelsen bygger på de to udviklingsperspektiver, der blev udarbejdet i 2017-18 for henholdsvis Frøslev-Padborg, og Bov, Smedeby og Kruså, samt visionsplanen for Padborg Torvecenter, som blev udarbejdet i 2021-2022 (læs mere på side 8).

Som det dog fremgår af "Det strategiske spor" på s. 20-29, vil det østlige område komme til at indgå i det fremadrettede arbejde med en udviklingsplan for hele Lyreområdet.

INTRODUKTION

BAGGRUND FOR OMRÅDEFORNYElsen

GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

Lyreområdet byer ligger som perler på en snor i et landskab, der samler dem. Landskabet består af Kruså tunneldal, skove, åløb, eng og marker. I områdefornyelsen kaldes landskabet for GrænseLandets Grønne Hjerter, da det foruden at samle Lyreområdets byer også ligger som et fælles landskab mellem Danmark og Tyskland.

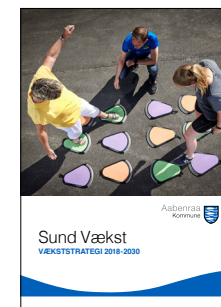
FJORDLANDSKABET

Et andet dominerende landskab i Lyreområdet er fjordlandskabet som ligger omkring Flensborg fjord. Dette landskab ligger i den østlige del af Lyreområdet og der arbejdes derfor ikke med fjordlandskabet i dette program. Som nævnt på forrige side, vil det østlige område dog komme til at indgå i det fremadrettede arbejde med en udviklingsplan for hele Lyreområdet.

DET GODE LIV & ATTRAKTIVE LOKALSAMFUND

Aabenraa Kommunes perspektiv i samarbejdet med de lokale om de to områdefornyelsesprogrammer er fundet i Aabenraa Kommunes Vækststrategi, Vækstplan samt Handleplan for lokalsamfund. Det overordnede ophæng er Vækststrategiens Mission: Det gode liv. De tilgange og indsatser som beskrives på tværs af de to programmer har kobling til centrale dele af Vækststrategien spor og fokuspunkter. Konkret er det sporet: Byer i bevægelse og særligt de to fokuspunkter: Fællesskaber i bevægelse og Strategisk byregionalt samarbejde.

Ud over en stræk kobling til Vækststrategien bygger Aabenraa Kommunes perspektiv og tilgang på Handleplan for Attraktive lokalsamfund, der blev vedtaget i 2019. Handleplanen sætter retning for, hvordan kommunen, i tæt samspil med borgerne, gør det endnu mere attraktivt at bo, arbejde og bosætte sig i Aabenraa Kommunes lokalsamfund. Handleplanen tager afsæt i Sund Vækst, Kommunens vækststrategi for 2018 – 2030 med fokus på at skabe livskraftige bosætningsbyer. Det sker blandt andet ved kommunal investering i konkrete indsatser, som udviklingsperspektiver og områdefornyelser. Sund Vækst og Handleplanens principper, perspektiver og prioriteringer er det grundlag som Aabenraa Kommune trækker med ind i udarbejdelsen af programmerne i tæt samspil med de lokale prioriteringer, perspektiver og ønsker.

Vækststrategi 2018-2030
Politisk godkendt i 2018

Vækstplan 2022
Politisk godkendt i 2021

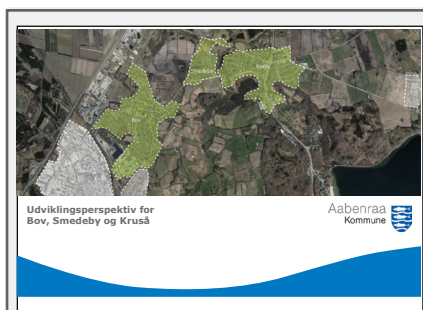

Handleplan for lokalsamfund
Politisk godkendt i 2019

INTRODUKTION

BAGGRUND FOR OMRÅDEFORNYElsen

Når der i Aabenraa Kommune udarbejdes områdefornyelsesprogrammer står de på to ben. Det ene ben er de overordnede perspektiver og retninger udstukket af Aabenraa Kommunes strategier og politikker, som beskrevet på forrige side. Det andet ben er udviklingsperspektiverne, som beskriver de specifikke områders afsæt, lokale omstændighed samt lokalsamfundets ønsker og visioner. De to områdefornyelsesprogrammer har baggrund i de to udviklingsperspektiver, som blev udarbejdet af Aabenraa Kommune i samarbejde med lokalsamfundet i hhv. Bov, Smedeby og Kruså samt Frøslev-Padborg i 2017-2018. Perspektiverne har tæt sammenhæng til hinanden. Padborg Stationsby og Lyreområdet handels- og kulturcenter var kun behandlet i et begrænset omfang. Blandt andet derfor blev der fra 2021-2022 udarbejdet en visionsplan for Padborg Torvecenter, som ligger i Padborg Stationsby. Visionsplanen blev udarbejdet i tæt samarbejde med en arbejdsgruppe bestående af medlemmer af handelsstandsforeningen (Padborg Shopping). De to perspektiver og visionsplanen er et vigtigt grundlag for de to programmer. Nedenfor beskrives de to udviklingsperspektiver og visionsplanen.

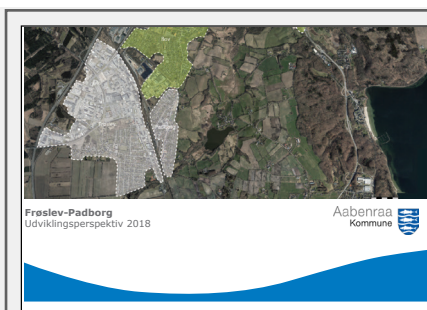

Udviklingsperspektiv for BOV, SMEDEBY OG KRUSÅ
Politisk godkendt i 2018

Udviklingsperspektivet for Bov, Smedeby og Kruså har blandt andet fokus på at skabe synergi og samarbejder ved Grønhallerne og ved Lyreskovskolen samt at binde byområderne og naturen bedre sammen.

FÆLLES FOR DE TO UDVIKLINGSPEKSPEKTIVER

De to udviklingsperspektiver har en række ting til fælles, blandt andet visionen om at arbejde med hele området som en Byklynge, hvor byerne har mulighed for at udvikle deres forskellige styrker til fælles glæde. Det var også i forbindelse med udviklingsperspektiverne at navnet og definitionen på Lyreområdet opstod. Begge udviklingsperspektiver har stort fokus på at skabe gode rammer for liv i natur-skønne omgivelser og dyrke potentialerne i "Det Grønne Hjerte".

Udviklingsperspektiv for FRØSLEV-PADBORG
Politisk godkendt i 2018

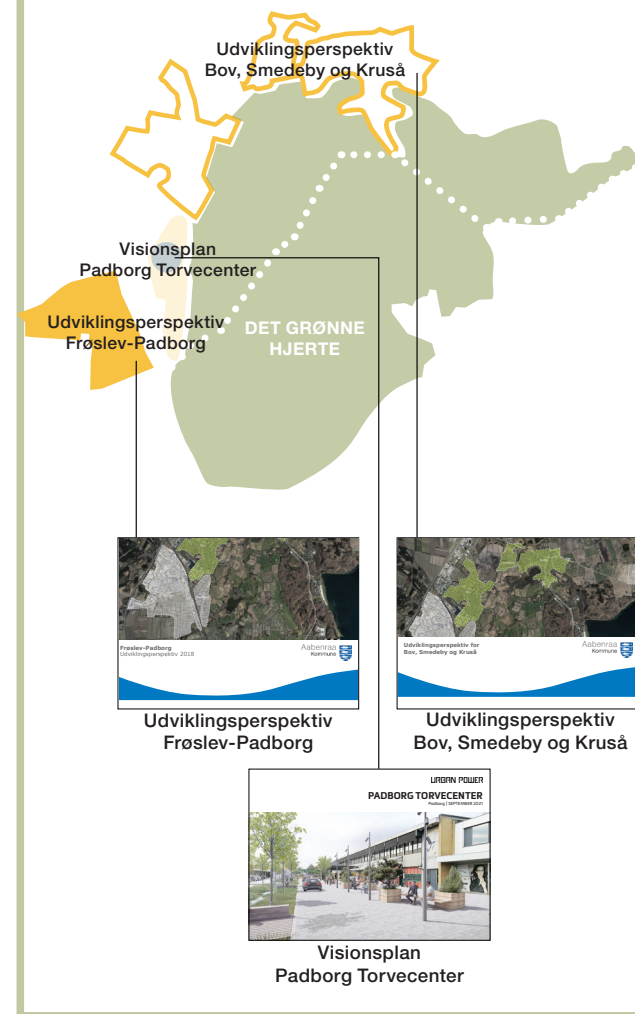
Udviklingsperspektivet for Frøslev-Padborg har blandt andet fokus på at skabe synergi og samarbejder omkring et nyt byfælled på den gamle skolegrund, udvikle et nyt og mere naturpræget område på den gamle stadiongrund og binde byområderne og naturen bedre sammen.

Visionsplan for PADBORG TORVECENTER
Politisk godkendt i marts 2022

Visionsplanen beskriver en strategi for om-dannelse af Torvecenteret og dets nære omgivelser. En af visionerne er, at skabe en bedre sammenhæng mellem Torvecenteret og det åbne land, ved at give plads til mere natur i centeret. Ved en sådan om-dannelse vil Torvecenteret få et grønnere og mere indbydende udtryk. En anden vision er, at skabe gode rammer for, at byliv kan udfolde sig ved at skabe plads til op-hold og aktiviteter. Visionsplanen beskri-ver også potentialet ved at Hærvejen og Gendarmstien har deres udgangspunkt i Padborg. Dette kan dyrkes og promo-veres i langt højere grad som en særlig turistattraktion.

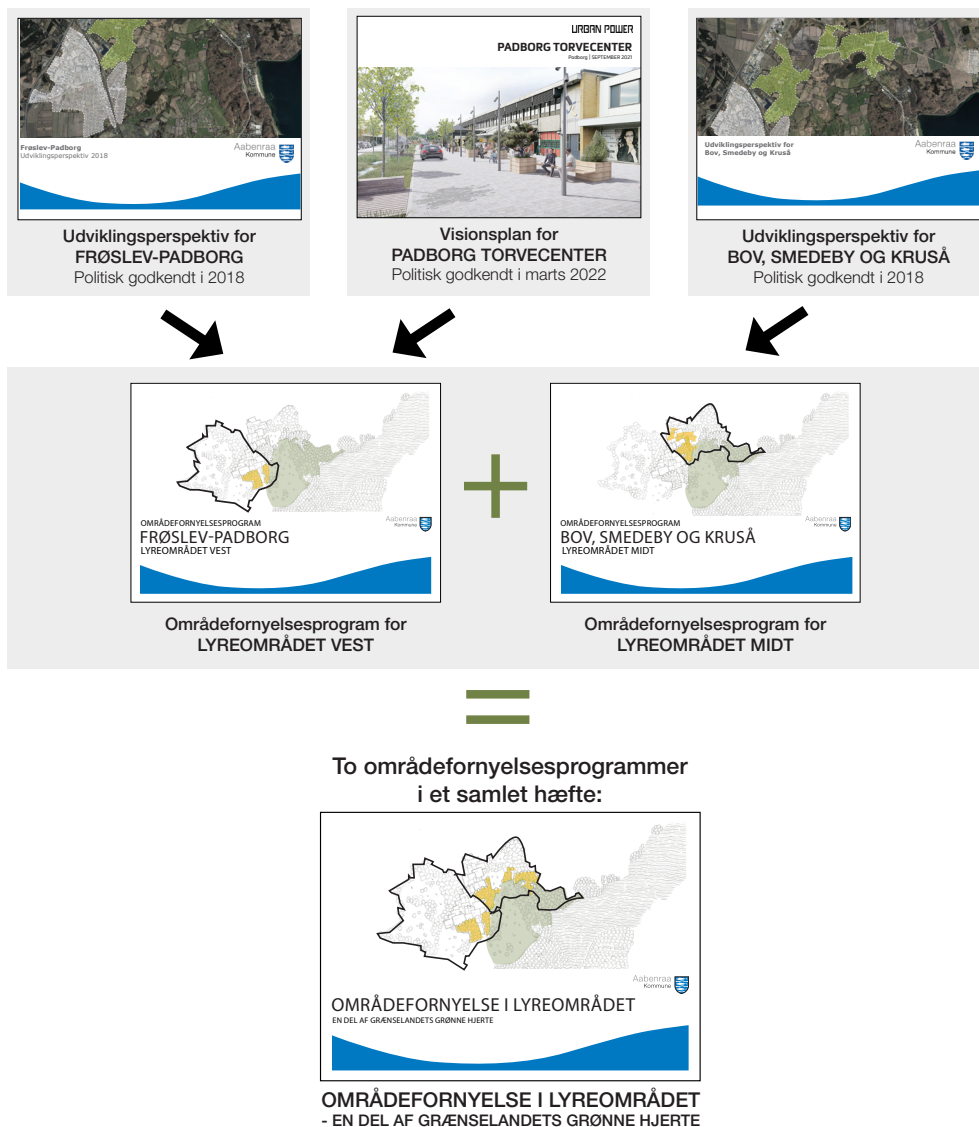
DE BYER/LOKALFORENINGER

Figuren viser hvilke områder der beskrives i hhv. udviklingsperspek-tiv for Frøslev-Padborg, udviklingsperspektiv for Bov, Smedeby og Kruså, samt visionsplan for Padborg Torvecenter.

INTRODUKTION

TO OMRÅDEFORNYELSESPROGRAMMER I ET SAMLET HÆFTE

INVOLVERING I PRE- OG PROGRAMFASEN

Som startskud på processen for udarbejdelse af områdefornyelsesprogrammerne, blev der den 13. september 2021 holdt et borgermøde på Lyreskovskolen. Her blev visionsplanen for Padborg Torvecenter præsenteret og udviklingsperspektiverne blev genbesøgt. Efterfølgende var der workshops hvor udvikling af Lyreområdet blev drøftet med afsæt i udviklingsperspektiverne og visionsplanen (se s. 54).

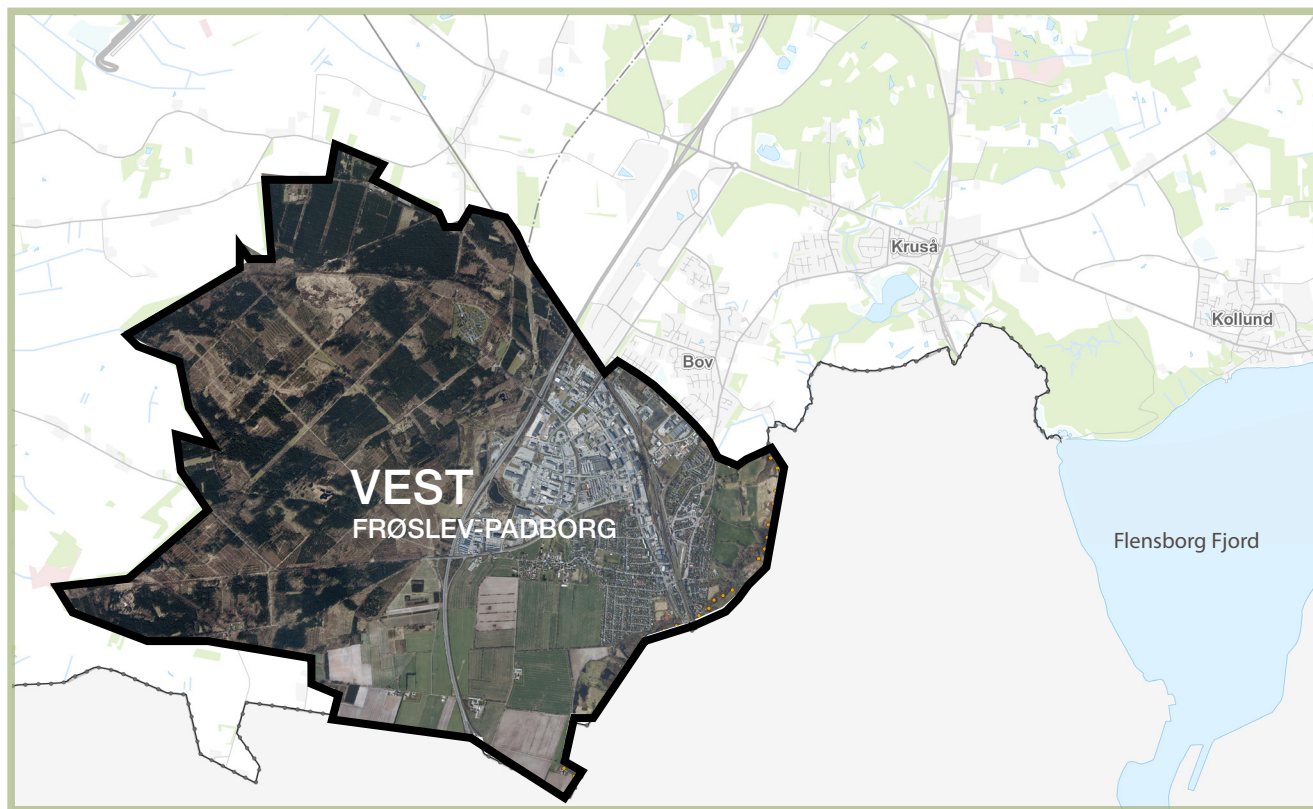
Efter borgermødet blev der dannet en lokal styregruppe bestående af 7 medlemmer af Bov lokalråd. I løbet af efteråret 2021 og foråret 2022 blev der løbende holdt møder med den lokale styregruppe, for at drøfte områdefornyelsesprogrammernes indhold.

ET SAMLET HÆFTE

Med afsæt i borgermødet og samarbejdet med den lokale styregruppe, bliver der i denne samlede områdefornyelse lagt stor vægt på indsatser som går på tværs af Lyreområdet Vest og Midt. Samme fokus lå allerede i udviklingsperspektiverne, men fra at spille en mindre rolle, får det som området kan sammen en hovedrolle i områdefornyelsen. Dette er et udtryk for at Lyreområdet lokalt har en stor bevidsthed om behovet for et fælles fodslag og at der ligger et stort potentiale heri.

Programmet adskiller sig således en del fra tidligere programmer. Både fordi det er to selvstændige programmer i et samlet hæfte, men også i sin tilgang og skala.

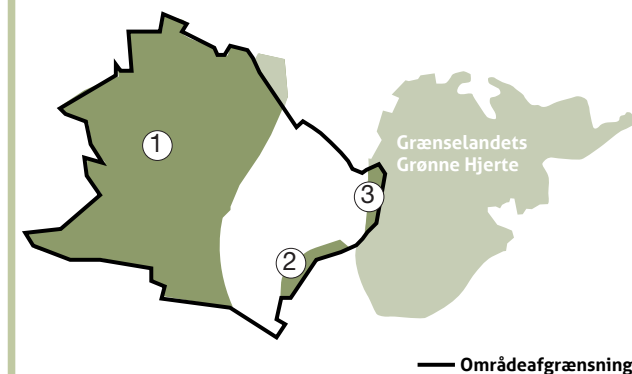
OMRÅDEAFGRÆNSNING LYREOMRÅDET VEST

Områdefornyelse i Lyreområdet Vest består af byerne Frøslev-Padborg, som har et samlet indbyggertal på 2.500.

NATUROMRÅDER

På kortet ovenfor, og i teksten her redegøres kort for nogle af områdets særlige naturområder.

1: FRØSLEV PLANTAGE:

Frøslev plantage omfatter et samlet areal på godt 1.000 ha. Området indeholder en spændende mangfoldighed med tæt nåleskov, hedestrækninger og såkaldte klimper, dvs klitter med vandhuller på toppen. Frøslevlejren ligger i et hjørne af plantagen. Frøslev Mose ligger umiddelbart syd for plantagen og er i dag, sammen med Jærdelund Mose i Tyskland, et sammenhængende våd- og engområde. I Frøslev Plantage ligger Frøslevlejren.

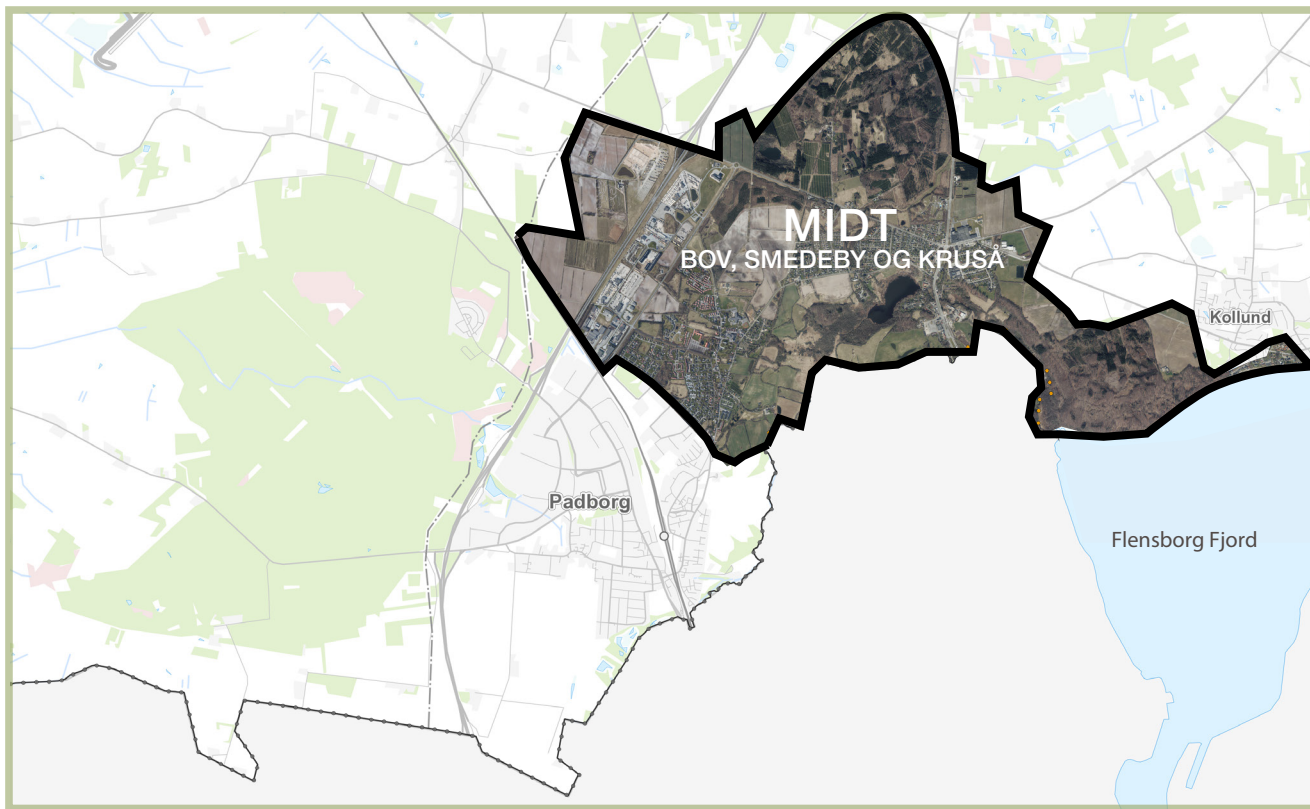
2: SØNDERMOSE:

ca. 0,40 km² moseområde.

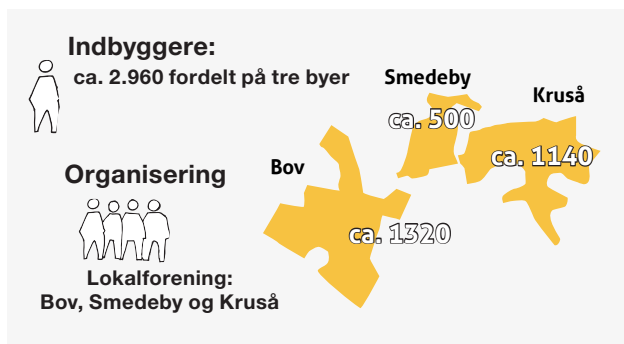
3: KRUSÅ TUNNELDAL

Kruså tunneldal er en del af det der i områdefornyelsen kaldes for "Grønselands Grønne Hjerter". Dette kan der læses mere om på side 12 og 13.

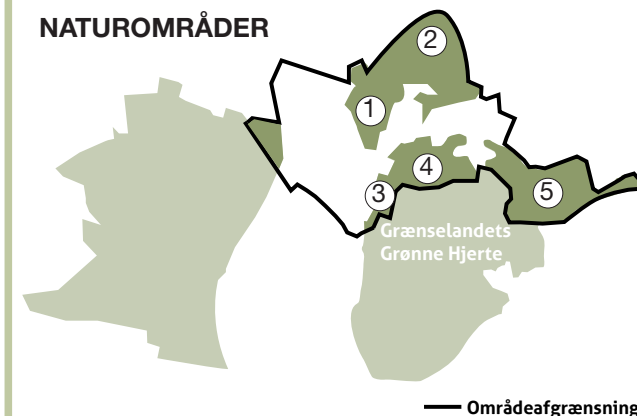
OMRÅDEAFGRÆNSNING LYREOMRÅDET MIDT

Områdefornyelse i Lyreområdet Midt består af byerne Bov, Smedeby, Kruså som har et samlet indbyggertal på 2.960.

NATUROMRÅDER

På kortet ovenfor, og i teksten her redegøres kort for nogle af områdets særlige naturområder.

1: LYRESKOVEN: Ca. 0,36 km² skov.

2: KISKELUND PLANTAGE OG SMEDEBY GRUBE:

Området er et spændende varieret naturområde med skov, enge og vådområder. Det ligger på en randmoræne fra den sidste istid.

3: KRUSÅEN*: Ca. 6,3 km. lang fra Niehussøen til Skomagerhus.

4: MØLLESØEN*: Ca. 0,126 km² søområde.

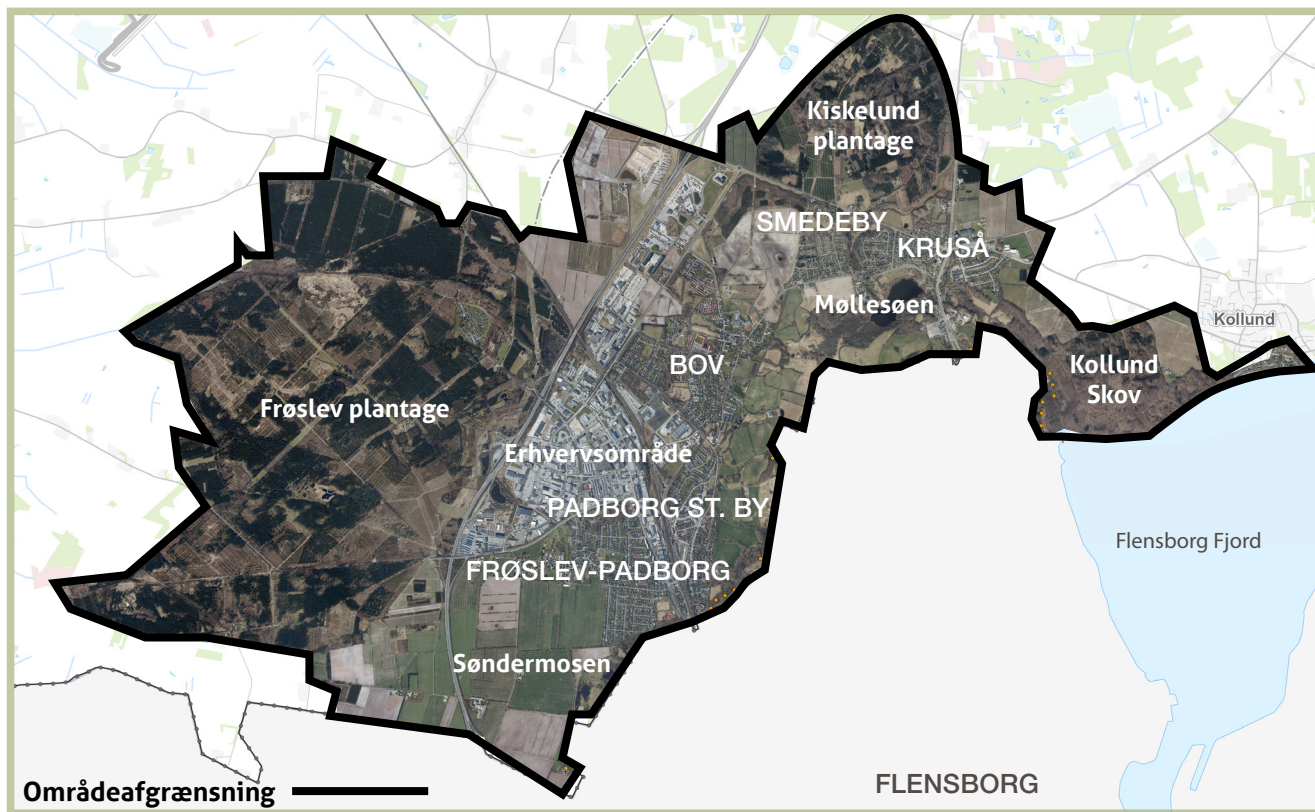
5: KOLLUND SKOV*:

Smuk gammel bøgeskov med stejle skrænter ud til fjorden, dybe kløfter, sjældne dyr, små bække og har en af de mindste grænseovergange i Europa (Skomagerhus). Skoven har været ejet af Flensborg By frem til 2006. I 2017 er skoven købt af Den Danske Naturfond, og skovdriften skal ophøre, så naturen får lov at udvikle sig frit.

*Krusåen, Møllesøen og Kollund Skov er en del af det der i områdefornyelsen kaldes for "Grænselandets Grønne Hjerter". Dette kan der læses mere om på side 12 og 13.

OMRÅDEAFGRÆNSNING

DET SAMLEDE LYREOMRÅDE VEST OG MIDT

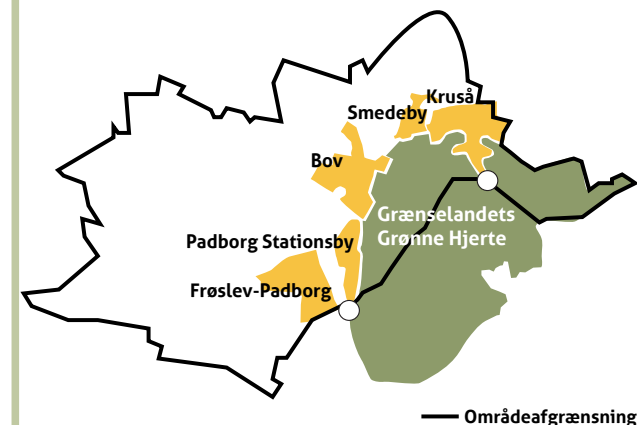

GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

Dette samlede hæfte med de to områdefornyelsesprogrammer hedder: Områdefornyelse i Lyreområdet - en del af Grænselandets Grønne Hjerte, fordi programmerne kredser om den del af Lyreområdet, som ligger nær Grænselandets Grønne Hjerte. Dette er Lyreområdet Vest og Lyreområdet Midt. Det vil sige Erhvervsområder, attraktioner, tilbud og natur omkring byerne: Frølev-Padborg, Padborg Stationsby, Bov, Smedeby og Kruså samt de nærmeste

landskaber og erhvervsområder. Som tidligere nævnt vil Lyreområdet Øst (Kollund, Sønderhav og Rønshoved), som ligger ud mod Flensborg Fjord, indgå i det fremadrettede arbejde med en udviklingsplan for hele Lyreområdet.

GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

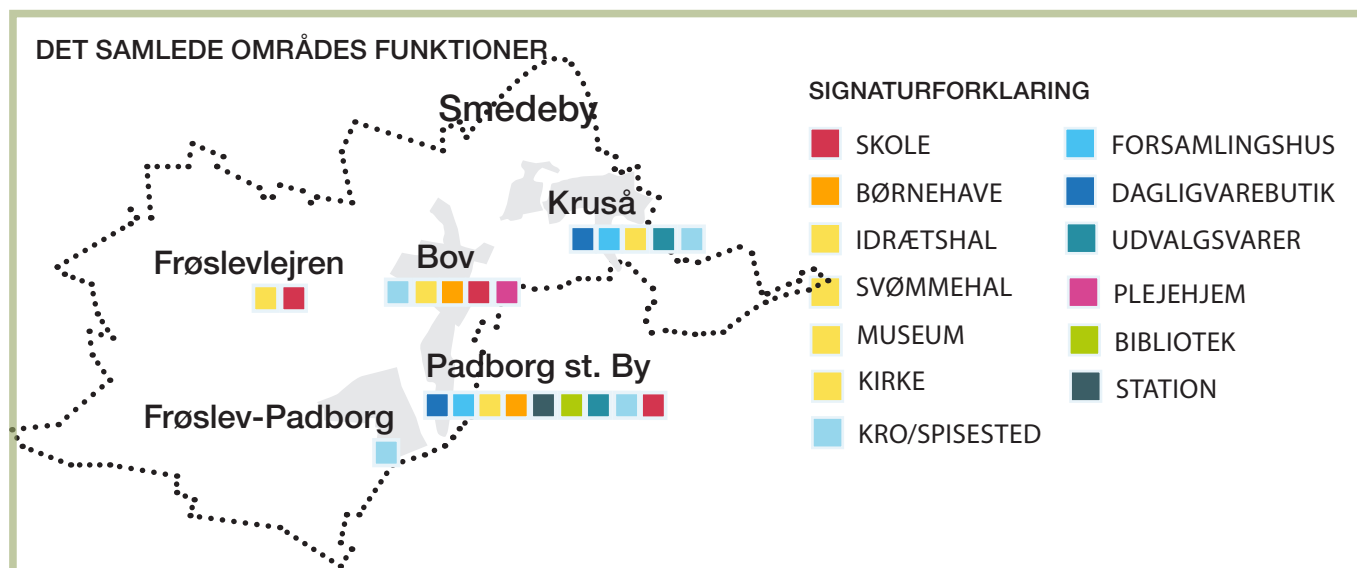

Som der står på side 10-11 er Kruså tunneldal, Krusåen, Møllesøen og Kollund Skov en del af det der i områdefornyelsen kaldes for "Grænselandets Grønne Hjerte" og ligger indenfor den samlede områdeafgrænsning.

Selvom en stor del af Grænselandets Grønne Hjerte ligger uden for områdeafgrænsningen, spiller "hele hjertet" en stor rolle i oplevelsen af Lyreområdet. Et eksempel herpå er Niehusssøen, som ligger lige på den anden side af områdeafgrænsningen (i Tyskland). Selvom Niehusssøen ligger udenfor områdeafgrænsningen, opleves den stadig som en del af det fælles landskab mellem Danmark og Tyskland (Grænselandets Grønne Hjerte) da der både er visuelle sammenhænge og stiforbindelser til søen.

LYREOMRÅDET

FUNKTIONER OG KVALITETER

LYREOMRÅDETS FUNKTIONER

Lyreområdet Vest og Midt byder på gode institutioner, et handelscentrum, sport og fritidsfaciliteter samt kulturelle oplevelser. Det samlede område har fire skoler. En tysk skole i Padborg, en efterskole i Frøslevlejren, en folkeskole (Lyreskovskolen) og en specialskole (Fjordskolen). Lyreskovskolen nær Bov er omdrejningspunkt og center for skolebørn i hele området. Nær Lyreskovskolen er den nye daginstitution Mølleløkke under opførsel. Mølleløkke vil styrke et allerede stærkt center for børn, leg og læring centralt i området. Nær Bov ligger ligeledes Kirke og Svømmehal, og Bov er således et sted der både byder på kultur, skole og fritid. I Kruså ligger, foruden Fjordskolen, Grænseshallerne der er centrum for sport og fritidslivet i hele Lyreområdet. Foruden Fjordskolen og Grænseshallerne ligger også en dagligvarebutik i Kruså.

Lyreområdets to øvrige dagligvarebutikker og hovedparten af detailfunktionerne er placeret nær Torvecenteret i Padborg Stationsby. Her ligger også Lyreområdets

station samt Bibliotek og Museet Oldemorstoft. Padborg Torvecenter er således hele Lyreområdets Kultur- og Handelscenter. Kulturelt byder området også på fyrtårne som Frøslevlejren, der ligger i Frøslev plantage, samt forsamlingshuse i både Padborg Stationsby og Kruså. Det samlede område udgør en komplet ramme om det gode liv, hvad enten man bor i eller besøger området.

En ekstra dimension i forståelsen af Lyreområdets tilbud og funktioner er, at Flensborg ligger blot syv kilometer væk. I Flensborg og opland bor mere end 118.000 indbyggere og der er derfor en bred vifte af kulturelle og bymæssige funktioner og tilbud.

GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

Lyreområdet er, som tidligere nævnt, en del af et fælles landskab mellem Danmark og Tyskland - Grænselandets Grønne Hjerter. Landskabet er et smukt tunneldalslandskab med frodige enge, snoede åløb, dybe skove og åbne marker. Samtidig er det et kulturlandskab, hvor man som

beboer eller besøgende fortsat kan opleve ekkoet af den rige grænselandshistorie. Eksempler på dette er blandt andet de to historiske hovedårer, Hærvejen og Gendarmstien, som løber hhv. på langs og tværs gennem området.

STÆRKT OG INNOVATIVT ERHVERV

Byer og erhverv bærer tydeligt præg af grænsens betydning som porten til Europa – og porten til Skandinavien. Det har betydet at et stærkt og innovativt erhverv, med et internationalt perspektiv, har slået dybe rødder i området.

GRÆNSEOVERGANGE - PORTALER TIL OMRÅDET

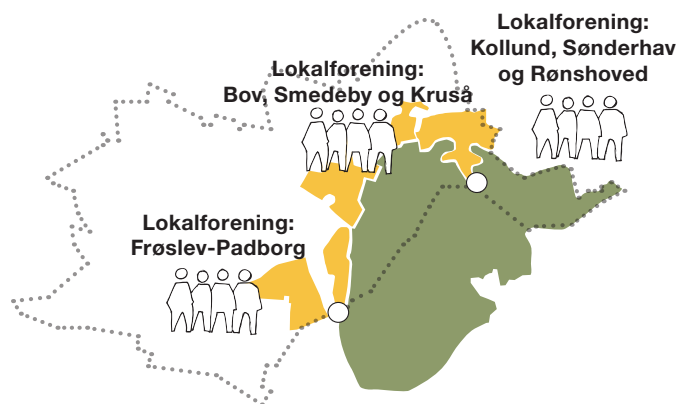
Områdets placering i grænselandet har mange styrker og potentialer, men skaber også udfordringer. I 2019, før corona, passerede i gennemsnit 42.481 biler og lastbiler de tre primære grænseovergange ved henholdsvis E45, Frøslev-Padborg og Kruså. Grænseovergangene er en portal for biler og gods, der krydser grænsen. Netop det har over tid skabt et slør af visuel støj med skilte, bannere og reklamer. Grænseovergangene, særligt de to bynære, bærer tydeligt præg heraf med industri, erhvervsbygninger og reklamer i en skala, der er tilpasset bilen og den hurtige hastighed. Lige bag dette slør af visuel støj gemmer områdets landskabelige, kulturelle og bymæssige kvaliteter sig. Hovedparten af de 42.481 bilister, som hver dag krydser en af de tre overgange, vil som det er i dag aldrig opdage eller opleve, at der lige på den anden side af sløret ligger landskabelige og kulturelle oplevelser i europæisk klasse.

OMRÅDEFORNYELSENS FOKUS

Hovedvægtning i områdefornyelsen er at fremhæve områdets mange styrker. Den samlede områdefornyelse, som realiseres gennem to selvstændige områdefornyelsesprogrammer, har således til formål at koble, formidle og synliggøre Lyreområdets særlige landskabelige, kulturelle og bosætningsmæssige kvaliteter til glæde for beboere såvel som besøgende, samt skabe afsættet for en samlet udvikling af hele Lyreområdet. Dette ikke som et sluttet område, der stopper ved grænsen, men tværtimod som en aktiv og attraktiv del af grænselandet og Grænselandets Grønne Hjerter.

LYREOMRÅDET

RESSOURCER OG POTENTIALER

EN STÆRK ORGANISERING

I lokalområdet er der mange stærke, lokale kræfter, som har gennemført, etableret og fastholdt fysiske projekter såvel som arrangementer. Lige fra Frøslev-Padborg Fritidspark, Friluftscene, Kollund Naturunivers, Hjertestier og meget mere. Alle disse er vidnesbyrd om det sammenhold, der er i de enkelte lokalsamfund såvel som på tværs af området.

Organisatorisk er alle interesser samlet i Bov Lokalråd, som blev etableret i 2014 som en paraplyorganisation for det frivillige arbejde i Bov lokalråd. Siden etableringen er der blevet dannet tre lokalforeninger: Lokalforeningen Frøslev-Padborg, Lokalforeningen Bov, Smedeby og Kruså samt Lokalforeningen Kollund, Rønshoved og Sønderhav. Sidstnævntes medlemmer bor i Lyreområdet Øst, som ligger udenfor områdeafgrænsningen. Dog har lokalforeningen stadig store aktier i Lyreområdet som helhed og derfor også i disse to områdefornyelser.

Sammensætningen af lokalrådet består af repræsentanter for: Transport og service, Håndværk, handel og turisme, Idræt og fritid, Undervisning og dagtilbud, Kirke, kultur og natur, samt Sundhed og ældreområdet. Lokalrådet arbejder desuden tæt sammen med foreningen Padborg Transportcenter. Det er således en organisering, der i høj grad er i stand til at drøfte emner, der går på tværs af interesser og besidder en stærk lokal, såvel som faglig vinkel, på de emner og temaer, der bringes op. Dette udgør et særligt potentiale i de to områdefornyelser.

IDENTITETER MED INDIVIDUELLE STYRKER

Lyreområdet indeholder fire stærke identiteter:

NATUR OG LANDSKAB

Byerne i Lyreområdet ligger omgivet af oplevelsesrig natur og landskaber. Med områdefornyelserne fokuseres der på det fælles landskab mellem Danmark og Tyskland - Grønselands Grønne Hjørte.

KULTUR OG HISTORIE

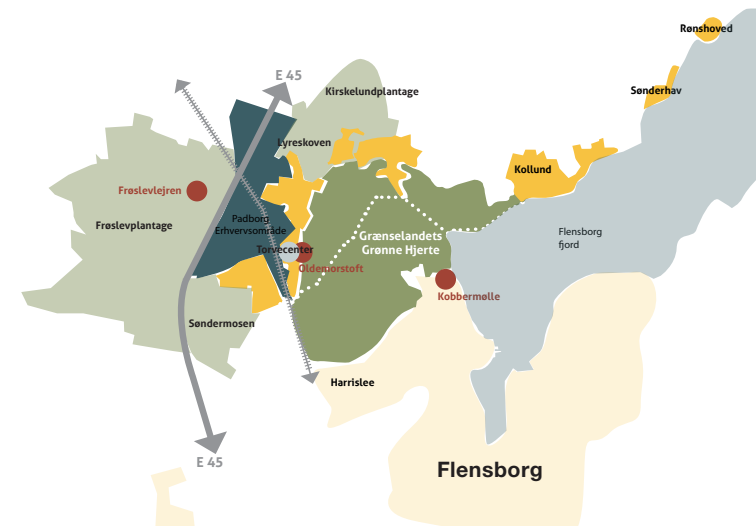
Lyreområdets kultur og historie bærer præg af, at området er en del af grønselands. Historien har synlige spor med attraktioner som Frøslevlejren, Oldemorstof, Gendarmstien og Hærvejen.

BYERNE

Byerne i Lyreområdet har funktioner og fællesskaber som danner udgangspunkt for det gode sted at bo, og med de landskabelige og kulturhistoriske værdier området også rummer, er der et stort bosætningspotentiale.

INFRASTRUKTUR OG ERHVERV

I Lyreområdet ligger et af Nordeuropas største transport- og logistikcentre. Erhvervsområdet er stort og dominerer det indtryk man får som besøgende i Lyreområdet. Mens byernes levede hverdagsliv, de store landskabelige værdier samt kultur- og grønselandshistorien er mindre synlige og bliver lokale hemmeligheder. Dette udfordrer oplevelsen og opfattelsen af området både indad- og udadtil.

GRÆNSEOVERSKRIDENDE BYFUNKTIONER

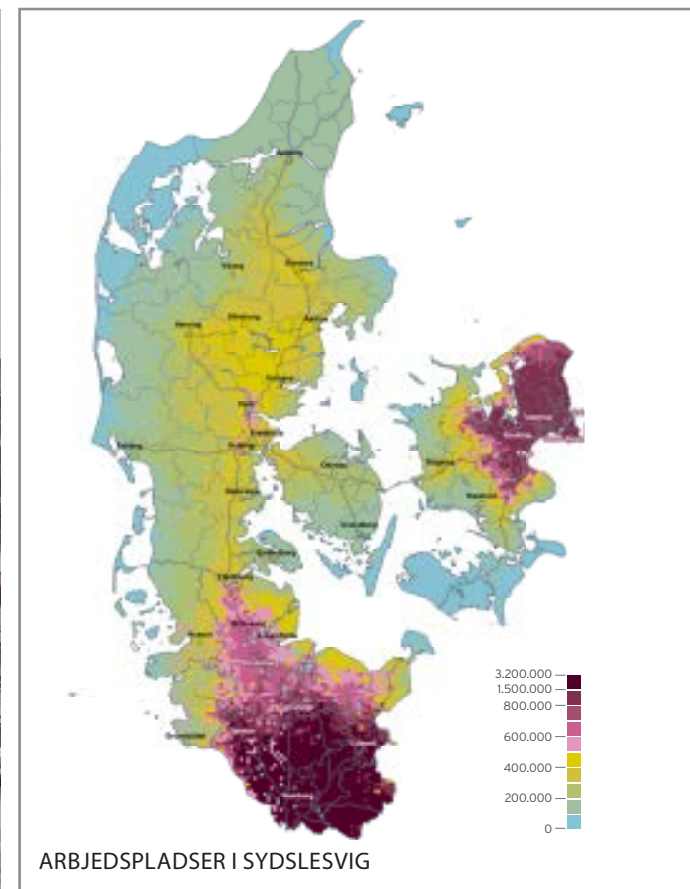
I de seneste år har der været stort fokus på, hvor vi bor og hvordan vi indretter vores liv. Livet i storbyer, mellembyer, landsbyer og lokalsamfund bliver stillet op som modpoler. Vælges det ene til, afskærer man sig fra det andet, men sådan behøver det ikke at være.

Det som er unikt ved Lyreområdet, er ikke alene nærheden til grænsen, men i særdeleshed nærheden til Flensborg. Dette har stor betydning for udbuddet af arbejdspladser og byfunktioner som kan nås fra Lyreområdet indenfor 5 minutter i bil, tog eller bus eller alternativt 15 minutter på cykel.

I Flensborg er der unikke by- og kulturfunktioner. Dette har i særdeleshed betydning for, hvem der nu og i fremtiden bosætter sig i Lyreområdet. Lokalt italesættes området som en forstad til Flensborg. Kort sagt besidder Lyreområdet unikke styrker, som det gode sted at bo, leve og opleve.

FLENSBORG HAVNEFRONT

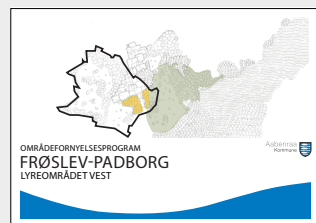

Farverne på kortet viser, hvor mange fuldtidsarbejdspladser, der findes inden for 60 min. kørsel i bil fra det pågældende område i 2018. Tyske arbejdspladser (ikke fuldtidsarbejdspladser, 2016 indgår. Beregningen er foretaget med afgangstidspunkt kl. 08.00 (Kilde: Kontur 2022)

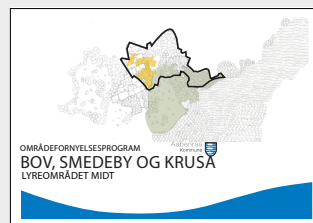
Vision -

” LYREOMRÅDET SKAL INDAD- OG UDADTIL OPLEVES SOM EN FUNKTIONEL BYKLYNGE OG EN DEL AF GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE, SOM HAR OPLEVELSER, HISTORIE, LANDSKABER, IVÆRKSÆTTERI OG EN HVERDAG I EUROPÆISK KLASSE.

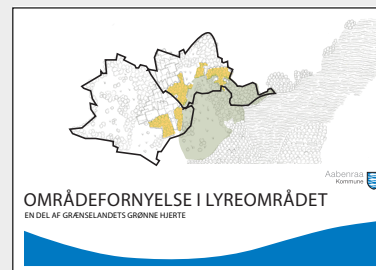
I de to områdefornyelsesprogrammer arbejdes der med den samme vision og de samme mål.

Områdefornyelsesprogram for
LYREOMRÅDET VEST

Områdefornyelsesprogram for
LYREOMRÅDET MIDT

OMRÅDEFORNYELSE I LYREOMRÅDET
- EN DEL AF GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

#1 MÅL

IDENTITET

AT STYRKE EN FÆLLES GRUNDFORTÆLLING,
DER KAN PRÆGE OPLEVELSE OG OPFATTELSE
AF OMRÅDET BÅDE INDAD- OG UDADTIL

#2 MÅL

INTERNATIONALT PERSPEKTIV

AT SKABE SAMMENHÆNG MELLEM
ATTRAKTIONER OG FUNKTIONER TIL GAVN FOR
BEOBACHTERE OG BESØGENDE OGSÅ PÅ TVÆRS AF
GRÆNSEN

#3 MÅL

ET STÆRKT GRØNT HJERTE

AT UDNYTTE OMRÅDETS UNIKKE PLACERING
OG SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF BY- OG
LANDEGRÆNSER I EN FÆLLES UDVIKLING AF
GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE.

#4 MÅL

ET ATTRAKTIVT HANDELS- OG KULTURCENTER

AT STYRKE OMRÅDETS HANDELS- OG
KULTURCENTER MED GODE RAMMER FOR AT
BYLIV KAN UDFOLDE SIG OG MED ET GODT
SAMARBEJDE I HANDELSMILJØET

NIEHUSSØEN

FLENSBORG

PADBORG ERHVERVSOMRÅDE

PADBORG TORVECENTER

LYRESKOVSKOLEN

LYRESKOVSKOLEN

FRØSLEVLEJREN

Stemningsbilleder fra området: Natur, kultur, by og erhverv.

TILGANG

TO HOVEDSPOR - STRATEGISK OG FYSISK

Tilgangen på tværs af de to programmer har afsæt i den kompleksitet, som udspringer af visionen: Lyreområdet skal indad- og udadtil opleves som en funktionel byklynge og en del af Grænselandets Grønne Hjerter, som har oplevelser, historie, landskaber, iværksætteri og en hverdag i europæisk klasse.

LOKALOMRÅDER, BYKLYNGE OG GRÆNSELAND

Visionen er, at løfte Lyreområdet både på lokal niveau, byklynge niveau og grænsebyregions niveau. De tre niveauer beskrives nærmere nedenfor.

NIVEAU 1: LOKALOMRÅDER

Lyreområdet består af gamle landsbyer og centre, som stadig har hver deres identitet og er afgrænset med byskilte. De har bynavnene: Frøslev, Padborg, Bov, Smedeby, Kruså, Kollund, Sønderhav og Rønshoved. På det lokale niveau er de enkelte byer stadig identitetsbærende.

NIVEAU 2: BYKLYNGE

Over tid har de gamle landsbyer udviklet sig hen imod en samlet funktionel byklynge med offentlige servicefunktioner, kultur, skole, kirke, sport og ikke mindst erhverv.

De to udviklingsperspektiver, som programmerne bygger på, er præget af et stærkt ønske om at arbejde bevidst med sammenhæng og fællesskab i en byklynge, der rummer både det individuelle lokalområde og den fælles byklynge.

En del af visionen med områdefornyelserne er at indskrive Lyreområdets natur-, kultur-, by- og erhvervsområder i en fælles fortælling som en byklynge, der har funktioner, som går på tværs, men også fortsat fungerer med individuelle styrker.

NIVEAU 3: GRÆNSEBYREGIONEN

En anden del af visionen er, at indskrive Lyreområdet i en større geografisk og funktionel sammenhæng, der relaterer

sig til de særlige potentialer, som placeringen nær grænsen, Flensborg og Grænselandets Grønne Hjerter udgør.

Parallelt med udviklingen af den funktionelle byklynge er der over tid sket en ændring af grænsens betydning. Grænsen er gået fra at være et territorie, der skulle bevogtes til, gennem et styrket europæisk og dansk-tyske grænselandssamarbejde, at udtrykke politiske, juridiske og kulturelle grænser. I det levede liv i grænselandet, udviskes barriererne taktvist. I en funktionel, kulturel og social forstand smedes områderne nord og syd for grænsen usynligt sammen gennem det levede liv, for beboere, besøgende og virksomheder.

ET STRATEGISK OG ET FYSISK SPOR

Områdefornyelsen skal løfte Lyreområdet på alle tre niveauer; det lokale-, byklynge- og grænselandsniveau. For at dette lykkes, skal der foruden fysiske projekter i lokalområderne også være en samlet strategi for udviklingen af hele Lyreområdet med langsigtede visioner og planer. Derfor er indsatserne i områdefornyelserne her delt op i to spor - et strategisk og et fysisk spor.

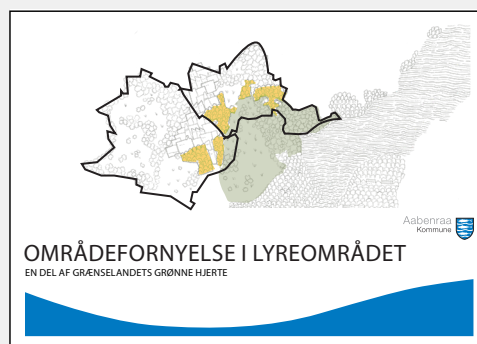
STRATEGISK SPOR

Det strategiske spor har først og fremmest fokus på at betragte hele Lyreområdet (Frøslev, Padborg, Bov, Smedeby, Kruså, Kollund, Sønderhav og Rønshoved) som ét område - der indeholder det lokale, byklyngen og grænsebyregionen.

FYSISK SPOR

Det fysiske spor har fokus på den konkrete fysiske transformation i Lyreområdet Vest og Lyreområdet Midt. Et sammenhængende udtryk og formidling, kan skabe en positiv fremhævelse af områdets mange styrker indad- og udadtil.

På næste side ses et overblik over de to områdefornyelsesprogramers indsatser fordelt på henholdsvis et strategisk og fysisk spor.

OMRÅDEFORNYELSE I LYREOMRÅDET
- EN DEL AF GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

STRATEGISK SPOR
LANGSIGTEDE VISIONER OG PLANER

FYSISK SPOR
INDSATSER TIL GENNEMFØRELSE

STRATEGISK SPOR
LANGSIGTEDE VISIONER OG PLANER

OMRÅDE: LYREOMRÅDET (VEST, MIDT OG ØST)
(FRØSLEV, PADBORG, BOV, SMEDEBY, KRUSÅ, KOLLUND, SØNDERHAV OG RØNSHOVED)

INDSATS 1: UDVIKLINGSPLAN 2048

INDSATS 2: INITIATIVPULJE

FYSISK SPOR
INDSATSER TIL GENNEMFØRELSE

OMRÅDE: LYREOMRÅDET VEST
(FRØSLEV OG PADBORG)

INDSATS 3V: FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

INDSATS 4V: PADBORG GRÆNSEOVERGANG

INDSATS 5V: PADBORG TORVECENTER

OMRÅDE: LYREOMRÅDET MIDT
(BOV, SMEDEBY OG KRUSÅ)

INDSATS 3M: FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

INDSATS 4M: KRUSÅ GRÆNSEOVERGANG

STRATEGISK SPOR - INDSATS 1

UDVIKLINGSPLAN 2048

FORMÅL

Formålet er at udarbejde en udviklingsplan for et samlet Lyreområde som en del af Grænselandets Grønne Hjerter. Det overordnede sigte med udviklingsplanen er at styrke bosætningen og områdets image.

BAGGRUND

Baggrunden for at prioritere et strategisk spor og dets udmøntning i en udviklingsplan 2048 er at gøre lokalråd, lokalforeninger samt private såvel som offentlige aktører bedre i stand at planlægge, koordinere og prioritere på tværs af områder og interesser. Samtidig er det et mål med Udviklingsplanen, at den klart skal kunne formidles indadtil og udadtil. Siden 2013 er der udarbejdet mere end fem forskellige udviklingsperspektiver og helhedsplaner i forskellige dele af Lyreområdet. Udviklingsperspektiverne og helhedsplanerne har bidraget til, at området taktvist har nærmet sig en fælles forståelse, men tegner dog også en klar grænse mellem det planen omfatter og det den ikke beskæftiger sig med.

Ambitionen med Udviklingsplan 2048 er at samle de forskellige hensyn i én plan. I kraft af den lokale organisering, der går på tværs af områdeinteresser, erhverv, handel, kultur, institution og det levede liv, er der et særligt potentiale for at bruge områdefornyelsesperioden til aktivt at tage stilling til, hvad området kan og bør prioritere fremadrettet. Desuden er der med bl.a. udviklingsperspektiverne, den nyligt vedtagne Helhedsplan for Erhvervsområdet, Detailhandelsanalysen fra 2021, Mobilitetsplanen 2021 samt arbejdet med en ny vækstplan et gunstigt afsæt. Dette er blot det, som ligger på kommunalt og lokal plan. Bevæger man sig over i et regionalt perspektiv, ligger der flere strategier, planer, politikker og visionserklæringer. Disse kan have tilsvarende indflydelse på Udviklingsplan 2048. Der er kort sagt meget arbejde og viden at stille sig på skuldrene af.

TILGANG

Udviklingsplan 2048 vil tage afsæt i programmernes vision og der vil som udgangspunkt blive arbejdet med følgende temaer:

- **Tema 1: By- og områderoller**
- **Tema 2: Samarbejde på tværs af grænsen**
- **Tema 3: Strategisk-fysiske tiltag**

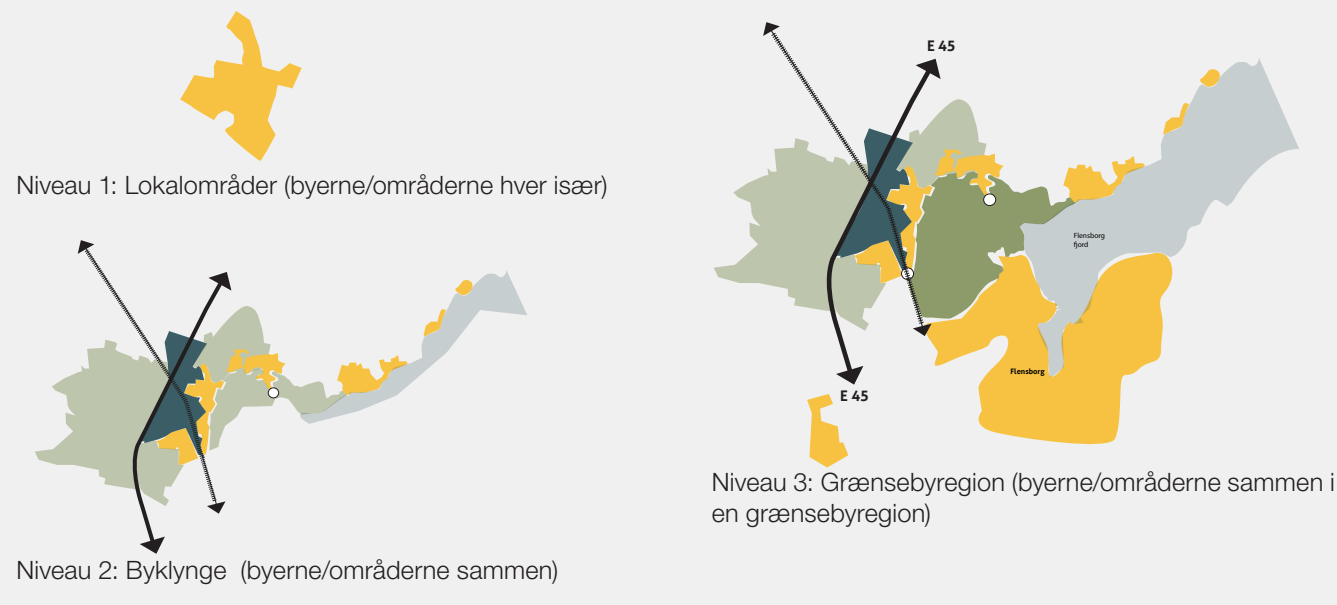
Der kan komme flere temaer til i processen.

Tema 1: By- og områderoller

Som beskrevet på side 16 er visionen at løfte Lyreområdet på både det lokale niveau, byklynge niveau samt grænsebyregionsniveau.

Grundlaget for at arbejde på tværs af niveauerne er at afklare, hvilke roller og relationer byerne/områderne kan eller bør have i relation til hinanden og i et grænsebyregionsperspektiv.

DE TRE NIVEAUER/PERSPEKTIVER:

Eksempel på et områdes rollebeskrivelse:

ERHVERVSOMRÅDET

Lokalt (niveau 1)

Padborg erhvervsområde er i sig selv, et område med virksomheder som primært har fokus på transport og logistik. Der er lokalt særlige kompetencer, et særligt udtryk samt en særlig kultur og iværksætterånd.

Byklynge (niveau 2)

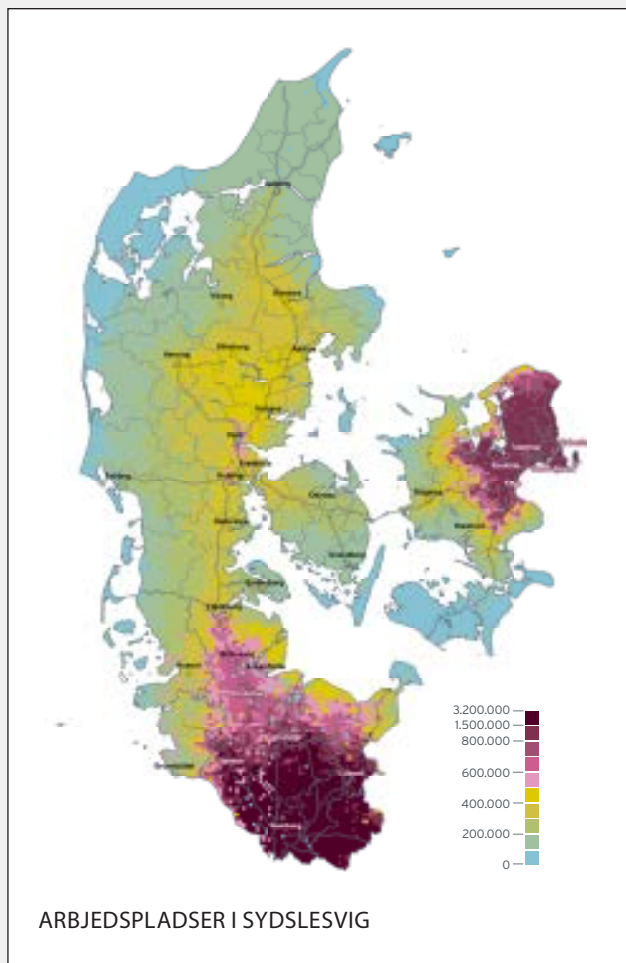
Erhvervsområdet udviser grænsen mellem byerne og er et samlet område med arbejdspladser. Dermed er området en motor for byklyngens udbud af arbejdspladser.

Grænsebyregion (niveau 3)

Erhvervsområdet er Porten til Europa og er blandt Nord-europas største "landhavne". Samtidig er erhvervsområdet et knudepunkt mellem det dansk-tyske arbejds- og forbrugermarked.

Billedet illustrerer hvordan erhvervsområdets udtryk er præget af transportbranchen.

ARBJEDSPLADSER I SYDSLESVIG

Kortet viser at erhvervsområdet er et knudepunkt mellem det dansk-tyske arbejdsmarked (Kilde: Kontur 2022)

Ligesom erhvervsområdet, spiller hver by og hvert område forskellige roller afhængigt af hvilket perspektiv/niveau de anskues fra. Nogle af disse roller fremgår også af et gennemgående diagram fra udviklingsperspektiverne, som udtrykker den enkeltes bys overordnede funktion i forhold til byklyngen (se figur nedenfor). Fokus på by- og områderoller vil være en vigtig del af arbejdet med Udviklingsplan 2048.

I Udviklingsplan 2048 vil det være oplagt at trække paralleller til andre territorier og byregioner. Både for at opnå forståelse for potentialerne, men også for indadtil og udadtil at kunne perspektivere og sætte en forståelsesramme.

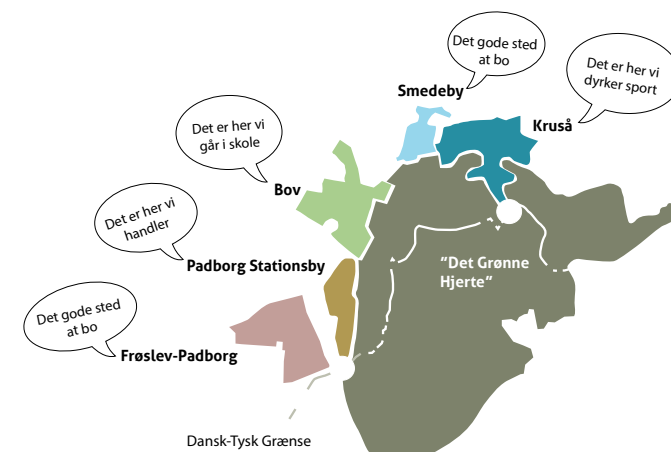

Diagram fra udviklingsperspektiverne for hhv. Frøslev-Padborg samt Bov, Smedeby og Kruså, som illustrerer byernes overordnede roller i forhold til byklyngen.

STRATEGISK SPOR - INDSATS 1

UDVIKLINGSPLAN 2048

Tema 2: Samarbejde på tværs af grænsen

Med visionen om at Lyreområdet skal opleves som en del af Grænselandets Grønne Hjerter, vil samarbejde på tværs af grænsen komme til at spille en rolle i udarbejdelsen af Udviklingsplan 2048. Dette blandt andet med de aktører og organiseringer som allerede er omkring det grænseoverskridende samarbejde; Grænsekommunerne (se nedenstående faktaboks), Grænsetrekanten, Region Sønderjylland-Schleswig, Region Syddanmark, Delstaten Slesvig-Holsten, Destination Sønderjylland og Tourismus Agentur Flensburger Förde (TAFF). Involvering og samarbejde med flere af ovenstående ses som nødvendigt i forhold til koordinering og sammenhæng til øvrige visioner på tværs af aktører. Det er bl.a. i det grænseoverskridende at områdets potentialer for bosætning og erhverv ligger. Samtidig er det her områdets historie, natur og kultur for alvor kan folde sig ud.

FAKTABOKS

Harreslev og Hanved

Kommunerne der støder op til Lyreområdet på tysk side er Harreslev og Handved (på tysk: Harrislee og Handewitt). Det Grønne Hjerter ligger både i Harreslev og Aabenraa Kommune, og Krusåen deles ligeledes med Harreslev Kommune.

Flensborg

Flensborg byregion består af Flensborg, tre bykommuner som mere eller mindre er vokset sammen med Flensborg og en række bysamfund tæt på Flensborg, som i høj grad fungerer som forstæder til byen. Stadt Flensborg samt de tre bykommuner har i alt godt 118.000 indbyggere.

Sydslesvig

Regionen Sydslesvig består af Flensborg, Kreis Slesvig og Kreis Nordfriesland med i alt ca. 450.000 indbyggere. I Slesvig-Holsten og Hamborg bor der i alt 4,75 mio. indbyggere.

Tema 3: Strategisk-fysiske tiltag

Udviklingsplan 2048 skal også have fokus på de steder og områder, som spiller en særlig rolle i byklyngens og grænsebyregionens videre udvikling. Det kan eksempelvis være de mange bygninger, der står tomme nær grænseovergangen i Kruså, det trafikale flow omkring særlige institutioner og attraktioner, eller områder med en central placering, der står overfor en transformation. Dette er væsentlige områder og spørgsmål, der samlet skal tages stilling til i Lyreområdet videre udvikling.

PROCES FOR INDSATS

Der ligger som beskrevet allerede en lang række planer, perspektiver og strategier på lokalt såvel som regionalt plan. Det første vigtige skridt mod en samlet udviklingsplan er at få samlet de rette parter og etableret det rette perspektiv. Her kan man trække på erfaringerne fra arbejdet med udarbejdelsen af Udviklingsplanen for Fremtidens Aabenraa tilbage i 2013-14. Der forventes at blive tilknyttet eksterne ressourcer med speciale i det urbaniserede territorie i en grænse regional by.

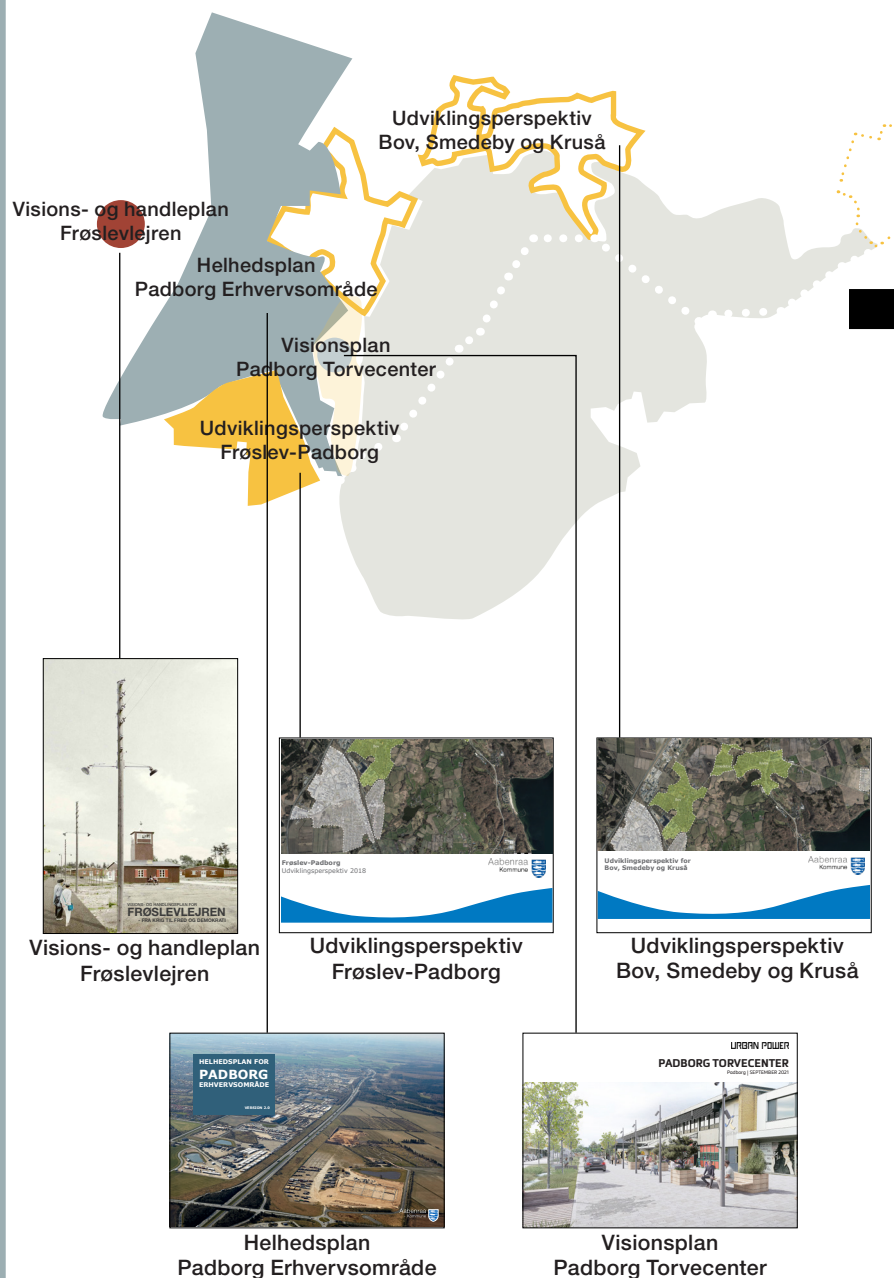
KOORDINERING OG SAMARBEJDE

I processen er det ikke alene en ambition men en forudsætning at involvere bredt. Der vil således blive inddraget både lokale borgere, erhverv, institutioner samt øvrige offentlige såvel som private aktører. Heriblandt flere af aktørerne beskrevet under afsnittet Tema 2: Samarbejde på tværs af grænsen.

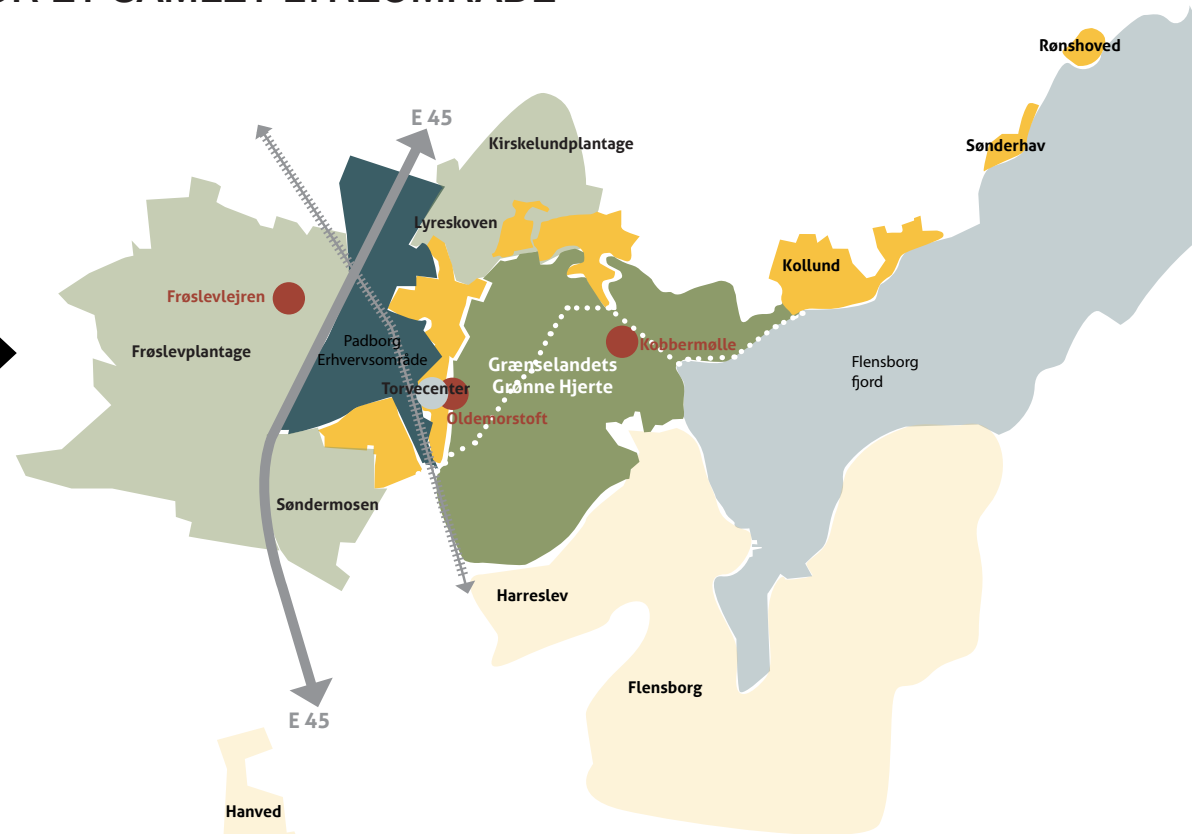

I Aabenraa vedtog man i 2014 udviklingsplanen for fremtidens Aabenraa. Den har siden 2014 været toneangivende for Aabenraa bys overordnede udvikling, strategiske prioriteringer på kultur-, handels-, uddannelses- og planområdet. Udviklingsplanen er et godt værktøj, fordi den kombinerer relevant viden om trends og tendenser vedrørende temaer med konkrete fysiske greb. Bl.a. fysiske greb for meget forskellige projekter og områder i en samlet strategisk helhed.

PERSPEKTIVER OG PLANER FOR FORSKELLIGE DELE AF LYREOMÅDET

UDVIKLINGSPLAN FOR ET SAMLET LYREOMRÅDE

En udviklingsplan der samler strategier, perspektiver, planer, større og mindre kommunale og lokale projekter, og sikrer sammenhæng, synergi samt danner grundlag for en samlet ambitiøs udvikling af Lyreområdet.

EKSEMPLER PÅ HVAD UDVIKLINGSPLANEN KAN INDHOLDE:

BY- OG OMRÅDEROLLER:

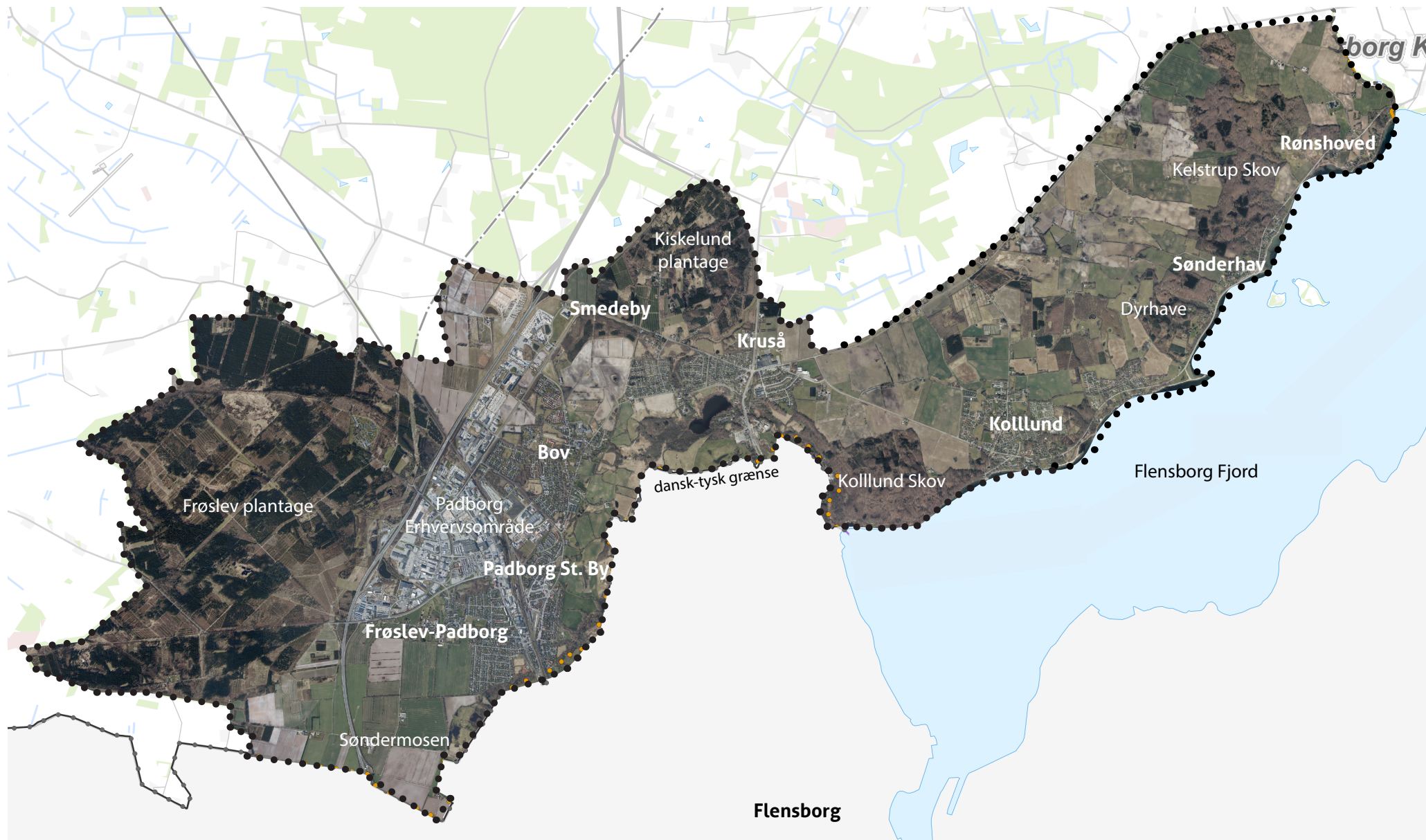
- Torvecenterets rolle og centerfunktion med bl.a. station, lægehus, tandlæge, fysioterapeut, bibliotek, aktivitetshus, og museum. Belyse potentialerne i for eksempel at placere en ankerfunktion tæt på Torvecenteret til offentlig eller privat funktion.
- Centerfunktionen omkring Lyreskovsskolen, kirke, ældrecenter mm.
- Centerfunktion omkring Grønselhallerne, Fjordskolen og Rema1000.
- Centerfunktionen omkring Sydbank, hvor der både er køreskole, revision og fitnesscenter.

STRATEGISK-FYSISKE TILTAG:

- Løse udfordringer med trafikken omkring Grønselhallerne og Fjordskolen.
- Grænseovergangene med grænsehandelbutikkerne, spisesteder, bankohaller, Interreg kontor i Kruså, og de udkigsmuligheder der opstår når Kruså vandmølle nedrives.
- Undersøge løsninger på de udfordringer der er med tomme butikslokaler i Nørregade.

STRATEGISK SPOR - INDSATS 1

UDVIKLINGSPLAN 2048

Området der fokuseres på i Udviklingsplan 2048.

UDVIKLINGSPLAN 2048

HVORNÅR ER DET EN SUCCES

LYREOMRÅDETS MÅL

kobling til de overordnede mål

FÆLLES FORTÆLLING

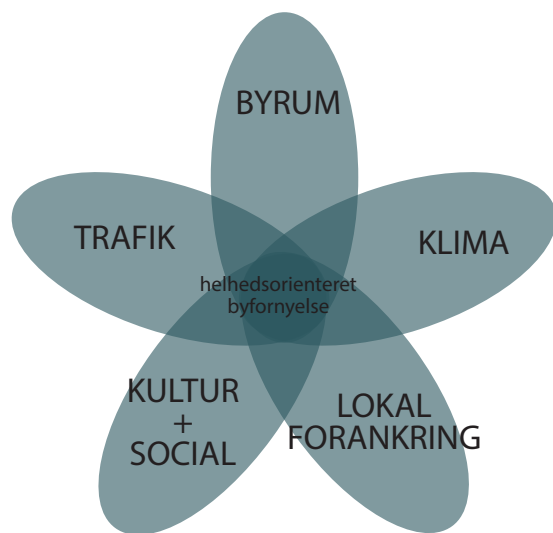
INTERNATIONALT PERSPEKTIV

ET STÆRKT GRØNT HJERTE

ET ATTRAKTIVT HANDELSCENTER

Blomsten illustrerer, hvilke områder indsatsen styrker

DELMÅL

EN SAMLET RETNING

at processen og produktet Udviklingsplan 2048 respekterer eksisterende planer, men styrker prioriteringer på tværs af bosætning, erhverv, kultur og natur.

BRED INVOVERING OG STYRKET SAMARBEJDE

at Udviklingsplanen 2048 inddrager relevante perspektiver, og interesser og skaber grundlag for fælles retning og prioritering.

DET GODE STED AT BO OG BESØGE

at Udviklingsplanen 2050 bidrager til internt og eksternt at synliggøre Lyreområdet - en del af Grænselandets Grønnes Hjertes attraktioner og kvaliteter.

ET SAMARBEJDE OM GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

at processen og produktet Udviklingsplan 2048 kan præsentere temaer, der går på tværs af interesser og grænser og derved bidrage til et styrket samarbejde på tværs af interne og eksterne grænser.

ET BIDRAG TIL FREMTIDENS BYER

at Udviklingsplanen 2050 indskriver Lyreområdet og Grænselandets Grønne Hjerte i fremtidens byer og byteritorier gennem øget fokus på hvad området kan i et grænsebyregionsperspektiv.

LØFTE OMRADET PÅ ALLE NIVEAUER

at Udviklingsplanen 2050 bl.a. med afsæt i Tema1: By- og område roller, sikrer rum og vægtning af alle tre niveauer: Det lokale, byklyngen og grænsebyregionen.

MILEPÆLE

AFSÆT

Med afsæt i vedtagne planer og perspektiver, programmets vision og strategiske overvejelser, skal samarbejdspartnere, interessenter og særlige fagkompetencer afgrænse det strategiske fokus og processen for Udviklingsplan 2048.

PARTNERSKABER OG NETVÆRK

Afsæt og forståelsesramme for Udviklingsplanen 2048 skal præsenteres for interne og eksterne interessenter og organiseringer - med ambition om mulig involvering i processen.

UDARBEJDELSE AF UDVIKLINGSPLAN 2048

Udarbejdelse af Udviklingsplan 2048.

VEDTAGELSE

Vedtagelse af Udviklingsplan 2048 internt og eksternt (i tilfælde af særlige partnerskaber).

GODT PÅ VEJ

På baggrund af gennemførte anlæg, projekter og tiltag opdatere et samlet kort og investeringsredegørelse for hele Lyreområdet forud for afslutning af områdefornyelsen i 2027.

STRATEGISK SPOR - INDSATS 2

INITIATIVPULJE

FORMÅL

Formålet med indsatsen er at etablere en pulje, som understøtter lokalt drevne indsatser i hele perioden for områdefornyelsen. Puljen har det særlige sigte at understøtte og styrke identitet og fællesskab på tværs af hele Lyreområdet.

BAGGRUND

Indsatserne i det strategiske såvel som fysiske spor går i stort omfang ud på, at områdefornyelsen skal bidrage til de langsigtede mål for det samlede områdes udvikling. Der er således lagt op til samarbejde og en inddragelse, der i høj grad vil lægge vægt på at italesætte og forme en fælles fortælling og nogle fælles værdier i Lyreområdet. Både i det arbejde, men også særligt efterfølgende er det imidlertid de lokale kræfter, der skal bære de fortællinger med sig videre. Det er beboere og besøgende, der skal være kulturbærere, hvad enten det angår fastholdelse og udbygningen af lokalområder, byklyngen eller grænsebyregionen. Derfor er det afgørende at dele af de prioriterede midler til områdefornyelse målrettes lokale initiativer, der har til formål at dyrke og styrke områdets kulturelle- og sociale liv og fællesskaber.

TILGANG

Puljeinstrumentet har været brugt i områdefornyelserne i Aabenraa Kommune siden 2016. Det er erfaringen, at indsatsen har en helt særlig betydning i forhold til at etablere lokalt ejerskab i områdefornyelsesperioden. Samtidig skaber det mulighed for, at lokale initiativer kan understøtte og forstærke effekten af områdefornyelsens øvrige indsatser og mål. Lyreområdets initiativpulje skal understøtte det frivillige arbejde og det lokale initiativ. Initiativpuljen kan således både understøtte og udbygge eksisterende arrangementer, begivenheder og anlæg eller støtte etableringen af nye.

Eksempler på konkret støtte kunne være udplantning af blomsterløg til forskønnelse, træer, udbedre stiruter i det

åbne land, arrangementer og events eller andre initiativer, der styrker fællesskabet og den sociale sammenhængskraft i Lyreområdet.

Områdefornyelsernes områdefrænsninger omfatter ikke Lyreområde Øst (Kollund, Sønderhoved og Rønshoved), men socialt og kulturelt er dette område en lige så stor del af Lyreområdet som Lyreområde Vest og Midt. Der gives med puljen således mulighed for at støtte projekter og arrangementer udenfor områdefrænsningerne. Dette kan imidlertid ikke ske som en refusionsberettiget udgift. Derfor kan der være forskel på den støtte der kan ydes indenfor hhv. områdefrænsningerne Vest og Midt, og områdefrænsning Øst.

KOORDINERING OG SAMARBEJDE

Aabenraa Kommune har ved udgangen af 2020 vedtaget en ny administrationsmodel for initiativpuljer i landsbyer og lokalsamfund, hvor der gennemføres områdefornyelser. Politisk er indsatsen forankret i Aabenraa Kommunes Udvalg for Plan, Teknik og Landdistrikter. Alle ansøgninger prioriteres af en lokal puljegruppe, der nedsættes i samarbejde mellem Bov Lokalråd og Aabenraa Kommune. Hvad angår processen for ansøgninger, forvaltning, prioritering og beslutning, er der en velfungerende praksis, der sikrer at puljen kan igangsættes udmiddelbart efter vedtagelsen af programmet.

Den lokale puljegruppe har en større berøringsflade med ansøgere, hvilket giver bedre lokal vejledning. Samtidig kan gruppen drøfte, koordinere og samle kræfterne på tværs af forskellige lokale interesser og perspektiver. Det har i andre puljeindsatser i tilsvarende områdefornyelser haft en positiv effekt - også på projekter, initiativer og fællesskabet uden for områdefornyelsen.

EKSEMPLER FRA ANDRE INITIATIVPULJER I AABENRAA KOMMUNE

EVENTS

- Vinterudsmykning i handelsgade og tomme butiksvinduer.
- Skoleevents hvor elever producerer materiale til sæsonudstilling i byens butikker.
- Danmark i rummet; skoleevent, PR, isuddeling mm (se uddybning på næste side).
- Inspirationsoplæg til energirenovering af eget hjem.
- Jazz, telt, hoppeborg mm til ny type arrangement ved Kulturnat i Løjt Kirkeby.
- Gratis julefrokost for forbipasserende i Nørre-portkvarteret, med små retter i hver butik.

FYSISKE PROJEKTER

- Udgravning af tilgroet skøjtesø i kommunalt grønt område.
- Veste, handsker og poser til nyetablerede landsbypedeller.
- Indkøb af kirsebærtræer til private haver for at genskabe tidligere kirsebærtræsallé langs en af byens gader.
- Specialdesignede træmøbler foran butikker i Nørre-portkvarteret
- Flytbare udendørs siddemøbler til afprøvning af nye opholdsmuligheder i byen og til brug ved lokale arrangementer.

SKØJTESØ

HALLOWEEN I AABENRAA

JUL I AABENRAA

MONTMARTÉ I AABENRAA

SKOLEEVENTS - UDSMYKNING AABENRAA

VINTERUDSMYKNING I AABENRAA

OPERA I AABENRAA

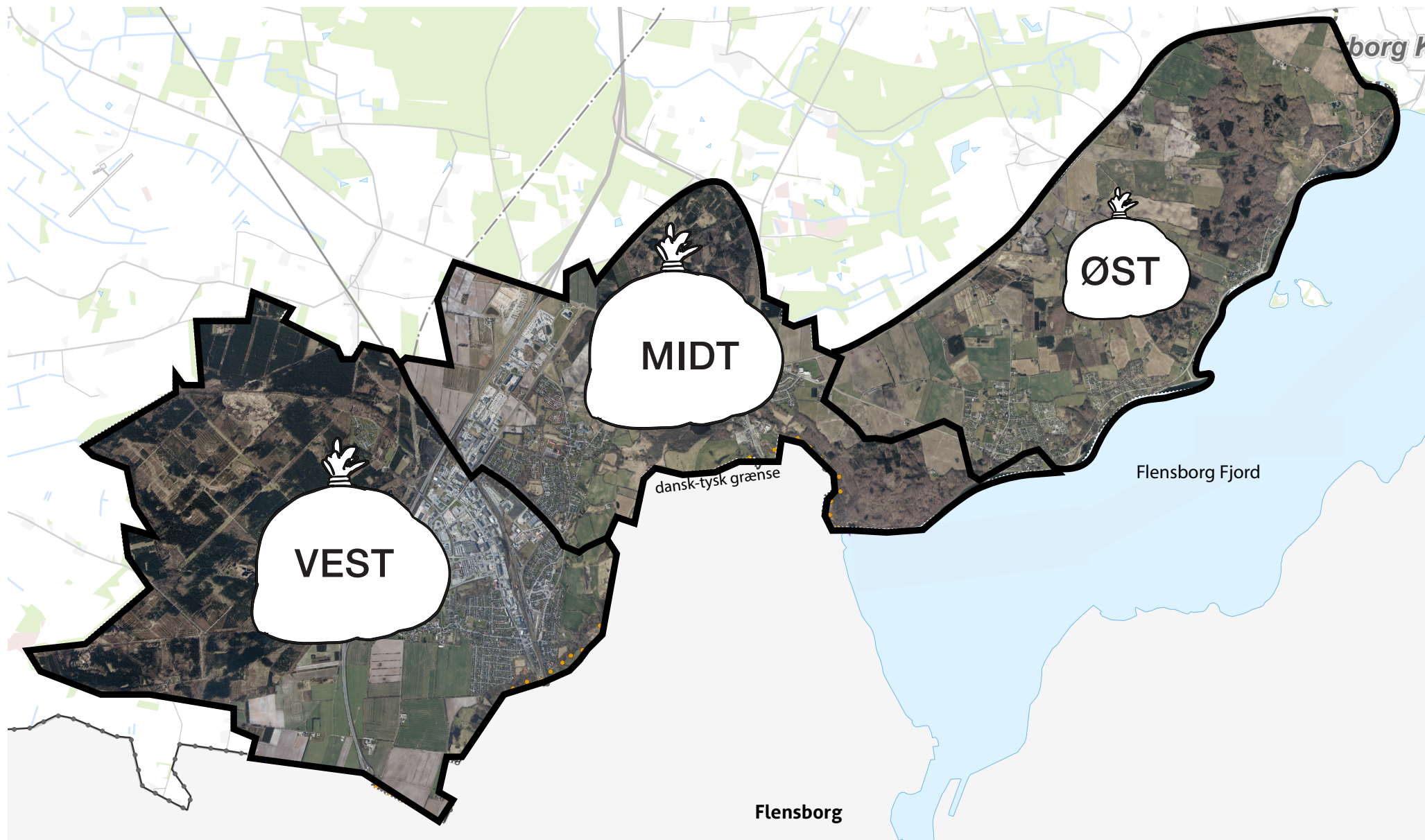

LANDSBYPEDELLER

FLYTBARE BYRUMSMØBLER I LØJT

STATEGISK SPOR - INDSATS 2
INITIATIVPULJE

INITIATIVPULJE

HVORNÅR ER DET EN SUCCES

LYREOMRÅDETS MÅL

kobling til de overordnede mål

FÆLLES FORTÆLLING

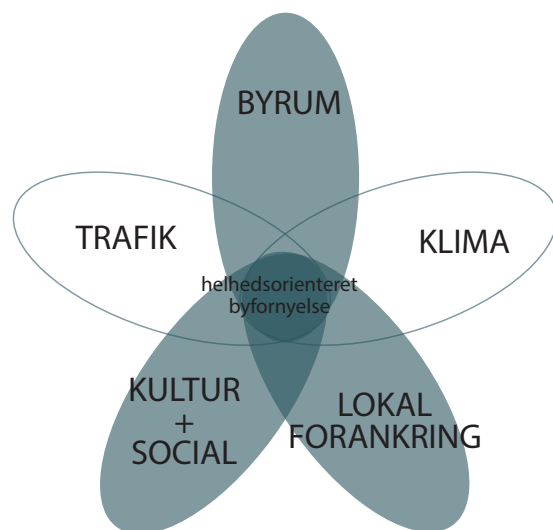
INTERNATIONALT PERSPEKTIV

ET STÆRKT GRØNT HJERTE

ET ATTRAKTIVT HANDELSCENTER

Blomsten illustrerer, hvilke områder indsatsen styrker

DELMÅL

LOKAL HANDLEKRAFT

at puljen administreres lokalt og anvendes til at realisere de lokale initiativer, projekter og indsatser, der støtter op om målene i udviklingsperspektiverne såvel som disse områdefornyelsesprogrammer.

DYNAMISK PULJE

at puljen er dynamisk og kan gribe de muligheder og initiativer, der opstår i løbet af perioden og dermed styrker traditionen for lokal landsbyudvikling.

STYRKET FÆLLESSKABER

at understøtte arrangementer og begivenheder, der kan samle store dele af Lyreområdet og styrke fællesskaber og sammenhold lokalt, i byklyngen eller i grænsebyregionen gennem events og sociale aktiviteter

STYRKE IDENTITETERNE I LYREOMRÅDET OG UNDERSTØTTE GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

at puljen understøtter projekter og arrangementer, der kan bidrage til Lyreområdets fælles fortælling og identitet som en del af Grænselandets Grønne Hjerter.

MILEPÆLE

ETABLERING OG ORGANISERING

Bestemmelse af tildelingskriterier og ned-sættelse af organisering

PROJEKTSTØTTE

Der vil løbende være ansøgningsrunder i hele områdefornyelsesperioden, hvor der kan søges om støtte til gennemførelse af mindre projekter.

EVALUERING

Der vil løbende blive evalueret og fulgt op på de støttede projekter, som skal aflægge regnskab mv. Ved udgangen af områdefornyelserne bliver der samlet op og evalueret på alle støttede projekter.

DET FYSISKE SPOR

SYNLIGHED, FORMIDLING OG WAYFINDING

Områdefornyelsesprogrammerne står, som tidligere beskrevet, på tre ben udgjort af de to udviklingsperspektiver fra 2017-18 såvel som visionsplanen for Padborg Torvecenter fra 2021-22. Borgermødet den 13. September 2021 markerede startskuddet på udarbejdelse af områdefornyelsesprogrammerne parallelt med præsentationen af visionsplanen for Padborg Torvecenter.

Formålet med borgermødet var at afstemme forventningerne og prioritering på tværs af udviklingsperspektiverne og visionsplanen. Det blev en anledning til at genbesøge temaer, projekter og prioriteringer tilbage fra 2018, men også at betragte dem fra et nyt, samlet perspektiv. Læs nærmere om borgermødet og processen på side 52.

Fra de mere end 100 fremmødtes bidrag på workshoppen og efterfølgende hørings svar, var der en tydelig opbakning til visionerne om en revitalisering af Padborg Torvecenter. På tværs af de forskellige temaer og projekter var et meget stort ønske om, at fokus skulle rettes mod: Synlighed, formidling og wayfinding. Dette kombineret med fokus på stier, knudepunkter og ankomster.

Fokus i samarbejdet med den lokale styregruppe har været at imødekomme de signaler, der blev givet til borgermødet den 13. September 2021. Særligt hvordan programets fysiske projekter kan imødekomme det store ønske om en øget vægtning af synlighed, formidling og wayfinding i områdefornyelsen. Derfor førtes fokus væk fra prioritering af flere store og halvstore fysiske projekter spredt rundt i Lyreområdet til i stedet at fokusere på ét hovedgreb, der har fokus på at samle og formidle områdets kvaliteter i form af dets landskaber, historie og kulturfunktioner. Med fokus på ét samlende hovedgreb i det fysiske spor, er der en klar kobling til visionen: Lyreområdet skal indad- og udadtil synliggøres som en funktionel byregion og en del af grænselandets grønne hjerte, som har oplevelser, historie,

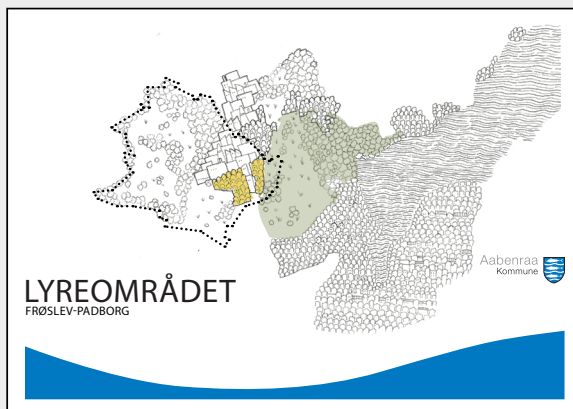
landskaber, iværksætteri og en hverdag i europæisk klasse. Udgangspunktet er, at synliggøre hvad området rummer og besidder lokalt, som byklynge og som del af Grænseladets Grønne Hjerte.

IDENTITET - EN STÆRK FÆLLES FORTÆLLING

Lokalt er der stor bevidsthed om de store værdier, som området besidder. Oplevelsen af området udefra er imidlertid domineret af andre mere synlige fortællinger, hvor særligt grænsehandlen og erhvervsområdernes storskala og udtryk fylder.

Den klare prioritering her i områdefornyelsesprogrammernes fysiske spor bliver at fremhæve de mange og rige fortællinger som Lyreområdet besidder. Fordi det er, hvad der udgør en stærk identitet. Ikke noget nyt, der opfindes, men noget eksisterende, der genfindes, forstærkes og fortælles. Det er fortællinger som grænsehistorien, den gode hverdag, istidslandskabet, Frøsevejren, grænsehandel, transporterhverv og det grænseoverskridende samarbejde. Det fysiske spor skal skabe varige udtryk, der synliggør og formidler Lyreområdets identitet.

INDSATSER I DET FYSISKE SPOR

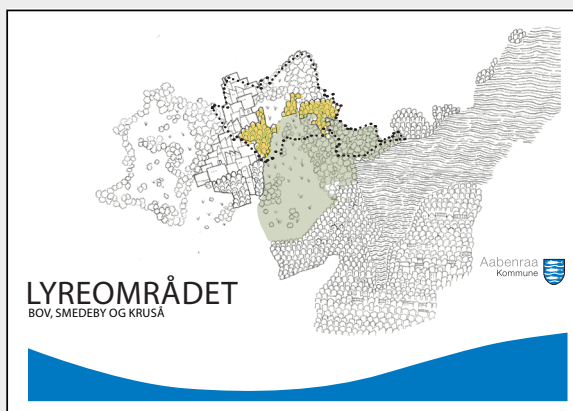

LYREOMRÅDET VEST (FRØSLEV OG PADBORG)

INDSATS 3V: FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

INDSATS 4V: PADBORG GRÆNSEOVERGANG

INDSATS 5V: PADBORG TORVECENTER

LYREOMRÅDET MIDT (BOV, SMEDEBY OG KRUSÅ)

INDSATS 3M: FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

INDSATS 4M: KRUSÅ GRÆNSEOVERGANG

FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

FORMÅL

Formålet er i tæt samarbejde med blandt andet Bov Lokalforeninger, virksomheder og kulturelle institutioner at etablere en fælles fortælling, der kan binde området sammen fysisk, socialt og kulturelt. Det angår formidling og synlighed af områdets værdier, styrker og historier.

BAGGRUND

Den grænse, som blev trukket for 102 år siden, løber som en usynlig streg gennem landskabet. Næsten uanset hvor i området man befinder sig, er der udsigt til et grænseområde. Som et spor af grænsens politiske og geografiske betydning snor Gendarmstien sig langs de landskabstræk, som gennem mere end 100 år har udgjort grænsen mellem Danmark og Tyskland. Ikke kun i et historisk perspektiv fylder grænsen. De tre grænseovergange er blandt de mest benyttede overgange imellem Skandinavien og de øvrige dele af Europa. Lyreområdet er Skandinaviens port til Europa og Europas port til Skandinavien. Dagligt passerer mere end 22.000 person- og varebiler de to grænseovergange i Kruså og Padborg (se nærmere på side 41).

Som tidligere beskrevet er de temaer, som har fyldt mest i udviklingsperspektiverne og i processen for udarbejdelsen af programmerne synlighed, formidling og wayfinding. Denne indsats: Fælles fortælling gennem stier og punkter, går på at bringe områdets natur, historie og kultur tydeligere i spil i etableringen af en fælles fortælling og udtryk, som kan formidle områdets fælles identitet. Det skal være en fortælling, som kan bruges indadtil og præsentere området for omverdenen. De fortællinger, historier og budskaber som Lyreområdet og Grænselandets Grønne Hjerter kan præsentere for beboere, besøgende og turister er blevet højaktuelle, med krigen i Ukraine. Der er autentiske historier, som knytter sig til steder og begivenheder i Lyreområdet og Grænselandets Grønne Hjerter. Frøslevlejren, Folke Bernadottes plads, samt Gendarmstien og Hærvejen for bare at nævne nogle. Disse steder repræsenterer en udvikling fra uforsonlighed og krig til fred og fordragelighed. Sidste led i fortællingen er den nutidige og fremtidige sameksistens på tværs af grænsen, hvor

forskellige kulturer over tid er smeltet sammen til et multikulturelt fællesskab.

TILGANG

Gendarmstien og Hærvejen kan blive områdets udtryks- og oplevelsesmæssige rygrad. De to ruter skal forbinde til væsentlige steder, oplevelser og funktioner i og omkring området. I tilgangen er der særlig vægt på tre elementer: Synlighed, formidling og wayfinding. De fysiske anlæg vil være tiltag i tre skalaer:

- **Små tiltag - Markeringer**
Markeringer langs ruter og stier.
- **Mellemstore tiltag - Skiltning og ophold**
Eksempelvis informationsskilte og mindre ophold.
- **Store tiltag - Portaler**
Særlige anlæg og tiltag ved startsteder og ankomstområder.

Samlet udgør Gendarmstien og Hærvejen samt de tre typer af tiltag, rygraden i et sti- og oplevelsesnetværk, som binder Lyreområdet sammen fra øst mod vest og fra nord til syd sammen med Grænselandets Grønne Hjerter.

PROCES FOR INDSATS

Afsæt: Et samlet kort

Siden vedtagelse af udviklingsperspektiverne har de lokale arbejdet på et samlet sti- og rutekort. Dette er ført videre ind i programprocessen og bliver også grundlaget for arbejdet med denne indsats. Det samlede kort vil ikke alene indeholde ruterne for Gendarmstien og Hærvejen, men også øvrige lokale ruter, som denne stiergrad skal forbinde.

Designmanual

Med afsæt i kortet vil første del af arbejdet bestå i at udfærdige en designmanual for den samlede indsats. I det arbejde inddrages lokale, øvrige relevante afdelinger i Aabenraa Kommune, kulturinstitutioner samt væsentlige aktører på begge sider af grænsen til at give input til konceptet, designet og myndighedsaspekter. Designmanualen skal definere det samlede koncept lige fra formidlingsformat til udtryk, tekniske anlægsdetaljer, fredninger og øvrig lovgivning på området såvel som konkret økonomi på de forskellige indlejrede løsninger i markeringer, skiltning og portaler. Ud over design af punkterne vil der i designmanualen ligeledes blive taget konkret stilling til underlag og stibetlægning samt drift. Dette overordnet og på deltrækningsniveau. Designmanualen skal ligeledes sendes til samarbejdspartnere og myndigheder for at sikre en samlet behandling af projektet og opbakning.

De første synlige markeringer

På baggrund af designmanualen vil der blive iværksat en realisering etapevis efter gensidig prioritering.

KOORDINERING OG SAMARBEJDE

I processen er det ikke alene en ambition, men en forudsætning at involvere bredt. Der vil således blive indraget både lokale borgere, erhverv, institutioner samt øvrige offentlige såvel som private aktører, heriblandt Oldemorstof og Frøslevlejrens institutioner.

FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

KONKRETE EKSEMPLER

Eksempel på konkrete bearbejdnings i indsatsen

- Udskiftning/renovering af udvalgte markingspæle
- Stedvis udskiftning af underlag på sti
- Fjernelse af eksisterende skilte og nyetablering

Eksempel på konkrete bearbejdnings i indsatsen

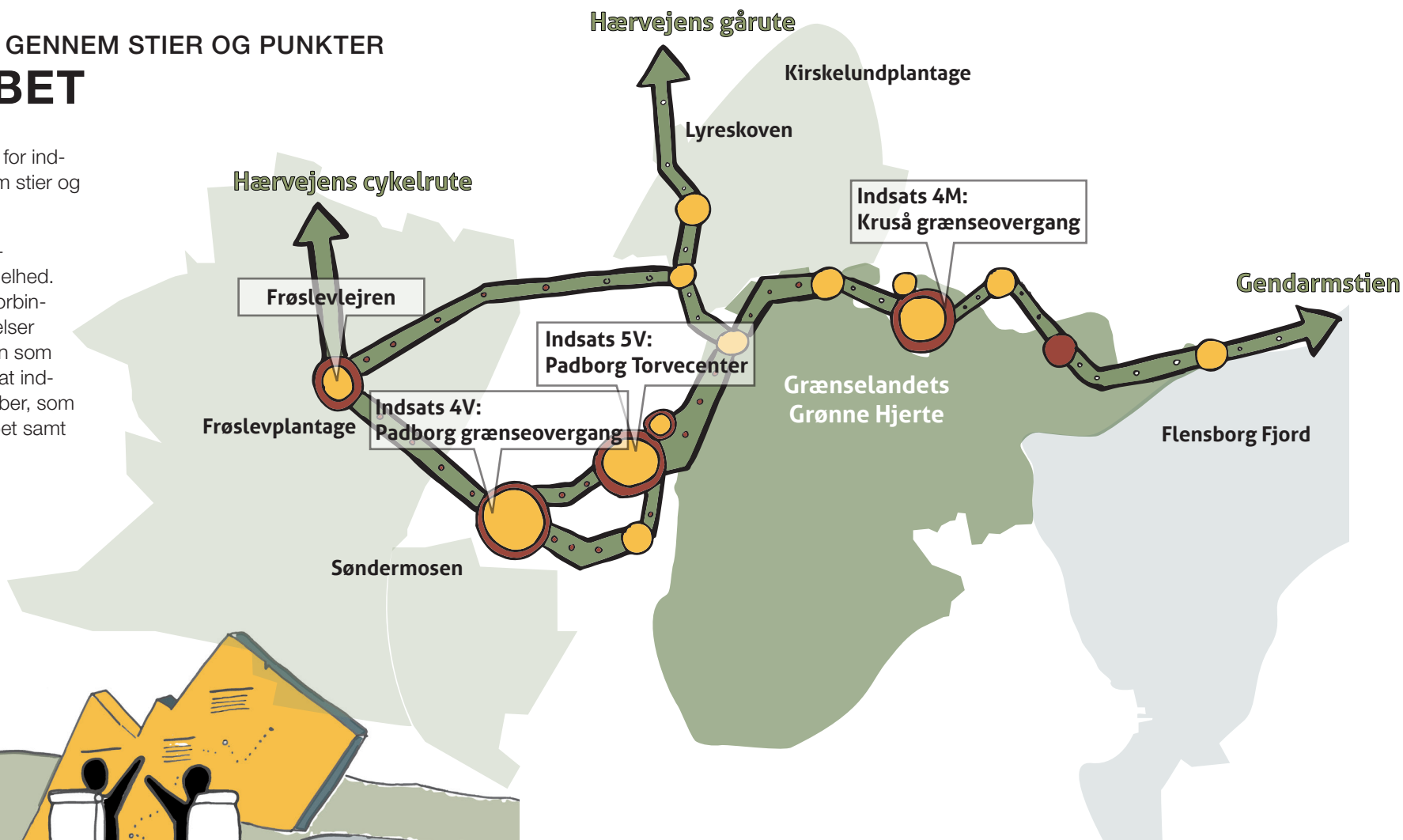
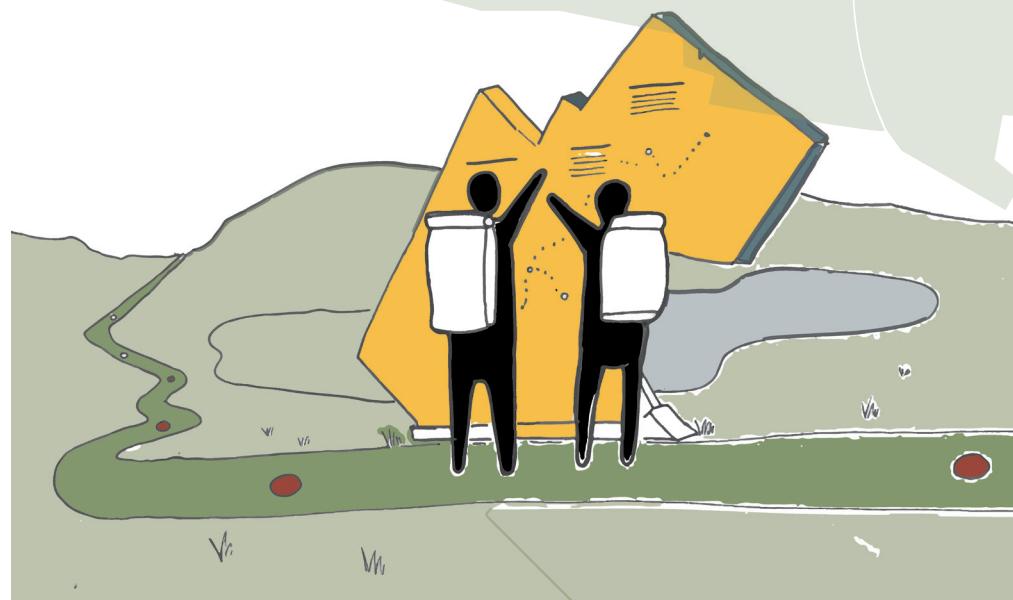
- Nye markingspæle
- Udstillings-, lærings og interaktionsdesign som afsæt for formidling.
- Trådløst gratis internet langs strækningen.
- Nyudlæg/ruteudvidelse
- Genopfinde formidling og skiltning langs ruterne

FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

HOVEDGREBET

Illustrationen viser hovedgrebet, for indsatsen: Fælles fortælling gennem stier og punkter.

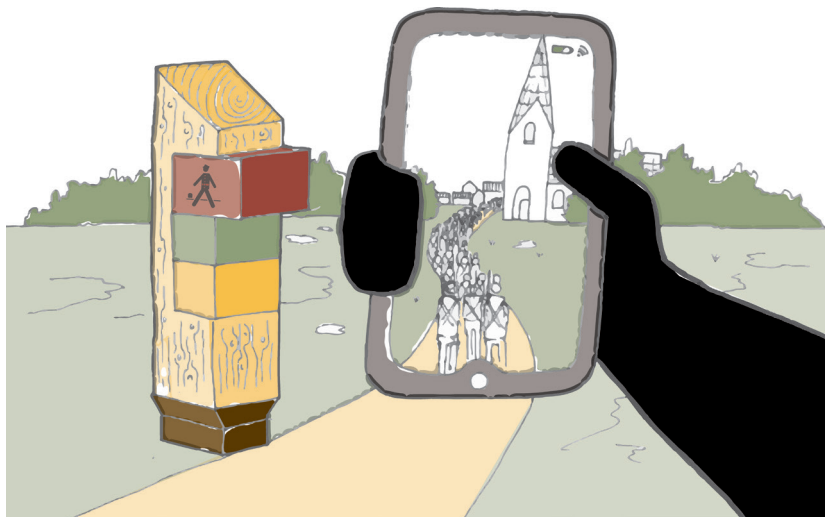
Indsatsen her samler alle indsatsen under det fysiske spor i en helhed. Som beskrevet under Tilgang, forbindes de væsentlige steder/oplevelser med Gendarmstien og Hærvejen som rygrad. Illustrationen viser også at indsatsen vægter de nære landskaber, som er i umiddelbar nærhed til forløbet samt Grønselands Grønne Hjerter.

ET FYSISK AFTRYK

Vignetten til venstre illustrerer to vandrere, som står ved et skilt. Dette for at understrege at indsatsen: Fælles fortælling gennem stier og punkter er en fysisk indsats, der skal munde ud i en tydelig fysisk fortælling i landskabet. For eksempel gennem skiltning, belægning og andre fysiske udtryk langs ruten.

FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

Små nedslag: Markeringer i landskabet

Mindre markeringer i landskabet, langs ruterne skal indgå i en overordnet fortælling og skal udtryksmæssigt skabe en sammenhæng. Den primære funktion er wayfinding. Det skal være enkelt og overskueligt hvilken rute man bevæger sig på. Der kan være lokale variationer og særlige tilføjelser som også bidrager til hverdagsbrugen, og der vil også kunne indbygges særlige funktioner - som det også er beskrevet under: Når virkeligheder mødes.

Når virkeligheder mødes

I hele tilgangen er der en intension om at afsøge en ny form for formidling. Den digitale verden præsenterer mange nye muligheder for at formidle viden på. Samtidig er der i området med Oldemorstoft, Frøslevlejren, Kobbermølle og en række museer og institutioner allerede aktører, der arbejder aktivt med formidling og som kan bidrage til den fælles fortælling.

Et koncept kan udvikles i samarbejde med bl.a. Frøslevlejren, Oldemorstoft eller for eksempel Eishaus Flenburg samt andre kulturaktører på den anden side af grænsen såvel som Naturstyrelsen.

Mellemstore nedslag: Skilte og ophold i landskabet

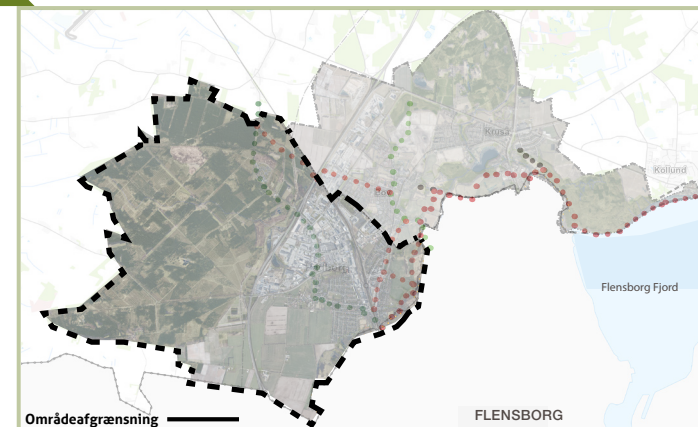
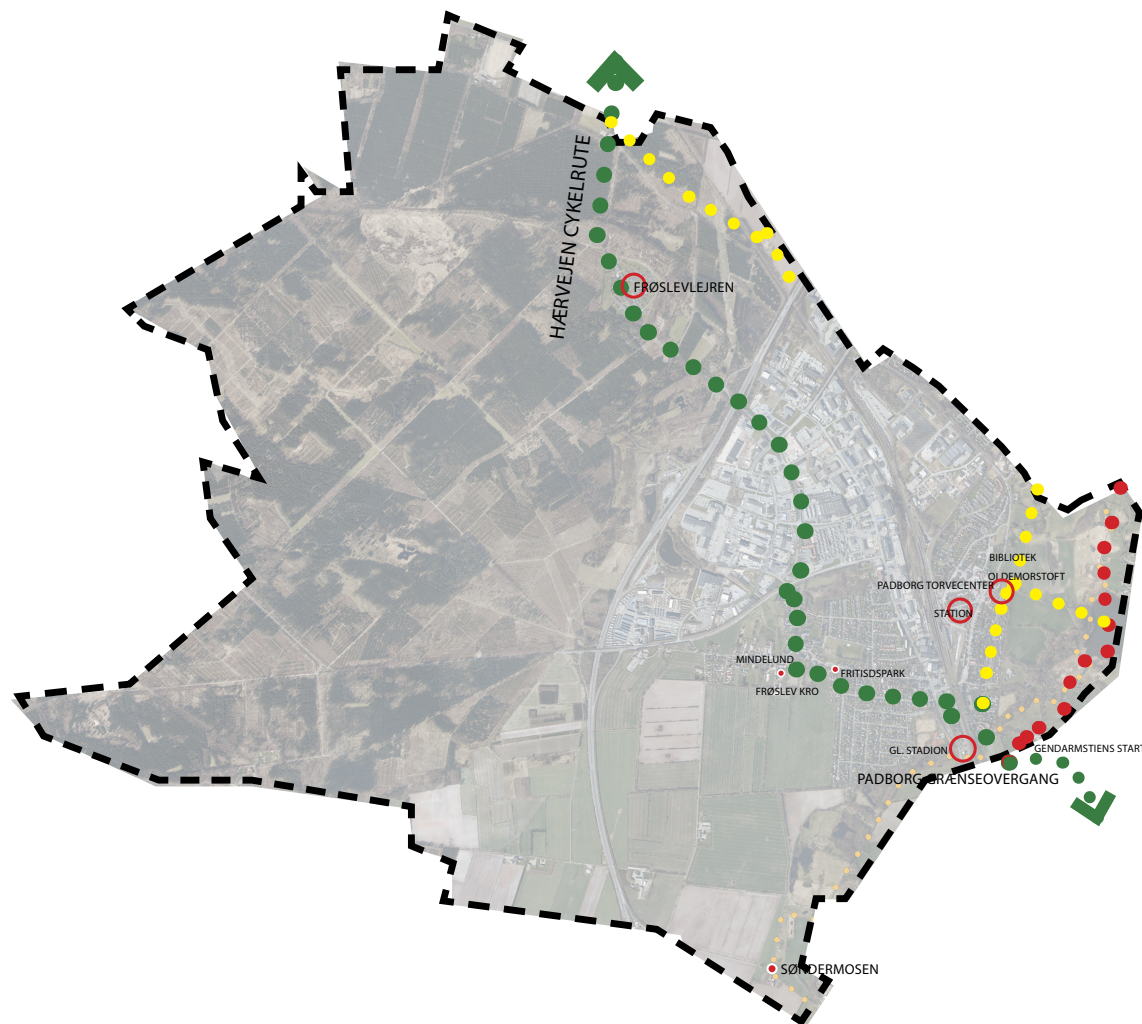
Der er tale om skilte, som har et særligt formidlingsmæssigt eller funktionelt krav til udtryk og formgivning. Skiltet kan understøttes af et ophold, en særlig udsigt, eller en særlig oplevelse som knytter sig til en bestemt begivenhed eller historie.

Store nedslag: Portaler

Beskrives nærmere under indsats 4V og 4M.

Eksempler på indsats: Flere steder kan der arbejdes med mødet mellem nutiden og fortiden. Eller elementer af noget ikke synligt, som kan gøres synlig gennem alternativ formidling. Indsatsen kan arbejde aktivt med nye teknologier til at tilføje lag på det oplevede. Det kan være Augmented Reality (AR), Virtuel Reality (VR) eller andre teknologier. Dette vil ske i tæt samarbejde med aktører på kultur- og naturområdet.

INDSATS 3V: FÆLLES FORTÆLLINGER GENNEM STIER OG PUNKTER LYREOMRÅDET VEST

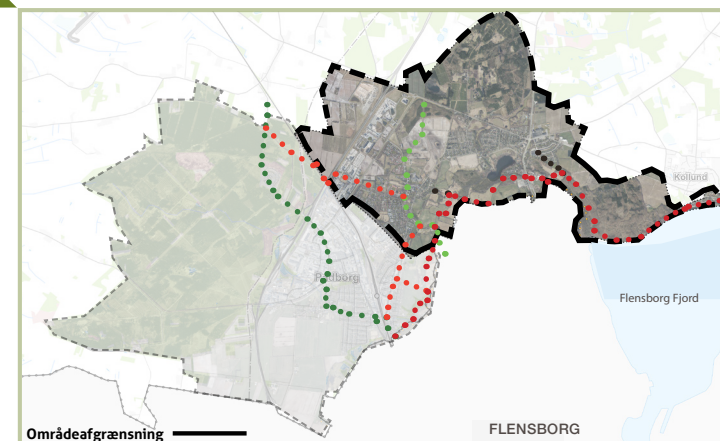
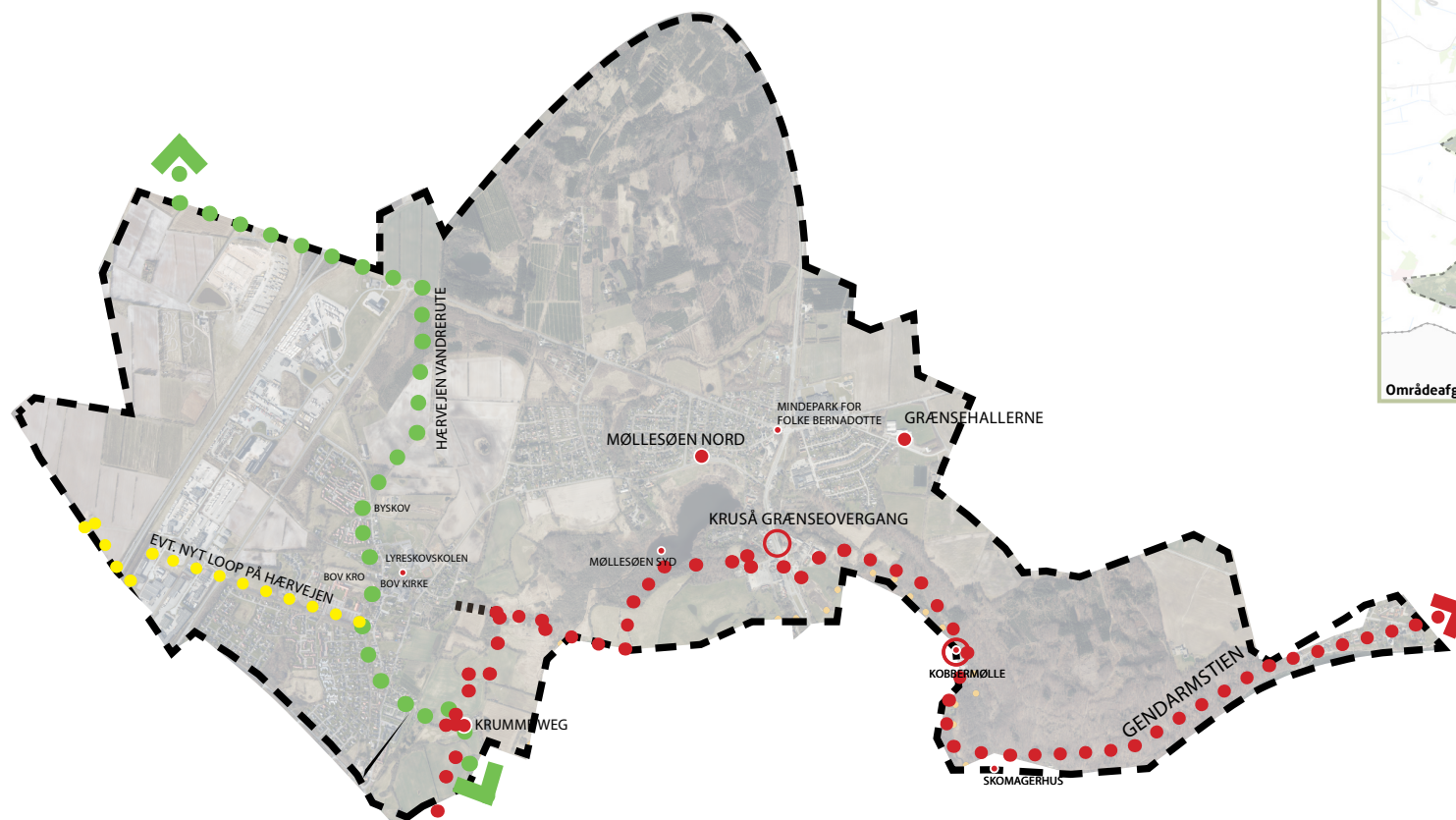

SIGNATURFORKLARING

- SMÅ TILTAG - MARKERINGER
- MELLEMSTORE TILTAG - SKILTE OG OPHOLD
- STORE TILTAG - PORTALER
- GENDARMSTIEN
- HÆRVEJEN VANDRERUTE
- HÆRVEJEN CYKELROUTE
- NYE RUTER TIL LOOP

Eksempler på nye ruter til loop samt små, mellemstore og store tiltag langs ruterne.

INDSATS 3M: FÆLLES FORTÆLLINGER GENNEM STIER OG PUNKTER LYREOMRÅDET MIDT

SIGNATURFORKLARING

- SMÅ TILTAG /MARKERINGER
- MELLEM TILTAG /SKILTE
- STORE TILTAG - PORTALER
- GENDARMSTIEN
- HÆRVEJEN VANDRERUTE
- HÆRVEJEN CYKELRUTE
- NYE RUTER TIL LOOP

Eksempler på nye ruter til loop samt små, mellemstore og store tiltag langs ruterne.

FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

HVORNÅR ER DET EN SUCCES

LYREOMRÅDETS MÅL

kobling til de overordnede mål

FÆLLES FORTÆLLING

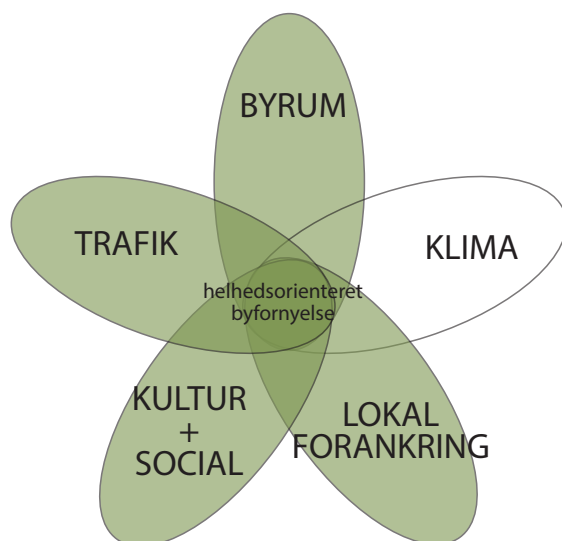
INTERNATIONALT PERSPEKTIV

ET STÆRKT GRØNT HJERTE

ET ATTRAKTIVT HANDELSCENTER

Blomsten illustrerer, hvilke områder indsatsen styrker

DELMÅL

AT GENFINDE IKKE OPFINDE

at den fælles fortælling tager afsæt i de eksisterende autentiske fortællinger. Målet er at genfinde en kernefortælling ikke at opfinde den.

EN ÅBEN FORTÆLLING - LÆRREDET DER SAMLER

at fortællingen, kan samle og være åben for lokale-, byklynge-, grænsebyregionale- såvel som nationale og internationale perspektiver og versioner.

AT FORTÆLLE SAMMEN

at inddrage relevante interne og eksterne parter i arbejdet om den fælles fortælling, og at denne fælles fortælling kan fungere som baggrund for lokale variationer.

GAMMEL VIN PÅ NYE FLASKER

at finde nye måder af formidle, fortælle og genfortælle de stærkt forankrede og allestedsnærværende fortællinger og historier.

DET FYSISKE NARRATIVE FORLØB

at fortællingen skal have en fysisk form, der kan findes og læses og opleves i Lyreområdets landskab.

FORTID, NUTID OG FREMTID

at fortællingen forholder sig til fortid, nutid og fremtid. bl.a. ved at formidle det, som er sket, vise hvad der sker og levende invitere til, at der kan bygges videre på fortællingen om fremtiden.

MILEPÆLE

FÆLLES OM FORTÆLLINGEN

Etablere og koordinere med relevante samarbejdspartnere og interessenter eksempelvis: Frøslevlejrens aktører, turistforeninger, lokale, Oldemorstoft m.fl.

ET SAMLET KORT

Udarbejde det grundkort, som kan benyttes både i forhold til den videre prioritering af punkter og ruter såvel som selve formidlingen.

DESIGNMANUAL

Udarbejdelse af designmanual.

ETABLERING OG ANLÆG

Etablering af formidlingsformat og anlæg af markeringer, skiltning, opholdselementer med mere.

FORANKRING

Overlevering og beslutning om fremadrettet forankring af samarbejdsfora såvel som designmanual.

Referencebilleder der giver eksempler på fysiske tiltag. Wayfinding, synlighed og formidling af områdets kvaliteter.

FYSISK SPOR - INDSATS 4

LYREOMRÅDETS PORTALER

FORMÅL

Formålet med indsatsen er at forstærke de positive fortællinger om Lyreområdet ved de bynære grænseovergange. Indsatsen vedrører grænseovergangen i Kruså og grænseovergangen i Padborg.

BAGGRUND

Begge overgange er målt på vejtrafik blandt de mest eksponerede steder i Aabenraa Kommune. I 2019, før corona, passerede mere end 8,1 mio. biler og lastbiler de to overgange. Med et gennemsnit på 2,1 person pr. bil. er det mere end 17 mio. mennesker. Det svarer til det samlede besøgstal for Danmarks 15 mest besøgte attraktioner i 2016 (herunder Tivoli, Dyrehavsbakken, Legoland, København zoo, Aros, Djurs Sommerland, Louisiana m.fl.). Selvom der hverken er turpas eller indgangsbillet, så vidner det om, at de to grænseovergange, er særligt eksponeret og har en stor synlighed. Derfor er der med indsatserne her særlig fokus på, hvordan områderne tager sig ud, hvad der vises og formidles i og nær netop disse to grænseovergange.

Indsatsen her har en stærk kobling til indsatsen: Fælles fortælling gennem stier og punkter, der særligt har fokus på stierne og en sammenhængende oplevelsesrute, der kan binde de væsentligste oplevelser sammen på tværs af Lyreområdet. Her skal Gendarmstien og Hærvejen udgøre en oplevelsesmæssig ryggrad. I den forbindelse har de to grænseovergange ligeledes en vigtig rolle idet Hærvejens Cykelrute krydser Industrivej nær Padborg grænseovergang, mens Gendarmstien krydser Flensborgvej nær grænseovergangen i Kruså.

TILGANG

DOBBELTROLLE

Indsatsen henvender sig til de udefrakommende bilister, som krydser de to grænseovergange og skal specifikt præsentere dem for et mere attraktivt billede af området. Samti-

dig skal indsatsen, sammen med Fælles fortælling gennem stier og punkter, binde knude på det opbrudte forløb, som gående og cyklende langs Hærvejen og Gendarmstien oplever nær de to grænseovergange.

PORTAL FREM FOR PORT

Indsatsen hedder Lyreområdets portaler og ikke porte, fordi en port er en ramme, der er mere objekt og fremmer sig selv i forhold til det motiv, den danner ramme om. Portalen er derimod mere en ramme, som iscenesætter et bestemt miljø og træder tilbage for det miljø, portalen "indrammer". "Som en portal ind til en anden verden".

RAMMEN OM DEN RETTE FORTÆLLING

Det kan virke kunstigt at skulle iscenesætte et miljø, men basalt set handler det om at fremhæve fortællingen om et miljø, som allerede er til stede. Som det blev beskrevet under Ressourcer og potentialer på side 14, er der mange stærke fortællinger og identiteter i Lyreområdet, herunder naturen, grænsehistorien, oplevelsesruterne mv. Udfordringen er, at fortællingerne som eksempelvis naturen og grænsehistorien drukner i mere "synlige fortællinger" nær grænseovergangene. Dette kan eksempelvis være i form af reklameskilte, trafik mm. Indsatserne 4V og 4M (hhv. Padborg grænseovergang og Kruså grænseovergang) skal skabe en række portaler nær de to grænseovergange, der iscenesætter naturen, landskabet eller grænsehistorien over for de udefrakommende. Konkret kan det være tiltag på overskydende arealer, ny anvendelse af områder eller bygninger med udtjente funktioner, fjernelse af beplantning, udsmykning eller forskønnelse af bygningsfacader, belægninger, særlig skiltning/markeringer eller etablering af særlige ophold/pauser på strækningen. På side 43 er vist eksempler på, hvordan to portaler kunne tage sig ud nær Kruså grænseovergang.

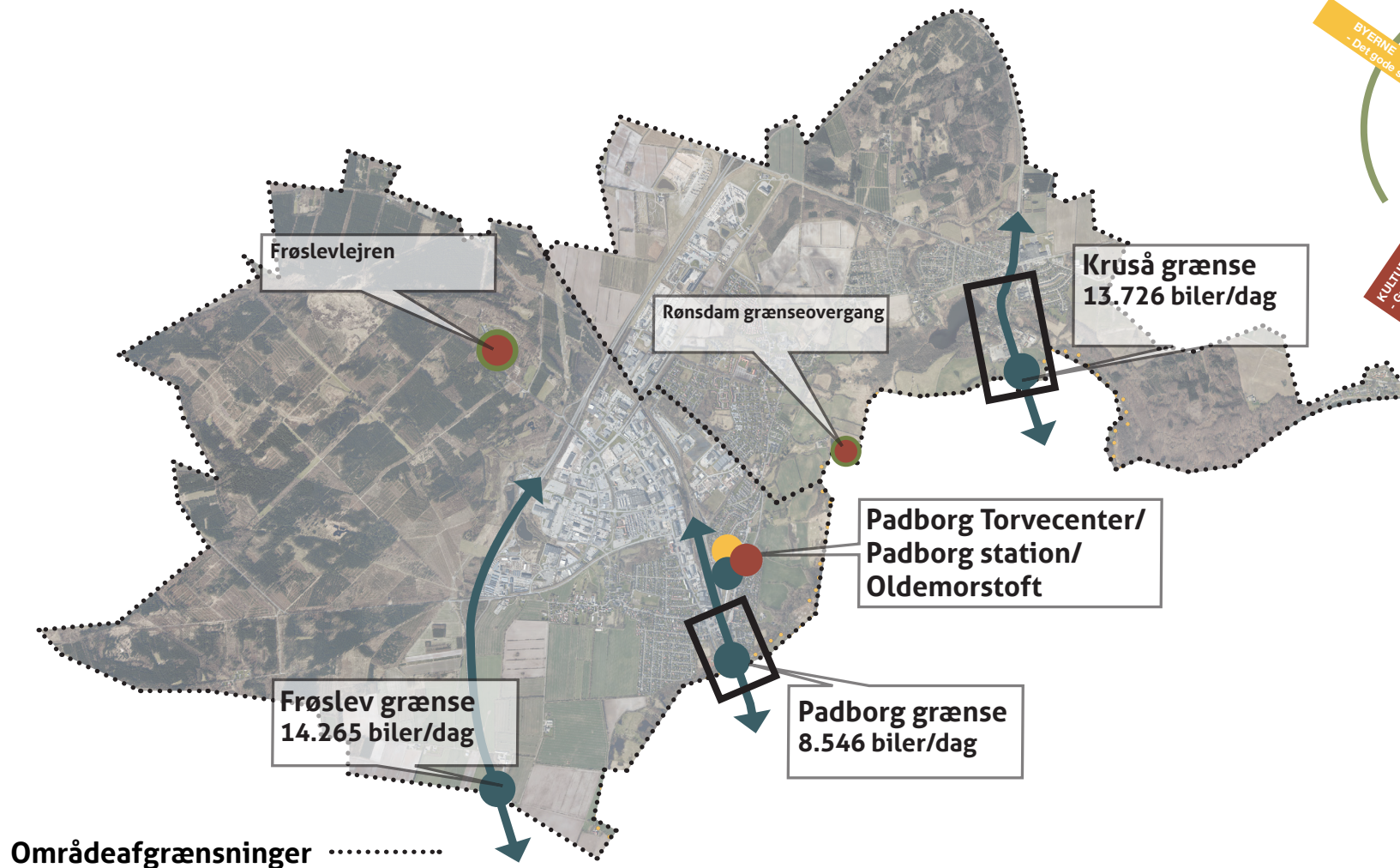
KOORDINERING OG SAMARBEJDE

Indsatsen vil have kobling til indsatsen Fælles fortælling gennem stier og punkter, såvel som Udviklingsplan 2048 samt øvrige projekter uden for områdefornyelsen. Indsatsen vil derfor også være knyttet op på projektorganiseringen.

Billedet her er taget nær en af de i alt fire grænseovergange i området. Denne ligger nær Hærvejen. Billedet illustrerer det miljø som portalen markerer overgangen til. Det er et miljø du kropsligt kan træde ind i og som er udgjort af fysiske elementer, der samlet skaber et miljø/rum.

LYREOMRÅDETS PORTALER

PADBORG GRÆNSEOVERGANG

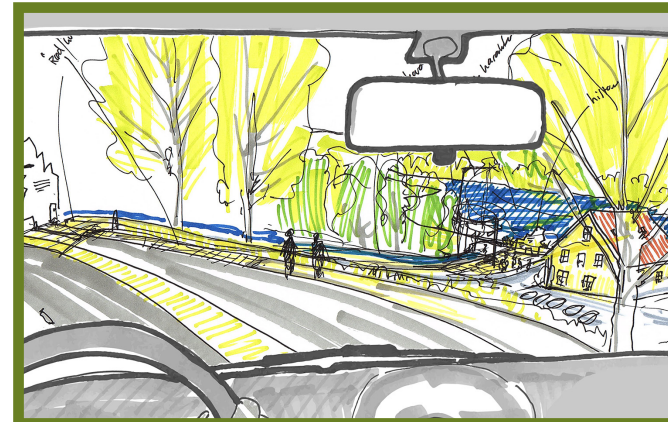

KRUSÅ GRÆNSEOVERGANG

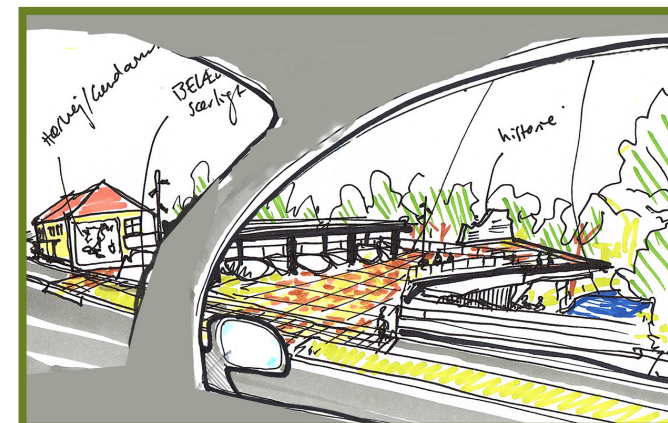
Ankomst i dag langs Flensborgvej - Nord mod syd

Eksempel på etablering af en portal på den vestlige side af Flensborgvej. En portal der iscenesætter Møllesøen og dens nærmiljø. Der kan være synergi til Kruså Vandmølleprojektet, læs nærmere i investeringsredegørelsen side 56.

Ankomst i dag langs Flensborgvej - syd mod nord

Eksempel på etablering af en portal på den østlige side af Flensborgvej. En portal der iscenesætter Krusåen og den landskabelige fortælling. Der kan evt. etableres et særligt stop, hvor rejsende syd fra kan lade bilen op eller tage en pause på et plateau, der kraver ud over krusåen, som her er mere end 4 meter bred.

LYREOMRÅDETS PORTALER HVORNÅR ER DET EN SUCCES

LYREOMRÅDETS MÅL

kobling til de overordnede mål

FÆLLES FORTÆLLING

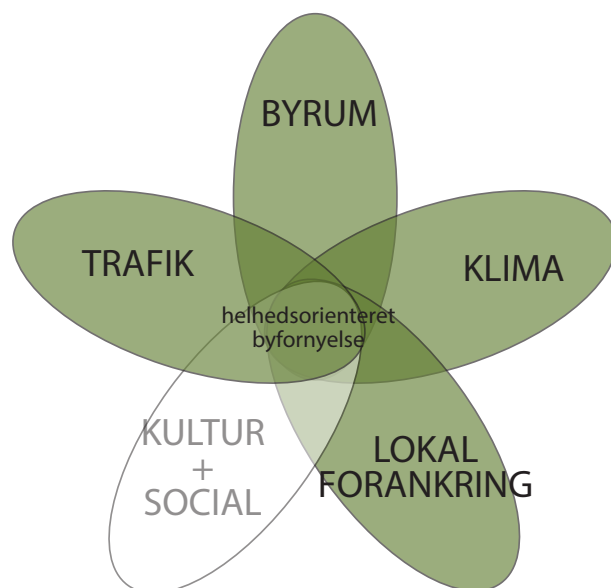
INTERNATIONALT PERSPEKTIV

ET STÆRKT GRØNT HJERTE

ET ATTRAKTIVT HANDELSCENTER

Blomsten illustrerer, hvilke områder indsatsen styrker

DELMÅL

JUSTERING AF OPFATTELSE

at indsatsen bidrager til en alternativ fremstilling og fortælling om kvaliteter og livet i Lyreområdet og Grønsølandets Grønne Hjerter.

EN DEL AF EN STØRRE STRATEGI OG FORTÆLLING

at portalerne de prioriterede steder kan skabe fokus og tjene som eksempel på et væsentligt fremadrettet fokus såvel som en konkret "fortælling".

VÆRDI I SYNERGI

at de konkrete transformationer skaber synergi med indsats og prioriteringer inden for og uden for programmet - eksempelvis i forhold til funktion, bæredygtighed eller formidling.

EN ÅBEN LADEPORT

at understrege behovet for bevidst stillingtagen til overskudsarealer, ankomst og iscenesættelse

MILEPÆLE

DEFINERE OG KOORDINERE NEDSLAG

Der udvælges nogle særligt velegnede nedslag til bearbejdning ved henholdsvis Padborg grænseovergang og Kruså grænseovergang.

DESIGNFASE

Hvert af nedslagene designes og koordineres med øvrige initiativer, herunder Kruså Vandmølle, Fælles fortælling gennem stier og punkter m.fl.

RÅDGIVERUDBUD

Projektet sendes i udbud til projekterende rådgiver.

PROJEKTERING OG ANLÆG

Projektet projekteres og anlægges.

FYSISK SPOR - INDSATS 5V

PADBORG TORVECENTER

Visualiseringer fra visionsplanen for Padborg Torvecenter.

FYSISK SPOR - INDSATS 5V

PADBORG TORVECENTER

FORMÅL

Formålet er at omdanne Padborg Torvecenter med afsæt i visionsplanen: "Visioner og ideer til udvikling af Padborg Torvecenter".

Visionsplanen beskriver en strategi for omdannelse af Torvecenteret og dets nære omgivelser. En af visionerne er, at skabe en bedre sammenhæng mellem Torvecenteret og det åbne land. Dette gøres ved at give plads til mere natur i centeret. Ved en sådan omdannelse vil Torvecenteret få et grønnere og mere indbydende udtryk.

En anden vision er at skabe gode rammer for, at byliv kan udfolde sig ved at skabe plads til ophold og aktiviteter. Visionsplanen for Torvecenteret beskriver, hvordan dette kan gøres ved at ensrette trafikken og på den måde få et bredere fortov på den nordlige side med plads til blandt andet legeplads, opholdsmøbler og afholdelse af marked og andre events. Visionen er også at styrke forbindelsen til SuperBrugsen og gøre ankomsten til centeret mere synlig. Der kan for eksempel arbejdes med et særligt designelement, som kan være identitetsskabende for Torvecenteret og bruges til at markere ankomsten til centeret. Visionsplanen giver også inspiration til, hvordan der kan arbejdes med renovering af bygningernes facader.

BAGGRUND

Padborg er en by med fine muligheder for at leve et godt liv. Byen har gode trafikale forbindelser og ligger omgivet af smuk natur og tæt på Flensborg. At fastholde et lokalt center i Padborg er vigtigt i forhold til at kunne tilbyde et socialt mødested og et sted, hvor de lokale indkøb mv. kan gøres.

Både Hærvejen og Gendarmstien har deres udgangspunkt i Padborg, dette kan dyrkes og promoveres i langt højere grad som en særlig turistattraktion.

Allerede i dag passerer en del turister Padborg på deres vej til vandreruterne. Forbindelsen fra eksempelvis stationen igennem centeret og ud til vandreruterne bør udnyttes langt bedre. Både i forhold til at kunne finde den rette vej og i for-

EN CENTRAL BRIK I DET LOKALE HANDELSLIV

"Hver by har sin styrke, som de andre byer nyder godt af, og sammen udgør de et stærkt byfællesskab. Padborg ligger med sit handelscenter og station, som en central brik for det lokale handelsliv."

Fra udviklingsperspektiverne for Frøslev-Padborg samt
Bov, Smedeby og Kruså, 2017-2018

hold til at informere om historien og ruterne. I centeret vil de forbipasserende vandrere fra stationen til naturen potentielt betyde nye kunder.

PROCESSEN BAG VISIONSPLANEN

På lokal foranledning blev der i januar 2020 holdt borgermøde angående Padborg Torvecenter med fokus på udviklingen i detailhandelen. Til borgermødet blev der nedsat en lokal arbejdsgruppe bestående af fire repræsentanter fra handelsstandsforeningen Padborg Shopping, som skulle arbejde med udvikling af Padborg Torvecenter sammen med Aabenraa Kommune.

I efteråret 2020 startede forarbejdet med analyse og dialog. En rådgiver har i samarbejde med Aabenraa Kommune og arbejdsgruppen udarbejdet visionsplanen. Ligeledes er bygningsejere, lokalrådet og andre relevante interessenter undervejs blevet inddraget i processen.

Materialet blev præsenteret på borgermødet den 13. september 2021. Efter borgermødet blev materialet sendt i offentlig høring i perioden 14. september til 14. oktober 2021. Visionsplanen blev godkendt af udvalget for Plan, Teknik og Landdistrikter d. 10. marts 2022.

Visionsplanen bygger på de inputs, der er kommet fra dialogen med relevante interessenter. Ligeledes er der udført en parkeringsanalyse og spørgeundersøgelse omhandlende Torvecenterets kunders ønsker og behov.

Visualisering fra visionsplanen.

TILGANG

Visionen for udvikling af Padborg Torvecenter fokuserer på at skabe både fysisk og visuel sammenhæng, koncentrere butikker og byliv, begrønne centeret og skabe rammerne for et attraktivt centerliv med plads til særlige begivenheder, der kan samle hele byen.

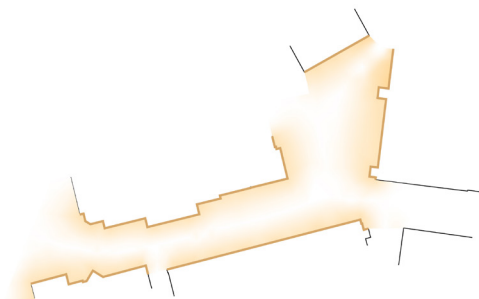
Visionsplanen beskriver en strategi for omdannelse af Torvecenteret. Strategien består af seks delkoncepter, der tilsammen sætter retningen for den samlede udvikling. Delelementer kan ses på næste side.

Den gule markering viser den fysiske afgrænsning af indsatsområdet.

STRATEGI FOR OMDANNELSE

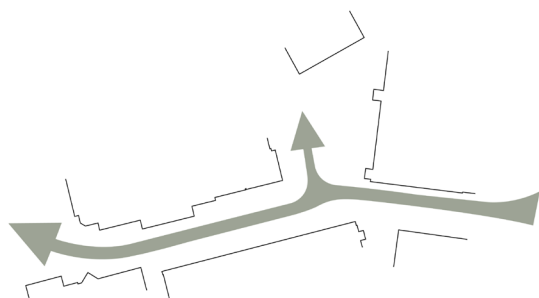
DELKONCEPTER

KONCENTRATION AF BUTIKKER OG BYLIV

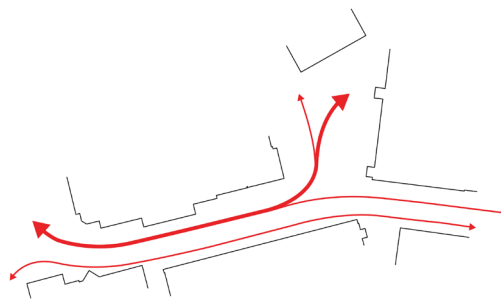
Butikker koncentrereres omkring Torvegade og pladsen foran Superbrugsen.

Indgange til butikker og andre funktioner placeres, så vidt muligt, ud mod gaden og pladsen.

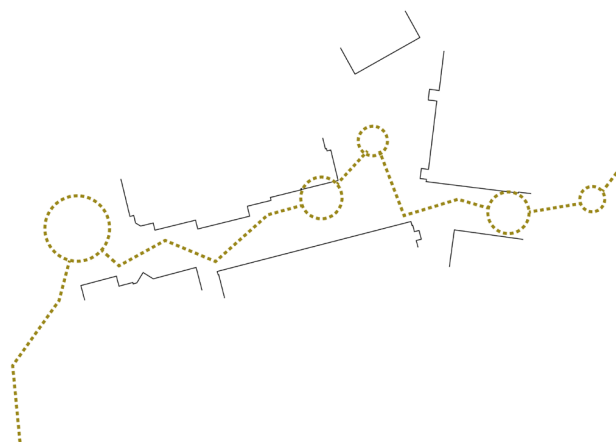
SAMMENHÆNGENDE GRØNT

Naturen i centeret styrkes ved at skabe en bedre forbindelse til det åbne land mod øst og yderligere begrønne midterhellen sammen med de eksisterende træer i centeret.

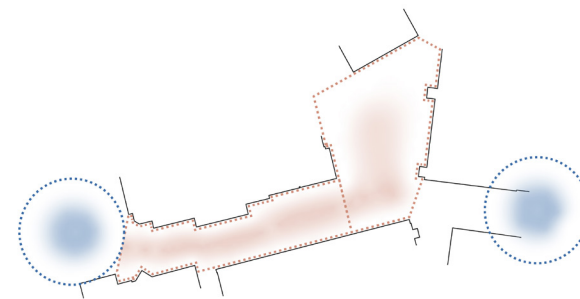
SAMMENBUNDET FODGÆNGERFLOW

Fodgængere koncentrereres primært på et bredere fortov på nordsiden af Torvegade, hvor der er mest sol. Forbindelsen til Superbrugsen styrkes, og vandrere til Gerdmarmstien og Hærvejen føres igennem centeret og ledes naturligt mod det grønne og vandruterne.

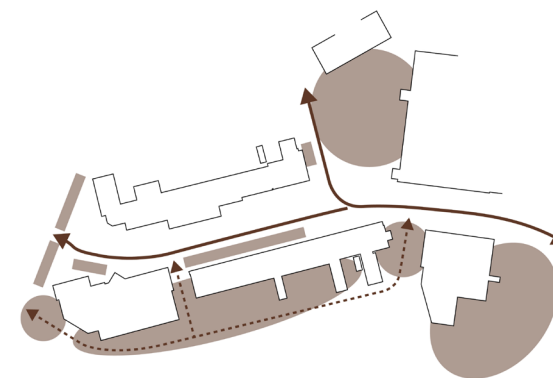
SÆRLIGT DESIGNELEMENT

Et særligt identitetsskabende designelement føres igennem centeret. Elementet skaber både wayfinding, belysning, portmotiv og mulighed for overdækning.

AKTIVE BYRUM

Bylivet styrkes i Torvegade og på pladsen foran Superbrugsen. Ankomster til centeret fra både øst og vest styrkes.

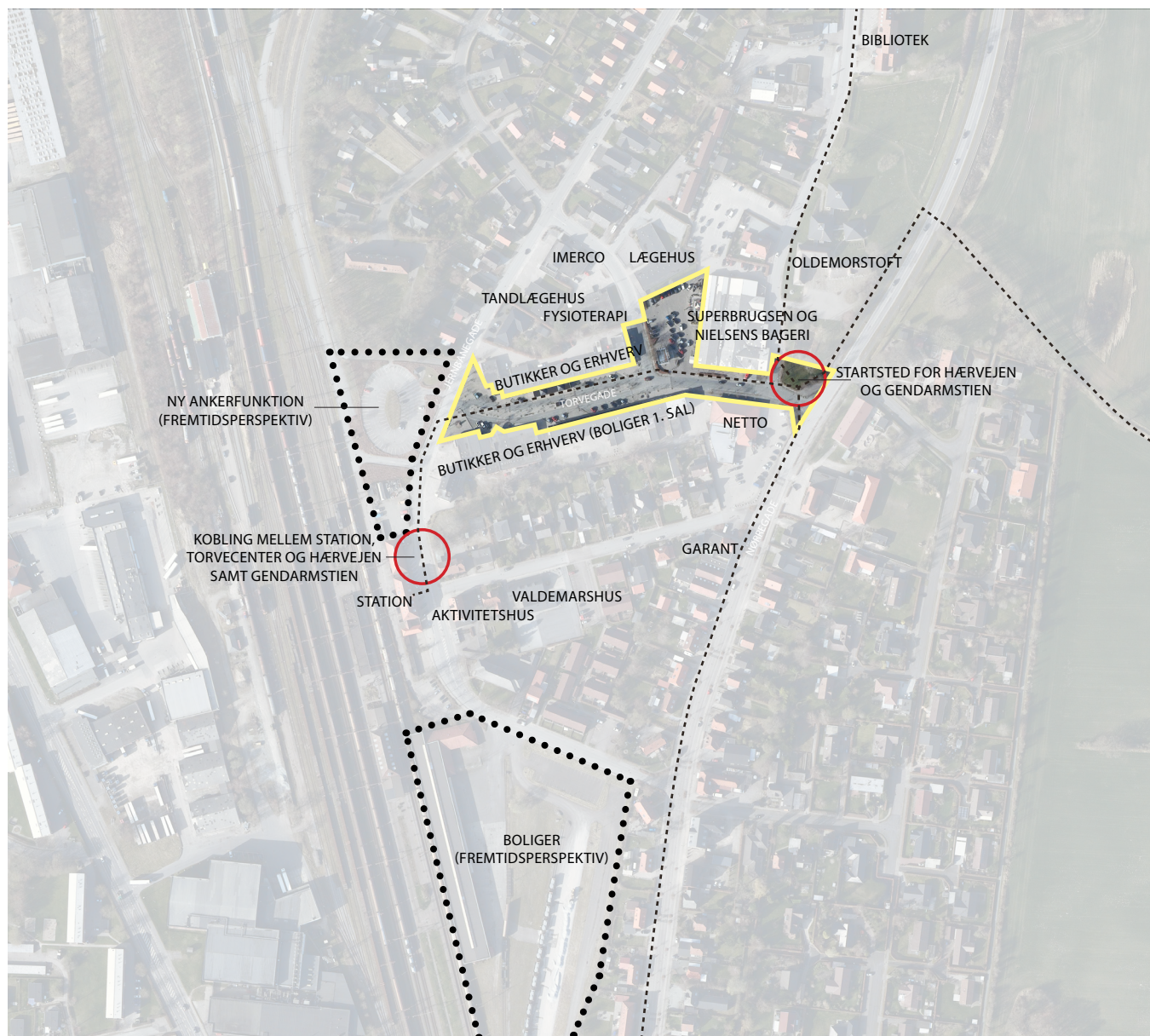

PARKERING

Parkering ændres i nordsiden af Torvegade. Samtidig tænkes det at styrke parkeringsarealerne bag centeret, så det samlede antal p-pladser opretholdes.

FYSISK SPOR - INDSATS 5V

PADBORG TORVECENTER

KOORDINERING OG SAMARBEJDE

Med afsæt i visionsplanen udarbejdes et anlægsprojekt, der har fokus på omdannelse af Torvegade og arealet foran Superbrugsen, svarende til den gule markering på kortet til venstre.

I forbindelse med indsats 3V og 3M (Fælles fortælling gennem stier og punkter) vil der blive arbejdet med formidling og wayfinding af Hærvejen og Gendarmstien, i form af et startsted/ankomstområde i området omkring Oldemorstofts have samt ved stationen (se røde markeringer på kortet).

Anlægsprojektet vil blive udarbejdet i et samarbejde mellem rådgiver, Aabenraa Kommune, den lokale arbejdsgruppe og den lokale styregruppe, samt med inddragelse af bygnings ejere, butiksindehavere og andre relevante interessenter.

UDVIKLINGSPLAN 2048

I det strategiske spor vil der blive arbejdet med yderligere tiltag i Padborg stationsby. Her kan fremtidsperspektiver i form af for eksempel byfortætning eller en ny ankerfunktion (for eksempel et sundhedshus eller et nyt bibliotek) blive beskrevet i Udviklingsplan 2048.

Udviklingen af Torvecenteret og områderne omkring vil altså ske på forskellige niveauer og i flere forskellige tempi. Det vigtige er, at alle igangværende og kommende initiativer peger i samme retning, så den størst mulige grad af synergi kan opstå.

- INDATSOMRÅDE
- MULIGE FREMTIDSPERSPEKTIVER
- SMÅ TILTAG
- MELLEM TILTAG
- STORE TILTAG
- LOKALE STIER OG RUTER

HVORNÅR ER DET EN SUCCES

LYREOMRÅDETS MÅL

kobling til de overordnede mål

FÆLLES FORTÆLLING

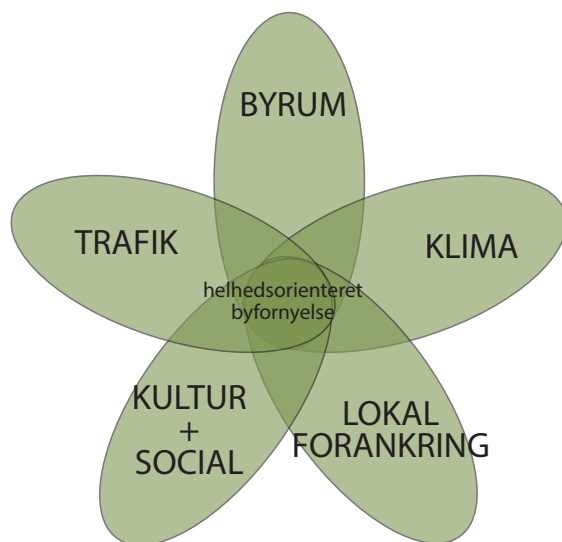
INTERNATIONALT PERSPEKTIV

ET STÆRKT GRØNT HJERTE

ET ATTRAKTIVT HANDELSCENTER

Blomsten illustrerer, hvilke områder indsatsen styrker

DELMÅL

ET ATTRAKTIVT HANDELS- OG KULTURCENTER

Skabe rammerne for et grønt og attraktivt centerliv med plads til events og aktiviteter der kan samle hele byen.

WAYFINDING OG SYNLIG ANKOMST

Gøre ankomsten til torvecenteret synligt og generelt arbejde med wayfinding, både så det er nemmere at finde hen til centeret, men også for at skabe en bedre forbindelse til vandruterne.

HISTORIE- OG KULTUR FORMIDLING

Formidle områdets rige historie og kultur på for eksempel infotavler eller i form af gavlmalier.

EN SAMLET RETNING

Sørge for at alle igangværende og kommende initiativer peger i samme retning, så den størst mulige grad af synergi kan opstå.

SAMARBEJDE

Fortsætte samarbejdet i by-sparringsgruppen og styrke samarbejdet via årlige dialogmøder mellem by-sparringsgruppen og udvalget for Plan, Teknik og Landdistrikter.

MILEPÆLE

TRAFIKALT FLOW

Trafikflow, parkering og trafiksikkerhed undersøges nærmere. Ledningsoplysninger indhentes og andre forhold afdækkes.

DESIGNFASE

Der udarbejdes et opdateret forslag på baggrund af forundersøgelserne og dialog med relevante interessenter.

RÅDGIVERUDBUD

Projektet sendes i udbud til projekterende rådgiver.

PROJEKTERING

Projektet projekteres.

ANLÆG

Projektet anlægges.

DE SAMLEDE INDSATSER PÅ TVÆRS AF DE TO PROGRAMMER

STRATEGISK SPOR LANGSIGTEDE VISIONER OG PLANER

OMRÅDE: LYREOMRÅDET (VEST, MIDT OG ØST)
(FRØSLEV, PADBORG, BOV, SMEDEBY, KRUSÅ, KOLLUND, SØNDERHAV OG RØNSHOVED)

INDSATS 1: UDVIKLINGSPLAN 2048

INDSATS 2: INITIATIVPULJE

FYSISK SPOR INDSATSER TIL GENNEMFØRELSE

OMRÅDE: LYREOMRÅDET VEST
(FRØSLEV OG PADBORG)

INDSATS 3V: FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

INDSATS 4V: PADBORG GRÆNSEOVERGANG

INDSATS 5V: PADBORG TORVECENTER

OMRÅDE: LYREOMRÅDET MIDT
(BOV, SMEDEBY OG KRUSÅ)

INDSATS 3M: FÆLLES FORTÆLLING GENNEM STIER OG PUNKTER

INDSATS 4M: KRUSÅ GRÆNSEOVERGANG

MÅLSÆTNINGER OG SUCCESKRITERIER

#1 MÅL

EN FÆLLES FORTÆLLING

SUCCESKRITERIER

JUSTERING AF OPFATTELSE

at indsatsen, En Fælles Fortælling - gennem stier og punkter bidrager til fremstillingen af livet og kvaliteterne i Lyreområdet, som en del af Grænselandets Grønne Hjerter.

AT FORTÆLLE SAMMEN

at inddrage relevante interne og eksterne parter i arbejdet om den fælles fortælling, og at denne fælles fortælling kan fungere som baggrund for lokale variationer.

#2 MÅL

INTERNATIONALT PERSPEKTIV

SUCCESKRITERIER

EN ÅBEN FORTÆLLING - LÆRREDET DER SAMLER

at fortællingen, kan samle og være åben for lokale-, klyngeby-, grænsebyregionale- såvel som nationale og internationale perspektiver og versioner.

ET BIDRAG TIL FREMTIDENS BYER

at Udviklingsplanen 2048 indskriver Lyreområdet og Grænselandets Grønne Hjerter i fremtidens byer og byterritorier gennem øget fokus på den funktionelle grænsebyregion.

3# MÅL

ET STÆRKT GRØNT HJERTE

SUCCESKRITERIER

ET SAMARBEJDE OM GRÆNSELANDETS GRØNNE HJERTE

at processen og produktet Udviklingsplanen 2048 kan præsentere temaer, der går på tværs af interesser og grænser og derved bidrager til et styrket samarbejde på tværs af interne og eksterne grænser.

#4 MÅL

ET ATTRAKTIVT HANDELS- OG KULTURCENTER

SUCCESKRITERIER

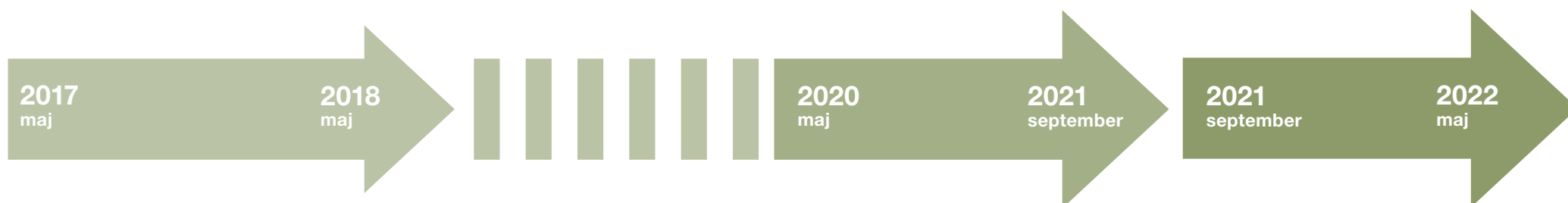
ET ATTRAKTIVT HANDELS- OG KULTURCENTER

at skabe rammerne for et grønt og attraktivt centerliv med plads til events og aktiviteter der kan samle hele byen.

SAMARBEJDE

at fortsætte samarbejdet i by-sparringsgruppen og styrke samarbejdet via årlige dialogmøder mellem by-sparringsgruppen og udvalget for Plan, Teknik og Landdistrikter.

INVOLVERING I PRE- OG PROGRAMFASEN

AFSÆTTET

De første konkrete ideer til disse to programmer går mere end fem år tilbage. Det skyldes, at programmerne bygger på de to udviklingsperspektiver for henholdsvis Frøslev-Padborg og Bov, Smedeby og Kruså, som begge blev endeligt vedtaget i 2018. Derudover har udarbejdelsen af programmerne knyttet sig til processen for visionsplanen for Padborg Torvecenter, som blev vedtaget i marts 2022.

Ikke alene som afsæt for ideer har de tre dokumenter været et vigtigt fundament. Det er også med baggrund i udviklingsperspektiverne, at lokalforeningerne blev nedsat og dermed udbygningen af paraplyorganisationen Bov Lokalråd. Samarbejdet med Bov Lokalråd, har været en forudsætning for de prioriteringer og det produkt, som programmerne samlet præsenterer.

GENSIDIG OG AKTUEL PRIORITERING

Det er væsentligt, at programmerne er udtryk for et gensidigt og aktuelt blik på Lyreområdet. Gensidigt fordi processen såvel som det konkrete indhold er blevet til i et tæt samarbejde mellem Bov Lokalråds lokale styregruppe og Aabenraa Kommune. Aktuelt fordi afsættet for programmerne har været et genbesøg af de to udviklingsperspektiver fra 2018. Programfasen er således en videreføring af det gensidige samarbejde, der har været mellem Aabenraa Kommune og lokalsamfundet.

PREGRAMFASEN OG PROGRAMFASEN

Alt der vedrører processen op til borgermødet i september 2021, kalder vi pregramfasen og alt, der følger efter borgermødet, er programfasen.

PREGRAMFASEN

De første konkrete skridt frem mod programmerne kom til godt halvvejs i processen for udarbejdelse af visionsplanen for Padborg Torvecenter. I forbindelse med udarbejdelse af visionsplanen blev der i maj og i august 2021 holdt møder med Bov Lokalråd. Til disse møder blev der også orienteret om den kommende opstart proces for udarbejdelse af områdefornyelsesprogrammerne for Lyreområdet. Det blev i fællesskab besluttet, at der skulle afholdes et borgermøde i september, som skulle introducere visionsplanen for Padborg Torvecenter og genbesøge de to udviklingsperspektiver.

BORGERMØDE SOM STARTSKUD OG KOMPAS

Borgermødet den 13. september 2021 blev startskuddet på områdefornyelserne. På mødet blev der ud over præsentation af det nye visionsplan for Padborg Torvecenter samt genbesøg af udviklingsperspektiverne, afholdt i alt fire miniworkshops. Her var der med afsæt i udviklingsperspektiverne og visionsplanen udvalgt fire hovedtemaer, som blev drøftet med de fremmødte. Udkommet af borgermødet har været retningsgivende for de indsatser og det fokus, der præger disse to områdefornyelsesprogrammer samlet i et hæfte. Dette fremgår også af afsnittet "Det fysiske spor" på side 30.

PROGRAMFASEN

Forud for borgermødet, blev der nedsat en lokal styregruppe under Bov Lokalråd, som har været den væsentligste samarbejdspartner for Aabenraa Kommune i udarbejdelsen af programmerne. Mens særligt de to udviklingsperspektiver, visionsplanen og borgermødet har været kompasset for programmet, har samarbejdet med den lokale styregruppe været det, som har bragt programarbejdet fremad. Konkret har det bestået af fire møder i perioden fra november 2021 til februar 2022. Hvert møde har haft særskilt fokus på de væsentligste prioriteringer i forhold til at fremme udviklingen i Lyreområdet.

Efter mere end fire måneders arbejde blev det samlede indhold i områdefornyelserne præsenteret for hele Bov Lokalråd den 21. Marts 2022. Der var på mødet fuld opbakning til det samlede områdefornyelsesprojekts indhold og prioriteringer.

Som en afslutning på borgermødet den 13. september 2021 blev de endelige områdefornyelsesprogrammer præsenteret på lokalrådets årlige generalforsamling den 19. maj 2022, forud for den politiske behandling af programmerne.

ORGANISERING I PROJEKTFASEN

DEN OVERORDNEDE ORGANISERING

Som det fremgår af organisationsdiagrammet, er der tre led, som fremadrettet styrer udviklingen og realiseringen af programmerne indsatser. Et aktivt projektforum, en lokal organisering og den kommunale linjeorganisation herunder koblingen til forvaltningen og de politiske udvalg. Den øverste beslutningskompetence er i byrådet, det foreslås imidlertid at udvalget Plan, Teknik og Landdistrikter bemyndiges til løbende at træffe beslutninger på vegne af byrådet. Realisering af programmerne styres fra forvaltningen Plan, Teknik & Miljø, men vil inddrage interne såvel som eksterne interessenter og samarbejdspartnere.

Aabenraa Kommune har det overordnede ansvar for områdefornyelserne og står for projektledelsen af programmerne delprojekter. Projektlederen agerer sekretær og tovholder for de to områdefornyelser. Projektlederen agerer desuden bindeled til politiske beslutningstagere, forvaltningsledelse, kommunale og statslige myndigheder, lokale repræsentanter og tilknyttede rådgivere. Blandt projektlederens vigtigste og største opgaver er inddragelse og samarbejde med lokale og borgere i såvel programfasen som i gennemførelsesfasen. Det er en selvstændig indsats, der er medtaget i budgettet. Den udgift, der er forbundet med løbende lokal inddragelse, sikres adskilt fra almindelige kommunale opgaver ved timesedler, så alene udgifter forbundet med udarbejdelse af programmerne og borgerinddragelse medtages som del af de refusionsbare udgifter.

FORVALTNINGSRESSOURCER

Det er ikke alene projektlederen, der kommer til at lægge timer og ressourcer i opgaven. Der bliver i den femårige projektperiode stillet kompetencer, fagligheder og specialer til rådighed for projektet. Erfaringen er, at der bliver et ressourcetræk for forvaltningen Plan, Teknik & Miljø såvel som i andre forvaltninger samt eksterne rådgivere. Det er den klare opfattelse, at disse kompetencer, fagligheder og specialer er en særdeles afgørende del ved realisering af områdefornyelser. Det er erfaringen at planafdelingen samt trafik- og anlægsafdelingen lægger store ressourcer

i områdefornyelserne. Det er også forventningen, at det kommer til at være tilfældet i Lyreområdet. Derfor er der afsat en selvstændig budgetpost, som går på de samlede forventede udgifter til de interne ressourcer over den femårige periode, som områdefornyelserne løber over.

PROJEKTFORUM

Der bliver nedsat en overordnet tværfaglig koordinerende projektgruppe, som ud over projektlederen vil tælle repræsentanter fra berørte forvaltninger og afdelinger.

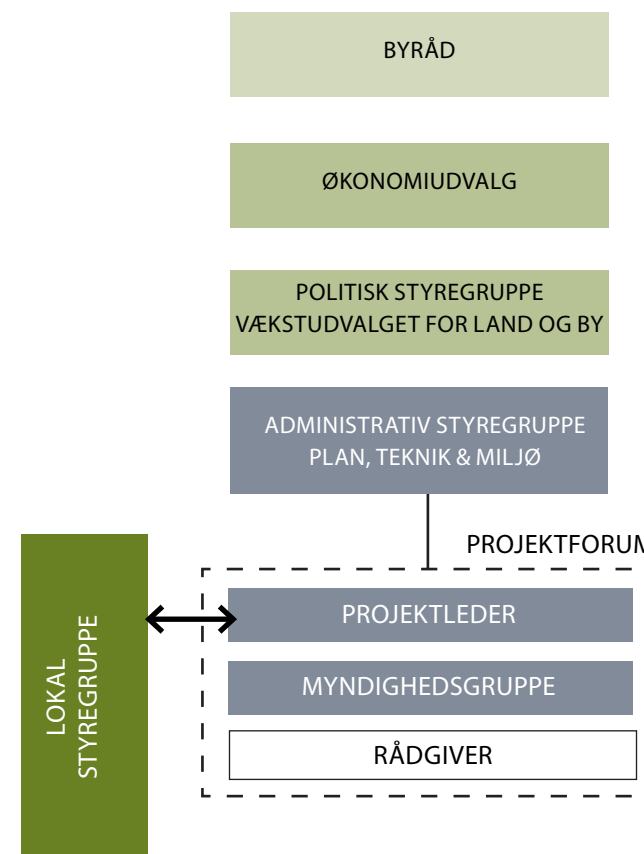
LOKAL STYREGRUPPE

Den lokale styregruppe vil tælle lokale nøgleaktører samt vigtige interessenter uden for forvaltningen. Gruppen sammensættes i samarbejde med Bov lokalråd som kan udpege relevante øvrige aktører, fx repræsentanter fra Lyreområdets institutioner, foreninger og erhvervsliv.

Den lokale styregruppe vil løbende samarbejde med projektledelsen, og repræsentantskabet skal være i stand til at varetage interesser på vegne af frivillige arbejdsgrupper, institutioner og koordineringen med de lokale indsatser. Den nærmere definition af gruppens opgaver, ansvar og sammensætning vil først ske efter godkendelse af programmerne.

STOR FOKUS PÅ LOKAL INDDRAGELSE

Projektlederen kan, ud over at have et særligt ansvar overfor den lokale styregruppe, ligeledes lejlighedsvist deltage på lokale møder, eksempelvis i lokalrådet. Ud over dette skal projektlederen sikre løbende orientering af andre centrale lokale aktører.

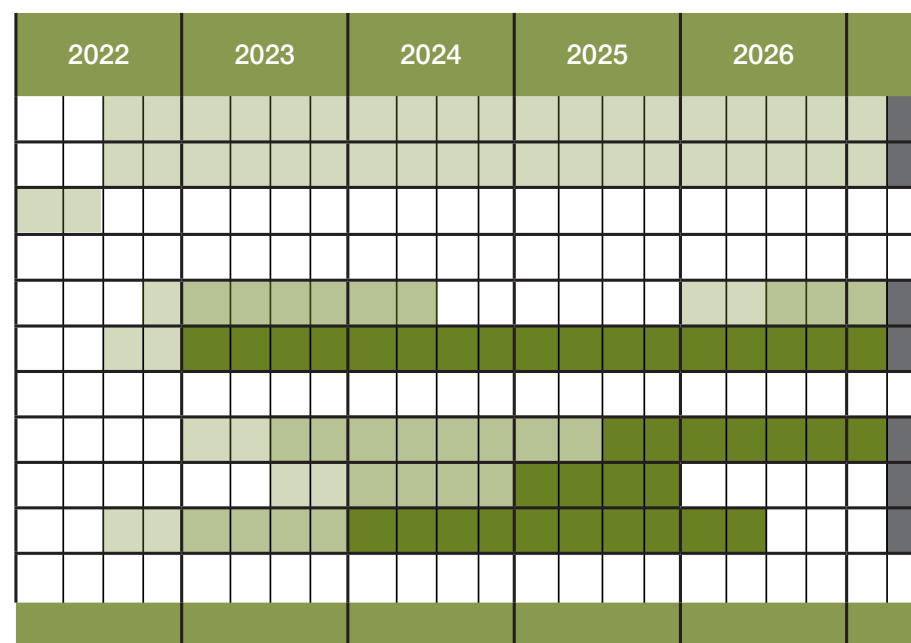

BUDGET OG TIDSPLAN

LYREOMRÅDET VEST

	AABENRAA KOMMUNE	REFUSION FRA STATEN	I ALT
LØBENDE INDDRAGELSE	64.000 KR.	96.000 KR.	160.000 KR.
PROJEKTLEDELSE OG ADM.**	965.000 KR.	0. KR.	965.000 KR.
PROGRAM	20.000 KR.	30.000 KR.	50.000 KR.
1V - UDVIKLINGSPLAN 2048**	375.000 KR.	0 KR.	375.000 KR.
2V - INITIATIVPULJEN*	120.000 KR.	80.000 KR.	200.000 KR.
3V - FÆLLES FORTÆLLING	840.000 KR.	1.260.000 KR.	2.100.000 KR.
4V - LYREOMRÅDETS PORTALER	206.000 KR.	309.000 KR.	515.000 KR.
5V - PADBORG TORVECENTER	2.774.000 KR.	4.161.000 KR.	6.935.000 KR.
I ALT UDGIFTER	5.364.000 KR.	5.936.000 KR.	11.300.000 KR.

Skema 1 - Viser budgettet for indsatsene under Lyreområdet Vest. Når en indsats/budgetpost er markeret med (*) er det udtryk for at der er tale om en indsats der har delvist refusion. Når en indsats er markeret med (**) er det udtryk for at indsatsen/budgetposten gennemføres uden refusion.

■ Planlægning, organisering mm.
 ■ Anlæg og gennemførelse
 ■ Slutregnskab

■ Undersøgelser, projektering
 ■ Slutregnskab

BUDGET

Alle projektudgifter skal indeholdes i det afsatte projektbeløb. For anlægsprojekter skal det forventes, at ca. 20% af den afsatte sum går til bygherreudgifter, rådgiverhonorar med mere.

Der er prioriteret 11,3 mio. kr. til Lyreområdet Vest. Beløbet er fordelt og prioriteret, som angivet i skema 1 ovenfor. Det forventes, at den statslige medvirken (refusion bliver trukket fra Landsbypuljerne 2021, 2022) og kommer til at udgøre 5.936.000 kr.

Hvis det viser sig muligt, vil der fra landsbypuljerne 2023 og/eller eventuelt senere tildelte puljer blive trukket mulig yderligere refusion på 60 % af alle de

refusionsberettigede udgifter.

I gennemførelsesfasen, efter at programmet er godkendt, vil der blive arbejdet aktivt på at finde yderligere medfinansiering i form af samfinansiering med andre interessenter, fondsansøgning med videre. Se nærmere under investeringsredegørelsen.

REFUSION

Det er væsentligt at understrege, at der i programmet er indsatser/poster, der ikke trækkes refusion af. Dette er begrundet i at indsatsen/posten forud for vedtagelse af programmerne vurderes ikke at være refusionsberettiget. Samtidig er indsatsen: 2V Initiativpuljen angivet som kun delvist refusionsberettiget. Dette skyldes ambitionerne om

også at kunne støtte projekter og initiativer, som ligger uden for områdefrænsningen for Lyreområde Vest. Det er beskrevet nærmere på side 26.

FORBEHOLD FOR ÆNDRINGER

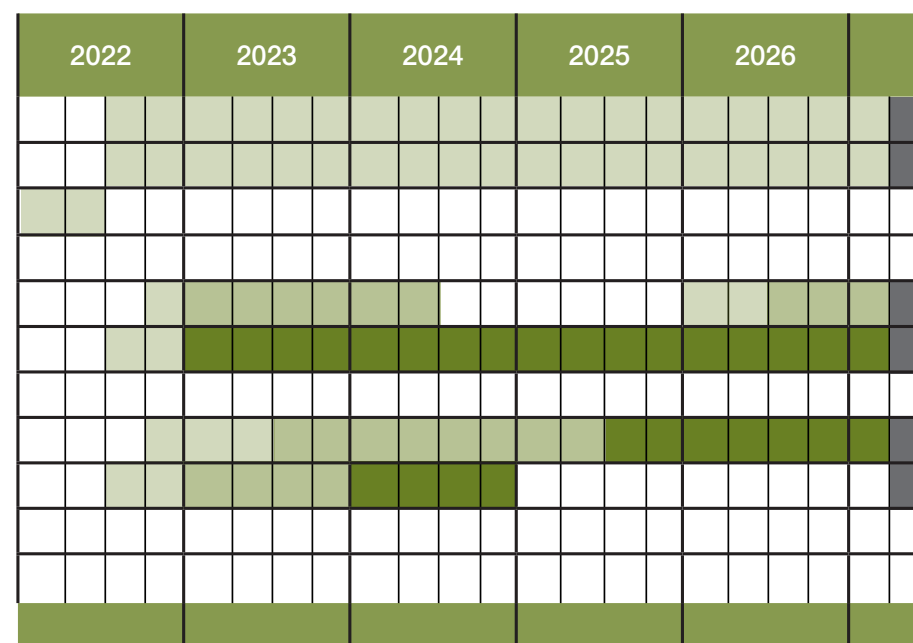
Budget og tidsplan er vejledende og er udarbejdet på baggrund af tidligere erfaringer. Der kan undervejs i projektperioden opstå uforudsete forhold, der kan nødvendiggøre justeringer. Eventuelt behov for økonomiske justeringer og ændringer forudsætter godkendelse fra byrådet. Derudover vil der ske en underretning af styrelsen.

BUDGET OG TIDSPLAN

LYREOMRÅDET MIDT

	AABENRAA KOMMUNE	REFUSION FRA STATEN	I ALT
LØBENDE INDDRAGELSE	64.000 KR.	96.000 KR.	160.000 KR.
PROJEKTLEDELSE OG ADM.**	600.000 KR.	0. KR.	600.000 KR.
PROGRAM	20.000 KR.	30.000 KR.	50.000 KR.
1M - UDVIKLINGSPLAN 2048**	375.000 KR.	0 KR.	375.000 KR.
2M - INITIATIVPULJEN*	120.000 KR.	80.000 KR.	200.000 KR.
3M - FÆLLES FORTÆLLING	800.000 KR.	1.200.000 KR.	2.000.000 KR.
4M - LYREOMRÅDETS PORTALER	246.000 KR.	369.000 KR.	615.000 KR.
I ALT UDGIFTER	2.225.000 KR.	1.775.000 KR.	4.000.000 KR.

Skema 2 - Viser budgettet for indsatsene under Lyreområdet Midt. Når en indsats/budgetpost er markeret med (*) er det udtryk for at der er tale om en indsats der har delvist refusion. Når en indsats er markeret med (**) er det udtryk for at indsatsen/budgetposten gennemføres uden refusion.

■ Planlægning, organisering mm.
 ■ Anlæg og gennemførelse
 ■ Slutregnskab

BUDGET

Alle projektudgifter skal indeholdes i det afsatte projektbeløb. For anlægsprojekter skal det forventes, at ca. 20% af den afsatte sum går til bygherreudgifter, rådgiverhonorar med mere.

Der er prioriteret 4,0 mio. kr. til Lyreområdet Midt. Beløbet er fordelt og prioriteret, som angivet i skema 2 ovenfor. Det forventes, at den statslige medvirken (refusion) bliver trukket fra Landsbypuljerne 2021, 2022 og kommer til at udgøre 1.775.000 kr.

Hvis det viser sig muligt, vil der fra landsbypuljerne 2023 og/eller eventuelt senere tildelte puljer blive trukket mulig yderligere refusion på 60 % af alle de

refusionsberettigede udgifter.

I gennemførelsesfasen, efter at programmet er godkendt, vil der blive arbejdet aktivt på at finde yderligere medfinansiering i form af samfinansiering med andre interessenter, fondsansøgning med videre. Se nærmere under investeringsredegørelsen.

REFUSION

Det er væsentligt at understrege, at der i programmet er indsatser/poster, der ikke trækkes refusion af. Dette er begrundet i at indsatsen/posten forud for vedtagelse af programmerne vurderes ikke at være refusionsberettiget. Samtidig er indsatsen: 2M Initiativpuljen angivet som kun delvist refusionsberettiget. Dette skyldes ambitionerne om

også at kunne støtte projekter og initiativer, som ligger uden for områdefægrænsningen for Lyreområde Midt. Det er beskrevet nærmere på side 26.

FORBEHOLD FOR ÆNDRINGER

Budget og tidsplan er vejledende og er udarbejdet på baggrund af tidligere erfaringer. Der kan undervejs i projektperioden opstå uforudsete forhold, der kan nødvendiggøre justeringer. Eventuelt behov for økonomiske justeringer og ændringer forudsætter godkendelse fra byrådet. Derudover vil der ske en underretning af styrelsen.

INVESTERINGSREDEGØRELSE

ET FÆLLES INSTRUMENT FOR LYREOMRÅDET

I forbindelse med udformning af et byfornyelsesprogram stilles der krav om, at der som del heraf skal udarbejdes en investeringsredegørelse, som angiver mulighederne for private og offentlige investeringer i området. Dette krav gælder naturligvis også, når der som her i Lyreområdet er tale om to selvstændige områdefornyelsesprogrammer.

At fremme investeringslysten er, som flere af programindsatserne, et tværgående fokus for de to afgrænsninger og de to programmer. Det angår ikke et snævert ønske om at øge investeringslysten inden for de to områdeafgrænsninger, men at den fremmes generelt i hele Lyreområdet og i grænselandet som helhed. Derfor vil nærværende investeringsredegørelse være et fælles instrument for begge programmer.

En investeringsredegørelse er et strategisk dokument, et redskab, som kan hjælpe kommunen og områdernes interessenter med at rette opmærksomhed på byområdernes uudnyttede økonomiske potentialer og skabe forudsætningerne for øgede private investeringer i hele området.

Formålet med nærværende investeringsredegørelse er at styrke investeringslysten for alle interessenter i og omkring områderne, herunder ved information om, hvad der med sikkerhed skal ske de kommende år i perioden fra 2022 til 2027.

Områdefornyelsens samlede aktiviteter i det afgrænsede område forventes – udover at fremme nye investering – også at kunne medvirke til fastholdelse og realisering af nødvendige fornyelser og styrkelse af natur, kultur, erhverv mv. i området som helhed.

INVESTERINGSREDEGØRELSE

KOMMUNALE INVESTERINGER, PLANER OG PROJEKTER

UDVIKLINGSPLAN FRØSLEVLEJREN (2017)

Frøslevlejren er en ganske særlig attraktion. Den har stor betydning for både grænselandet og hele Danmark, fordi den er et vidnesbyrd om 2. verdenskrig og de bestræbelser på at skabe varig fred i Europa, der kom efter krigen. Fra 2014-2017 har Aabenraa Kommune sammen med Nationalmuseet og D.s.i. Frøslevlejren samarbejdet om udarbejdelsen af en yderst ambitiøs og omfattende plan for revitalisering af Frøslevlejren.

Planen bygger på et koncept, hvor selve Frøslevlejren omdannes til en autentisk og kronologisk fortælling fra krig og totalitarisme til fred og demokrati. Denne udvikling er i sig selv så tydelig og så nærværende her, at den er oplagt at følge og udvikle. Det bliver både de nuværende og fremtidige aktører i lejren, der i fællesskab skal realisere dette koncept og denne vision. Frøslevlejren vil med realiseringen af udviklingsplanen blive et enestående eksempel i Europa på en fangelejr med en dystre historie, der udvikler sig og kobler sig på nutiden og på den måde interagerer i et rum af fortid, nutid og fremtid: Fra krig til fred, fra totalitarisme til demokrati og fra nationalisme til internationalisme. Det er

unikt. Traditionelt er bygninger og udstillinger i fokus på et museum. Det er det også i Frøslevlejren, men fokus ligger tillige på spillet mellem den museale del og de nuværende og fremtidige aktører i lejren, der får en aktiv rolle i fortællingen og udviklingen.

Der er stor synergi mellem de to områdefornyelsesprogrammer og den videre realisering af Udviklingsplanen for Frøslevlejren. Der vil som beskrevet under det fysiske og strategiske spor være væsentlige værdier i et tæt samarbejde med parter, aktører og interessenter omkring Frøslevlejren. Frøslevlejren kan blive en vigtig brik i ambitionen om at skabe en fælles fortælling i Lyreområdet. Lejrens faciliteter, historie og retning har betydning for områdefornyelserne og området. Blandt andet fordi det er i Frøslevlejren at flere af de store fortællinger og historien samles. Frøslevlejren får en rolle i Indsatserne: Udviklingsplan 2048 og Fælles Fortælling.

HELHEDSPLAN FOR PADBORG ERHVERVSOMRÅDE - VERSION 2.0 (2022)

I 2013 blev der udarbejdet den første helhedsplan for Padborg Erhvervsområde, som et højt prioriteret

vækstprojekt under Vækstplan 2.0. Helhedsplanen har i den mellemliggende periode været et godt styringsredskab for prioritering af indsatser og budgetmidler i forhold til at styrke rammebetingelser og konkurrenceevne i tæt dialog med branchen. Formålet med helhedsplanen er at fastholde og forny det fælles fokus på udviklingstræk og muligheder for Padborg Transportcenter og for branchen, som indtager en meget væsentlig styrkeposition i Aabenraa Kommunes erhvervsprofil. Samtidig er det formålet udadtil at fortsætte og udvikle markedsføringen via Gate Denmark platformen, at signalere investeringssikkerhed og tilvejebringe et opdateret grundlag for det fortsatte arbejde med at tiltrække nye investeringer.

Helhedsplanen og aktørerne omkring den vil få en væsentlig rolle i det strategiske spor og Udviklingsplan 2048, men også i indsatsen: Fælles Fortælling - gennem stier og punktpunkter. Erhvervet er en del af lyreområdets DNA, hvorfor det også skal afspejle sig i den Fælles Fortælling og identitet.

Aabenraa
Kommune

Helhedsplan for vandfaciliteter og aktiviteter 2021-31

HELHEDSPLAN FOR VANDFACILITETER OG AKTIVITETER I AABENRAA KOMMUNE

Børn og Kultur har udarbejdet en helhedsplan for alle inden- og udendørs vandfaciliteter og aktiviteter - dvs. svømmehaller, friluftsbade, grusgrave, søer, åer og strande.

Helhedsplanen er tænkt som et strategisk værktøj der kan bruges i prioriteringsøjemed, og når der skal udvikles faciliteter i de kommende 10 år. Der er budgetteret med 420.000 kr. til opgaven. Der vil være en sammenhæng mellem Helhedsplanen for vandfaciliteter og flere af indsatserne. Særligt vil koblingen til Udviklingsplanen være væsentlig.

STRATEGI FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING I AABENRAA KOMMUNE 2020-2025

Bæredygtighedsstrategien er Aabenraa Kommunes bud på, hvordan FN's verdensmål for en bæredygtig udvikling kan omsættes til en lokal virkelighed, og hvordan man kan arbejde med lokale handlinger. Strategien søger at skabe en ramme, der giver borgere, foreninger, virksomheder og kommune gode betingelser for sammen at gøre Aabenraa Kommune til et endnu bedre sted at bo, vokse op, arbejde og drive virksomhed. Strategien vil vinde indflydelse i samtlige projekter, som Aabenraa Kommune engagerer sig i.

Der er derfor ikke tvivl om, at også områdefornyelsen skal sikre væsentlig synergi med Aabenraa Kommunes øgede fokus på bæredygtighed.

DK2020

Aabenraa Kommune modtog den 18. november 2020 officielt tilsagn om deltagelse i Realdanias DK2020 initiativ.

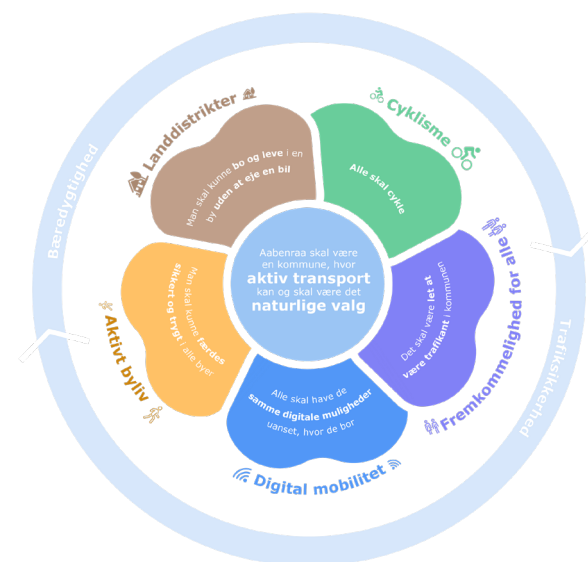
Aktuelt pågår arbejdet med Aabenraa Kommunes klimahandleplan som er en del af DK2020-samarbejdet, hvor 95 kommuner har forpligtet sig på at udvikle klimahandleplaner, der lever op til Parisaftalens målsætninger.

DK2020 giver de deltagende kommuner mulighed for at løfte det lokale klimaarbejde til international best practice. Gennem forløbet får kommunerne rådgivning og sparring til at udvikle ambitiøse lokale klimahandlingsplaner, som viser vejen til netto-nuludledning for kommunen som geografisk område senest i 2050, og som viser, hvordan kommunen vil tilpasse sig klimaforandringerne.

I 2021-2022 er der i Aabenraa Kommune afsat i alt 4,5 mio. kr. til klimaplanlægning med deltagelse i DK2020. Midlerne er fordelt med 2,3 mio. kr. til Plan, Teknik & Miljø og 1,2 mio. kr. til Byråds- og Direktionssekretariatet til årsværk til planlægning, dataindsamling, udarbejdelse og forankring af DK2020 og en ny klimahandleplan for Aabenraa Kommune. De resterende 1,0 mio. kr. placeres i en pulje til indkøb af analyse, data og andre ydelser samt

kommunikationsindsatser. Puljen forankres i Plan, Teknik & Miljø.

DK2020 og bæredygtighed vil vinde indflydelse i samtlige projekter, som Aabenraa Kommune engagerer sig i. Der er derfor heller ikke tvivl om at de to områdefornyelser skal sikre væsentlig synergi med DK2020 projektet, Klimahandleplanen og Aabenraa Kommunes øgede fokus på bæredygtighed. Det vil smitte af på såvel udviklingsplan som øvrige indsatser på tværs af de to programmer.

MOBILITETSPLAN

I februar 2022 var Aabenraa Kommunes mobilitetsplan i offentlig høring. Overordnet set er Mobilitetsplanen en rammeplan for Aabenraa Kommunes indsats på trafikområdet. Den sætter fokus på fem overordnede områder, med hver sin vision:

- Landdistrikter – man skal kunne bo og leve i en by uden at eje en bil
- Cyklisme – alle skal cykle

- Aktivt byliv – man skal kunne færdes sikkert og trygt i alle byer
- Digital mobilitet – alle skal have samme digitale muligheder uanset bopæl
- Fremkommelighed for alle – det skal være let at være trafikant i kommunen

For hvert af disse fokusområder beskriver planen, hvordan status er i dag, hvad undersøgelserne har vist, samt hvilke indsatser Aabenraa Kommune peger på for at fremme mobiliteten i relation til fokusområdet.

Endelig indeholder planen 30 forslag til konkrete tiltag, som skal understøtte indsatserne under de fem fokusområder. Tiltagene kan for eksempel være grundig information om brugen af flextrafik, udarbejdelse af supplerende planer på trafikområdet, fremme af brug af digitale løsninger, eller på eksperimenterede basis at udlåne elcykler til fremme af cyklisme.

Mobilitetsplanen overordnede fokus såvel som konkrete tiltag, kan blive væsentlige input til udviklingsplanen, som helt naturligt også vil have fokus på mobilitet både internt og eksternt. Hvor eksempelvis visionen om at alle skal cykle, også kunne knytte sig til et ønske om tilgængeligheden til Flensborg,

KOMMUNEPLAN

Aabenraa Kommune skal i løbet af områdefornyelsesperioden revidere kommuneplanen. Kommuneplanen er relevant for Lyreområdet på en lang række områder. Blandt andet sætter den rammerne for bosætning, erhverv, friluftsliv, turisme, ferie og fritidsanlæg samt udpegning af bevarelsesværdige landskaber. Kommuneplanen sætter de overordnede rammer og retning for den fysiske udvikling. Bl.a. i forhold til udviklingsplanen og det strategiske spor, kan der være væsentlige input til arbejdet til kommuneplanen.

LANDSKABSANALYSE

Ved indgangen til 2022 er Landskabsanalysen færdig. Her er Aabenraa Kommunes landskabers særlige karaktertræk og værdier blevet kortlagt. Analysen er udarbejdet med henblik på at sikre et opdateret vidensgrundlag, der blandt andet skal bruges til at revidere kommuneplanens tema for landskab. Landskabsanalysen, kan benyttes til forståelse såvel som formidling af de særegne landskabelige værdier i Lyreområdet, og kan give input til arbejdet med indsatsen: Fælles Fortælling gennem stier og punkter. Samtidig kan landskabsanalysen bidrage til Udviklingsplan 2048.

KRUSÅ VANDMØLLE - LOKALPLAN

I 2022 er der afsat 3 mio. kr. til nedrivning af Kruså Vandmølle. Parallelt med den politiske bedhandling af de to programmer, arbejdes på grundlaget for nedrivning og efterfølgende anvendelse af arealet nær Møllensøen i Kruså.

Der er en væsentlig kobling mellem indsats: 4M - Lyreområdets Portaler, der vedrører Kruså grænseovergang. Der vil være synergi mellem indsatsen om etableringen af "Portalen" ved Kruså, og så projektet med nedrivning af Vandmøllen. Dette er bl.a. illustreret på side 43. Det er væsentligt at sikre dialog og koordinering mellem programindsatsen og projektet for nedrivning af Kruså Vandmølle.

ØVRIGE LOKALPLANER

Over de kommende fem år forventes, der igangsæt flere lokalplaner. På tværs af de to programmer opereres på et strategisk niveau og i særdeleshed i den fælles indsats Udviklingsplan 2048. Det er derfor væsentligt, at indsatsen forholder sig konkret til aktuelle såvel som fremtidige ønsker og forhold.

UDVIKLINGSPERSPEKTIVERNE FOR FRØSLEV-PADBORG OG BOV, SMEDEBY OG KRUSÅ

Det er ikke alle indsatser og projekter fra udviklingsperspektiverne, som har været mulig at prioritere gennemført

i de to programmer. Der er derfor fortsat væsentlige projekter, initiativer og indsatser, som de lokale såvel som Aabenraa Kommune fortsat skal arbejde for at realisere. For Lyreområdet Midt ligger et særligt projekt i udvikling af projektområder nær Grænseshallerne. I Lyreområde Vest er det bl.a. perspektiverne for et videre arbejde med den gamle stadiongrund i Frøslev.

Selvom ovenstående to projekter ikke direkte realiseres med områdefornyelserne, har de alligevel en plads i programmet. Helt konkret vil Udviklingsplan 2048, bygge videre på indsatser, retning, dilemmaer, udfordringer og ideer, som de to udviklingsperspektiver har udstukket

I realiseringen af de to områdefornyelser i vest og midt, vil der fortsat være en stærk kobling til udviklingsperspektiverne. Samtidig kan udviklingsperspektiverne, også danne afsæt for lokales og/eller Aabenraa Kommunes videre arbejde med prioriterede projekter og indsatser.

UDVIKLINGSPERSPEKTIV FOR KOLLUND, RØNSHOVED OG SØNDERHAV

Siden arbejdet i 2018 blev afrundet for de to udviklingsperspektiver for Frøslev-Padborg samt Bov, Smedeby og Kruså har lokalforeningen: Kollund, Rønshoved og Sønderhav afventet en proces for et samarbejde med Aabenraa Kommune om et udviklingsperspektiv. Dette arbejde tænkes at få en kobling til gennemførelsen af de to programmers indsatser. Det er forventningen at lokalforeningen og deres perspektiver, vil indgå på lige fod med de øvrige samarbejdspartnere i Bov Lokalråd.

I arbejdet med udviklingsperspektivet for Kollund, Røndshoved og Sønderhav, vil der være væsentlige og vigtige overlap med indsætterne i de to programmer, Udviklingsplanen og Grænselandets Grønne Hjerter. Det er dog forventningen at Fjordlandskabet - Flensborg Fjord vil spille en større og mere central rolle i arbejdet med udviklingsperspektivet for den østlige del af Lyreområdet.

PRIVATE OG LOKALE INVESTERINGER, PLANER OG PROJEKTER

KUNSTPROJEKT - KUNSTVÆRK NÆR PADBORG

Frøslev-Padborg Lokalforening har været i tæt dialog med både Aabenraa Kommune og Naturstyrelsen om placering og tilladelser til et kunstværk.

Der er endnu ikke en endelig tilladelse til opstilling af Trolde, men der arbejdes ihærdigt fra lokal side. Trolde er tænkt som en særlig oplevelse på den daglige rute eller for besøgende, der passerer.

På den måde har projektet en parallel til indsatsen: Fælles Fortælling gennem stier og punkter. Her som et konkret eksempel på en oplevelse langs ruten, der bidrager til en fortælling og oplevelse.

FUGLEUDKIGSPLOTTET

En lokal gruppe under Bov, Smedeby og Kruså lokalforening, har konkrete planer om at renovere en fugleudkigsplatform, som ligger ved Møllesøen. Platformen er et aktivt område og ligger tæt på Gendarmstien. Gennemførelsen af renoveringen, vil have positiv betydning for anvendelsen.

Ligesom med Trolde, er her et konkret eksempel på en oplevelse langs ruten, der bidrager til en fortælling og oplevelse. Dermed spiller det lokale initiativ godt sammen med områdefornyelsen i Midt og indsatsen Fælles Fortælling.

PERSPEKTIVER FOR PADDELTEENNIS

Over de seneste år har der været en voksende interesse for etablering af Paddeltennis baner, udendørs såvel som indendørs. Der har ligeledes været konkrete ønsker fra privat side om at etablere faciliteter i området. Der ligger nogle vigtige overvejelser i forhold til hele tanken om aktiviteter placering i Lyreområdet som byklynge.

Her ligger en vigtig overvejelse i forhold til Udviklingsplan 2048 - hvor kan disse aktiviteter i et lokalt og planlægningsmæssigt perspektiv skabe den største værdi og synergi til eksisterende faciliteter i Lyreområdet. Er det eksempelvis i forbindelse med eksisterende tennisfaciliteter? nær Grænseshallerne eller et helt tredje lokalitet. Disse på en gang konkrete og strategiske hensyn vil blive centrale for den samlede udviklingsplan.

ØVRIGE OFFENTLIGE OG PRIVATE INVESTERINGER, PLANER OG PROJEKTER

HÆRVEJSPROJEKTET

Hærvejen får i disse år en stort løft langs hele ruten fra Grænsen i Syd og til Viborg. Projekter langs forløbet skyder frem og giver bud på aktuelt og relevant formidling på, langs og nær stier og punkter. Der ligger store potentialer i gennem hele projektperioden at være aktivt opsøgende i forhold til nye formater og formidlingsdesign. Der ligger vigtige erfaringer, såvel som inspiration og samarbejdspartnere i dette. Det gælder i særdeleshed for den tværgående indsats Fælles Fortælling - gennem stier og punkter.

Aabenraa Kommune arbejder således parallelt med områdefornyelsen på en ansøgning til en fornyelse og gentænkningen af hærvejsruten - både gang og cykelruten. Det kan være et væsentligt bidrag til den tværgående indsats Fælles Fortælling (4V og 4M) såvel som Indsats 5 - Padborg Torvecenter. Desuden er der en særdeles stærk kobling

mellem Hærvejsprojektet, områdefornyelserne og projektet for Frøslevlejren. Der er meget gunstige vilkår for synergi.

TURISMESTRATEGI 2020-2025, DESTINATION SØNDERJYLLAND

"Sønderjylland skal fortsætte den positive udvikling på turismeområdet, som regionen har oplevet igennem de seneste år, og manifestere, at turismen er blandt de væsentligste bidragsydere til jobskabelse og landdistrikt udvikling i de sønderjyske kommuner. Fremtidensturistdestinationerne udvikles med baggrund i 4 temaer: Naturen, Historien, Madoplevelsen og Aktiv Sammen. Det skal sikre, at Sønderjylland fortsat er blandt de mest attraktive feriedestinationer i Danmark for gæster, der ønsker at være aktive sammen. Destination Sønderjylland vil:

- Øge antallet af overnattende turister
- Fokuserer markedsføringen der, hvor Sønderjylland har en styrkeposition
- Prioritere temaer, der tiltrækker gæster udenfor højsæsonen
- Øge antallet af turismeskabte jobs i Sønderjylland
- Øge den turismeskabte omsætning i Sønderjylland
- Opkvalificere det sønderjyske turist erhverv
- Indsamle relevant data og gøre den tilgængelig for erhvervet og beslutningstagere

Der er en klar sammenhæng i det som Destination Sønderjylland vil og de to programmers vision, mål og indsatser. Ud over Destination Sønderjylland, ligger der også et særligt potentiale i at lukrerer på det samarbejde, som er mellem Destination Sønderjylland og TAFF (den tyske pendant). Over Udviklingsplan 2048 og til indsatser for Fælles Fortælling, Lyreområdets portaler og Padborg Torvecenter, kan der være gensidig gevinst ved et samarbejde med Destination Sønderjylland.

